Prohemiū

Ad ſcd̄am d̄r Q; ens ꝗſcibile nō ꝯuertitur cū ente mobili. Nā eſt
aliq̄d mobile nō ꝗſcibile ſcȝ celū. Quo tn̄ poſito rōnabilib' adhuc po-
nerer ens mobile ſubiectū cū ꝑuatio reducat ad habitū ⁊ nō ecōtra. ꝗeſ
aūt eſt ꝑuatio motus. Ad terciā d̄r Q; ens in potentia ad motū eſt
ꝓximū determinabile ⁊ ꝑ ſe mobile ⁊ nō aūt corpus. vt ptȝ ex dictis qua
re nō ſeq̄tur q̄n ens mobile ſit ſubiectū natural' phie ⁊ nō corp' mobile.

¶ Incipit liber primus Areſtotelis ſtragerite filij Nicho
machi de auditu phyſico qui determinat de ꝑncipijs ſubiecti
quod eſt corpus mobile in cōmuni

Voniā quidem intel

ligere et ſcire contingit circa omnes ſcien-
tias quaꝝ ſūt ꝑncipia aut cauſe aut elemē
ta ex horum cognitōe. Tunc em̄ cogno
ſcere arbitramur vnūquodq;. cum cauſas
primas ⁊ prima ꝑncipia cognoſcimus ⁊ vſq; ad elementa: ma
nifeſtum quidem quot et que ſunt circa ꝑncipia ſcientie que de
natura eſt prius determinare tentandum

Queritur Utrum ex cognitōe principioꝝ cauſarum ⁊ ele
mentoꝝ contingat ſcire et intelligere principiata
cauſata et elementata Arguitur primo ꝙ nō. Quia ex cognitōe effe
ctuum ſenſibilium rerum venimus in cognitōem cauſarum ⁊ nō ecōtra
ꝯña tenet q' ſic demonſtratio circularis eſſet poſſibilis Scd̄o ſic. ſi h
eēt veꝝ. vl' eēt veꝝ de oī ſcia vl' de aliq̄ ⁊ de aliq̄ nō. nō de oī. q' mathema
tica ꝑ ſolā formā definit ⁊ demōſtrat Siīr dyalectica rethorica et poetria
nō ꝓcedūt ex ꝑncipijs cāis ⁊ elemētis. ſȝ ex cōib' accn̄tib' nec d̄ aliq̄ ⁊ d̄
aliq̄ nō. q' ē maior rō de vna q̄ꝫ de alia. Terᵒ ſic. nō ꝯtigit itelligere ꝑnci
piata. ſȝ dūtaxat ſcire. ḡ male d̄r itelligere In oppoᵐ ē. p. i ꝑᵃ ꝓpōe hu' li.
Sciēdū ꝑᵒ Q; phs volēs i ꝑncipio hui' li. docere ordinē ꝓcedeēdi et
etiā i oī alia ſcia. Oñdit ꝑᵒ ꝙ ꝯſideraᵒ natural' phie dȝ icipia ꝑncipijs ⁊
cauſis ⁊ format talē rōeȝ In oī ſcia cui' ſtȝ ꝑncipia cāe ⁊ elemēta ſcire et
itelliger ꝯtigit ex cognitōe hoꝝ Sȝ i ſcia naturali ꝯſiderāt ea q̄ꝝ ſtȝ ꝑn
ꝑncipia cāe ⁊ elemēta ḡ i naturali phia ꝯtigit itelligere ⁊ ſcire ex ꝯgnitōe
ꝑncipioꝝ cāꝝ ⁊ elemētoꝝ ex q̄ rōe elicit ꝙ ꝑᵃ ꝯſideratio phie natural' dȝ
eē circa ꝑncipia ⁊ cās ⁊ elemēta reꝝ naturalium Sciendum ſcd̄o Q;
vt d̄t Thomas intelligere in ꝓpoſito refert ad definitōes. ex q̄b' defini-
tionib' intelligit definitū ꝑ ꝑncipia ⁊ cās ex q̄b' ꝯſtituunt definitōes. ſȝ
ſcire refert ad demōſtratōes. ita ꝙ ꝯcluſiones ſciunt ꝑ ꝑmiſſas ꝯſtitu-
tas ex ꝓprijs ꝑncipijs ⁊ cauſis Et ꝑ ꝑncipia itelligunt cauſe efficiētes.
q' ꝑncipiū iportat ordinē cuiuſdā ꝓceſſus q̄ maxime in efficiēte inuenit
Et ꝑ elemēta ſm eū itelliguntur cauſe materiales. io d̄r in textu vſq; ad
elementa. q' materia eſt vltimum in cognitōne. Sed Albertus vult ꝙ
per elementa intelligantur cauſe intrinſece rei que ſunt materia ⁊ forma

Et ꝑ cauſas ſm Thomã intelliguntᷣ forma ⁊ finis ex q̇bus alia depen-
dent ſm eſſe ⁊ fieri. Sed ſm Albertũ ꝑ cauſas intelliguntur cauſe fina-
les ꝓpter quas oĩa alia ſunt. nam finis eſt cauſa cauſarꝝ.

¶ Sciendum tercio Qꝫ ꝓncipium eſt in plus q̃ȝ cauſa et cã in plus
q̃ȝ elementum. quia omnis cauſa eſt ꝓncipium ſed nõ econtra. qꝛ princi-
pium importat quedã ordinem alicuius ꝓceſſus ratõne cuius aliq̇d eſt
ꝓncipium q̇d nõ eſt cã ſicut punctus eſt ꝓncipium linee et nõ cauſa. Et
illud vnde incipit motus eſt ꝓncipiũ motus et nõ cauſa. Et ꝓuatio eſt
principiũ rei naturalis et nõ cauſa. nam ad rõnem principij ſufficit nega-
tio anterioris in illo ordine Sed influere in ſequẽtia eſt de rõne cauſe. nã
oĩs cã influit in effectũ. Silr̃ cã eſt in plus q̃ȝ elementũ qꝛ illa q̃ ſunt ex-
tra rem et in re et ex q̇bus dependet res et ex q̇bus nõ componitur res
primo pñt dici cauſe et nõ elementa. Quia ad rõnem elementi req̇ritur
ꝙ ex ip̃o cõponatᷣ aliq̇d ꝓmo et ꝙ ſit in eo. Vñ licꝫ orõ cõponatᷣ ex lr̃is ⁊
ſyllabis tñ qꝛ nõ cõponitur ꝓmo ex ſyllabis iõ ſyllabe nõ dicuntur ele-
menta. ſed lr̃e ſolũ ideo definitur elementũ q̇nto methaphyſice Qꝫ ẽ ex
quo cõponitur aliq̇d ꝓmo inexiſtẽte indiuiſibili ſpecie in aliam ſpeciem.

☞ Dubitatur ꝓmo. Quare Areſtoteles vtitur illis noĩbus ꝓnci-
pium cã ⁊ elementũ diſiunctiue et nõ copulatiue. Dõm ad denotan-
dum ꝙ nõ oĩs ſcientia definit ⁊ demõſtrat ꝑ oẽs cauſas. ſed ſolum illa
cuius ſubiectũ dependet ex oĩbus cauſis cuiuſmodi eſt phyſica. ꝯſide-
rat eñ phyſicus motũ q̇ eſt forma fluens in materia ab agente ꝓpter fi-
nem. Mathemathicus aũt ea rõe qua abſtrahit a motu ⁊ materia ſenſi-
bili etiã abſtrahit ab efficiente et fine. qꝛ ea q̃ in re ſunt mobilia cuiuſmo-
di ſunt mathematicalia nõ cõꝑantur ad efficiens et finẽ niſi ꝑ motum. iõ
ſolã formã ꝯſiderat ſm ꝙ ab ip̃a ſumitur ſimplex rei definitio. Metha-
phyſicus vero ꝯſiderat tres. ſcꝫ formã efficientem et finem

☞ Dubitatᷣ ſcdõ. q̃ȝ differenter methaphyſicus et phyſicus conſide-
rant tres cauſas et phyſicus et logicus oẽs. Dõm ad ꝓmũ Qꝫ me-
thaphyſicus ꝯſiderat efficiens ſimplr̃ vt cauſat eſſe ſine motu et trãſmu-
tatione. et finẽ etiã ſimplr̃ ꝯſiderat nõ referendo ip̃m ad motũ. Similr̃
materiã intelligibilem et formam conſiderat in ratõe potentie. et actus.
dꝛ notanter intelligibili. qꝛ a ſenſibili abſtrahit vt dictũ eſt. Phyſicus
vero oẽs cauſas refert ad fieri rei naturalis. Materiã et formã in ratõe
nature q̃ ẽ ꝓncipiũ motꝰ Efficiẽtẽ. vt ẽ ꝓncipiũ vñ motꝰ. finẽ ꝓpter quẽ
ẽ motus. Ad ſcdm̃ dꝛ ꝙ phyſicꝰ refert oẽs cauſas ad fieri et cogno-
ſci effectus naturalis. Logicus vero ad cognitõem tm̃. et vt q̄libet põt
ſumi ꝓ medio demõſtratõis eo ꝙ ſunt eadẽ principia ſm rem eſſendi et
cognoſcendi aliter tñ et aliter ꝯſiderata. qꝛ ip̃a ſm ꝙ ſunt in re ad extra
ſunt ꝓncipia eſſendi et ꝑticularia. Sed vt ſunt in intellectu ꝑ relatõem
ad res quarꝝ ſunt principia dicuntur principia cognoſcendi et ſunt vlĩa

Cõcluſio In ſcĩa in qua ſunt ꝓncipia cauſe ⁊ elementa ꝯtingit intel-
ligere ⁊ ſcire ex horꝝ cognitõe ꝓncipiata et cauſata et elemẽtata In ſcien-
tiã vero in qua ſunt aliqua horum ꝯtingit intelligere et ſcire ex horum
cognitõne. ꝓbatur cõcluſio rõne phĩ q̃ ſumpta eſt ex cõi opinione hoĩm.
ideo nõ p̃t eſſe in toto falſa. Quia oẽs arbitrantᷣ ſe ſcire aliq̇d cum ꝓma

ꝑncipia et cāſ cognoſcunt et elementa ergo cōcluſio vera eſt. Itē eadē ſunt ꝑncipia eſſendi et cognoſcendi a ꝓori ſed principia cauſe et elementa ſunt principia eſſendi cauſatoꝝ principiatoꝝ et elementatoꝝ ergo et cognoſcendi ea a ꝓori Cōcluſio ſcđa determinantē de natura neceſſe eſt prius determinare de principijs cauſis et elementis ꝓbaᷣ q꞉ ex illorum cognitōe deueniendū eſt in cognitōem effectuū

Ad ratōes Ad primā dꝛ Qꝫ vbi effectus ſunt ſenſibiles ⁊ cauſe inſenſibiles a poſteriori poſſumꝰ deuenire ex cognitōe effectuū in cognitōem cauſaꝝ ſed tñ in cognitōne ꝓpter quid econtra ꝓcedimus a priori Ad ſcđam ptꝫ ſolutio ex dictis. Et ad illud qđ obijciebatur dōm eſt ꝙ ſi logica rethorica. ⁊ poetria capiantur vt ſunt docentes tunc ſubiecta eaꝝ hñt principia ꝓpria et cauſas ꝓprias. ex qbꝰ demōſtrantur paſſiones de eoꝝ ſubiectis. Sꝫ nō ſi capianᷣ vt vtentes. Ad terciā dꝛ ꝙ principiata intelligūtur quo ad ſuas definitōes et ſciuntur quantū ad paſſiones q̄ de ipis demōſtranᷣ

Innata aūt eſt ex notioribus nobis via et certioribꝰ ad incertiora nature et notiora. nō em̄ eadē nobis nota. et ſimplr. Unde quidē neceſſe ſm modū hunc ꝓcedere ex incertioribꝰ nature. nobis aūt certioribꝰ in certiora nature ⁊ notiora Sūt aūt ꝑmum nobis manifeſta et certa confuſa magis. Poſteriꝰ aūt ex his ſiunt nota elementa. et principia diuidentibus hec. Uñ ex vniuerſalibꝰ ad ſingularia oportꝫ ꝓcedere Totum em̄ ſm ſenſum notius eſt. vniuerſale totum quoddam eſt. Multa em̄ cōprehendit vt partes vniuerſale. Suſtinent aūt idē hoc quodāmodo et nomina ad ratōem. Totum em̄ quodāmodo et indiſtincte ſignificat. vtputa circulus. Definitio aūt ipius diuidit in ſingularia Et pueri primum appellant omnes viros patres. et matres feminas Poſterius autem determināt horum vnumquodq̄.

Queritur Utꝝ vniuerſalia ſint nobis notiora ſingularibꝰ Arguiᷣ ꝙ nō q꞉ dꝛ ꝑmo poſterioꝝ ꝙ ſingularia ſunt nobis magis nota. vniuerſalia aūt ſimplr. Secundo ſic. Phus dicit primo methaphyſice ꝙ vniuerſalia ſunt difficillima ad cognoſcendum. q꞉ a ſenſu remotiſſima Tercio ſic. In p̄ſenti textu dicitur ꝙ definitum eſt nobis notius ꝑtibus ipm definientibꝰ ſed definiētia ſunt vni

uerſaliora definito Quarto ſic Nam vt dicitur in textu confuſa ſunt nobis notiora. ſed ſingularia ſunt magis confuſa ipis vniuerſalibus. qꝛ ſunt magis compoſita. ergo ꝛc. Quinto ſic. Illud eſt prius cognituꝫ intellectui cuius ſingulare fortius mouet ſenſum. ſꝫ ſingulare ſpeciei ſpecialiſſime fortius mouet ſenſum q̃ꝫ ſingulare generis ſubalterni aut generaliſſimi. ergo minus vniuerſale eſt nobis notius magis vniuerſali

¶ In oppoſitum eſt phus in textu. Pro reſponſione

¶ Sciendum ꝙ poſtq̃ꝫ phus oſtendit ꝙ determinando de natura oportet incipere a cognitōne principiorum cauſarum et elementorum. Conſequenter oſtendit ꝙ oportet pdeterminare de principijs et cauſis magis vniuerſalibus quod facit in iſto libro in quo determinat de ente mobili ſm ſe et in alijs libris ſequētibus determinat de partibus entis mobilis. ¶ Sciendum ꝙ in cognitōne noſtra intellectiua duo ſtꝫ attendenda. Primum eſt ꝙ ipa habet ortum ex ſenſu. propter quod pus cognoſcit materialia q̃ꝫ immaterialia. et ex eoꝝ cognitōe venit in aliqualem cognitōnem immaterialium que ſunt ſimpliciter et ſm ſe materialibus magis nota. Secundū eſt ꝙ intellectus noſter in cognoſcēdo ꝓcedit de pura potentia in actum. qꝛ in principio ſue creatōnis eſt tanq̃ꝫ tabula raſa in qua nihil depictum eſt. et qꝛ inter puram potentiā ꝛ actū ꝑfectum et diſtinctum mediat actus imꝑfectus potentie ꝑmixtus ꝛ cōfuſus. ideo qꝛ vniuerſalia ſunt magis confuſa et indiſtincta. et indeterminate cognoſcibilia minus vniuerſalibus. ideo prius cognitōne cōfuſa ꝛ indeterminata magis vniuerſalia ab intellectu noſtro cognoſcūtur.

Concluſio. vniuerſalia ſunt nobis notiora ſingularibus. id eſt minꝰ vlibus. ꝑ quā explicatōem ſoluit primū argumentū. probatur qꝛ nō eadem ſunt nobis nota et nature ſiue ſimpliciter. ſed vniuerſalia ſunt minus nota nature. id eſt ſm ſe minus vlibus. ergo vniuerſalia ſunt nobis magis nota ſingularibus. minor patꝫ. qꝛ vniuerſalia ſunt magis confuſa minus vniuerſalibus. eo ꝙ comprehendunt ſub ſe confuſe ꝛ indeterminate minus vniuerſalia. Unde quanto aliquid eſt magis in actu determinato. tanto magis habet vnde poſſet cognoſci. eo ꝙ vnumquodq̃ꝫ cognoſcitur ſm ꝙ eſt in actu. ſed minus vlia magis ſunt in actu determinato. et magis entia magis vlibus et materialibꝫ immaterialia. ideo minus vniuerſalia et immaterialia ſunt nature notiora vlioribus ꝛ materialioribꝫ. nō ꝙ natura cognoſcat. ſed qꝛ ſm naturā magꝫ hn̄t vn̄ pn̄t cognoſci Et ſic deus et ſubſtātie ſeꝑate ſunt notiores ſimplr q̃ꝫ ſubſtantie materiales et inter ſubſtantias materiales ſpecies ſunt notiores generibus ſm naturam. Sed nobis accidit econtra. quia principiū noſtre cognitōnis oritur a ſenſu. ideo ſenſibilia et materialia ſunt nobis prius nota q̃ꝫ ſubſtantie ſeꝑate. Et inter ſenſibilia genera ſunt nobis notiora ſpeciebus. quia cognitio noſtra procedit de imperfecto ad perfectū. Et ſic patet qualiter eadem non ſunt nobis nota et nature. Tamen hec ꝓpoſitio habet veritatem in methaphyſicis. Et phyſicis vbi effectus ſtꝫ magis ſenſibiles ſuis cauſis. Sed vbi econtra accidit ꝙ ſcꝫ effectus ſtꝫ magis occulti q̃ꝫ cauſe. vt ptꝫ de ſtellis reſpectu influentiarum eadem poſſunt eſſe notiora nobis et ſimpliciter. Sicut etiā eſt in mathematicꝫ

Deinde ꝓbatur cõcluſio trib⁹ ſignis quoꝛuȝ p̄mum eſt ſumptũ a toto
integrali ſenſibili. q̄r totũ integrale ſenſibile cognitõe cõfuſa eſt nobis no
tius q̄ ſue ꝑtes ſm̄ ſenſum. vt p̄us cõprehendimus totã domũ q̄ diſtin
cte ſuas ꝑtes cognoſcamus. ergo totũ vniuerſale intelligibile p̄us eſt no
bis notũ ſuis ꝑtibus ſm̄ intellectũ. nec valet ſi dicat̄ iſtam ratõem nõ va
lere. q̄r totũ accipitur eq̄uoce et etiã cognitio. q̄r totũ integrale ſenſibile ⁊
totũ intelligibile in hoc cõueniunt q̄ cõprehendũt ſuas ꝑtes indiſtincte
et indeterminate. et vtroꝝ q̄ cognitio ꝯfuſa p̄cedit cognitõeȝ ſuaꝝ ꝑtiũ
q̄uis differant in mõ cõponendi et cognoſcendi. Scḋm ſignũ eſt ſum-
ptum a toto intelligibili. q̄r definitũ eſt nobis prius notũ ꝑtibus defini-
entib⁹ ip̄m vt aliq̄s prius cognoſcit circulũ q̄ ꝑtes ip̄m definientes. er-
go totũ integrale intelligibile eſt nobis prius notũ cognitõe cõfuſa ſuis
ꝑtibus. Sȝ ſi dicatur ꝑtes definientes ſunt vniuerſaliores diffinito er-
go prius cognoſcuntur diffinito. Dicitur q̄ ſi cõſiderentur in q̄ntũ ꝑtes
nõ habent rõem magis vniuerſalis. ſed ſi ſm̄ ſe cõſiderentur bñ p̄us co-
gnoſcuntur cognitõe cõfuſa et ſunt vniuerſaliores ip̄o definito Terciũ
ſignũ eſt ſumptũ a toto vli ſenſibili. q̄r quanto aliq̄d eſt magis vle inter
ſenſibilia tanto eſt prius notũ ſenſui et ſm̄ tempus ⁊ ſm̄ locũ. ſm̄ tp̄s. q̄r
pueri primo vocant oẽs viros patres ⁊ oẽs feminas matres q̄ aliquid
determinent. ſm̄ locũ etiã. vt qñ aliq̄d remote videtur. vt ſortes p̄us co-
gnoſcitur eſſe ſubſtãtia corporea q̄ aial. ⁊ prius aial q̄ homo. et p̄us hõ
q̄ ſortes. ergo totũ vniuerſale intelligibile eſt nobis prius notum con-
fuſa cognitione ſuis partibus.

☞ Dubitat̄ quot modis accipitur natura. Dõm dupl̄r. vno mõ pro
natura rei cognoſcibilis. Alio mõ dr̄ natura cã efficiens q̄ eſt ꝓducens
res effectiue. q̄ natura dr̄ naturans ſeu oꝑans. et hoc eſt duplex. q̄r q̄dã
eſt vlis cuiuſmodi eſt celũ cũ ſuis influentijs ⁊ motib⁹. et hec ꝑ ſe inten-
dit eſſe ſpecificũ. et ꝑ accñs eſſe indiuidui. Alia eſt natura ꝑticularis. vt
hic hõ generans q̄ ꝑ ſe intendit indiuiduũ. et hoc mõ accipiendo natu-
ram apud eã ſingularia ſunt magis nota vlib⁹. nõ q̄r cognoſcat ea. ſed ſi
cognoſceret prius ea cognoſceret. q̄r in reꝝ ꝯſtitutõe ꝓcedit ex ſingula-
ribus ad vlia. ſic primo et ꝑ ſe ꝓducitur ſingulare. et ex conſequenti vni-
uerſale. et hec natura p̄mo intendit eſſe indiuidui.

☞ Dubitat̄ quare dr̄ ph̄s in textu notiora et certiora. Reſpondet̄
q̄ in ſcientijs nõ q̄ritur qualiſcũq̄ noticia aut cognitio ſed etiã queritur
cognitionis certitudo

☞ Dubitat̄ q̄ diuerſimode ꝑficit̄ intellectus noſter ꝑ methaphyſica-
lia mathematicalia ⁊ phyſicalia. Reſpondet̄ q̄r intellectus in nobis
tripl̄r ſe hȝ. Uno mõ in ſe vt eſt eleuatus ſupra ſenſum et ymaginatõem
et ꝑficitur ꝑ methaphiſicalia. Scḋo cõſiderat̄ vt eſt inclinatus fantaſie
et ymaginatõni. ⁊ ſic ꝑficit̄ ꝑ mathematicalia. Tercio ꝯſiderat̄ vt ẽ in-
clinatus ad ſenſum ⁊ ſic ꝑficit̄ ꝑ phyſicalia. Concluſio. Ex vlibus
nobis cognitis oportet procedere in cognitõnem ſingulariũ. ꝓbatur. q̄r
oportet nos ꝓcedere in cognoſcendo a magis nobis notis ad min⁹ no-
ta. ſȝ vlia ſunt nobis magis nota ſingularib⁹. i. minus vlib⁹. g̊ ex cognitõ
ne vlium oportet nos ꝓcedere in cognitõem ſingulariũ.

Ad rõnes Ad primã dõm eſt. ꝙ phs in pmo poſterioꝝ cõpat cognitõem intellectiuã cognitõni ſenſitiue. et hic cõpat cognitõem intellectiuã magis vniuerſaliũ cognitõi intellectiue minus vliũ. Ad ſcdam dꝫ ꝙ vlia in cauſando de qbus loqtur phs in pmo methaphyſice ſunt difficilia ad cognoſcendũ et etiam vlia in pdicando difficilia ſunt ad cognoſcendũ cognitõn pfecta. Tercia rõ ſoluta eſt in ſcdo ſigno. Ad quartã dꝫ Qꝫ ſingularia cõmpata ad vlia ex qbus cõponuntur tanqꝫ ad ſuas ptes ſunt magis cõfuſa ⁊ pus cognoſcunt inquantũ hmõi qꝫ vlia inquantũ ſunt ptes ipius ſingularis

Ad quintã dꝫ ꝙ licet ſingulare ſpẽi ſpecialiſſime fortius moueat ſenſum tñ ſenſus pus ipſum apprehendit vage qꝫ determinate. vt patet in tercio ſigno.

Cap: 2

Neceſſe aũt eſt aut vnũ eſſe principiuꝫ aut plura. Et ſi vnum aut immobile ſicut dicunt permenides et melliſſus. aut mobile ſicut phyſici. Hi qdem. aereꝫ dicentes eſſe Alij vero aquam primũ principium. Si aũt plura. aut finita aut infinita. Et ſi finita plura aũt vnũ aut duo aut tria aut quattuor. aut ſm aliũ aliquem numerum. Et ſi infinita: aut ſic ſicut dixit democritus genere vnum figura aũt et ſpecie differẽtia. aut etiã ꝯtraria Similiter autem querũt et que ſunt. querẽtes quot ſunt. ex quibus eñ ſunt que ſunt Querunt primũ hoc vtꝝ vnum aut plura Et ſi multa. aut finita aut infinita Quare pncipiũ et elementum querunt vtrũ vnũ aut multa Id quidẽ igitur ſi vnũ et immobile ſit qđ eſt nõ de natura eſt intendere. Sicut eñ geometrice nõ amplius ratio eſt ad deſtruentẽ principia. ſꝫ eſt aut alterius ſcĩe. aut oĩbus cõmunis. ſic eñ alicui de pncipijs Nõ eñ amplius principium eſt ſi vnũ ſolum. et ſic vnum eſt principium eñ aut qrundam eſt Similiter igitur intendere eſt ſi ſic vnum eſt. ⁊ ad aliam poſitõnem quãlibet diſputare. verbi gratia: dictam vt eraclianã Aut ſi aliquis dicat hoĩem eſſe vnum om̃e quod eſt eſſe. Aut ſoluere ratõnem litigioſam quod ſane vtreqꝫ qdeꝫ habent ratõnes et melliſſi et permenidis Etem̃ falſa recipiũt et nõ ſyllogizantes ſunt Magis aũt melliſſi oneroſa rõ et nõ habens defectum Sed vno inconuenienti dato alia contingũt Hoc aũt nihil difficile. Nobis aũt ſubijciant que ſunt natura aut oĩa aut quedam moueri Eſt aũt manifeſtũ hoc ex inductõne. Silr aũt neqꝫ ſoluere om̃ia conuenit. ſed aut quecunqꝫ ex principijs aliquis demonſtrans mentit. Quodcũqꝫ

vero nõ minime. vt tetragoniſſimũ eum quidem qui per de/
ciſiones geometrici eſt diſſoluere. Illum aũt qui antiphontis
nõ geometrici eſt. Sed qm̃ de natura q̇dem nõ naturales
defectus contingit dicere ip̃os. fortaſſis bñ ſe habet aliquantu
lum diſputare de ip̃is. habet em̃ phiam hic reſpectus

Queritur Vtrũ phyſicus habeat diſputare cõtra negan/
tes ſua principia. Q̃ ſic arguit̃. p̃mo ſic. Phy
ſicus habet remouere illa ex quibus poſſunt generari errores in natura/
li philoſophia. ergo ꝛc̃. Secundo ſic arguitur. quia phyſicus habet
ſuſtinere ſua p̃ncipia ſed hoc facere nõ p̃t niſi ꝓbando ea ſi ſibi negent̃
et ſoluendo rõnes ſi ꝯtra ea inducant̃. ergo phyſicus hꝫ diſputare ꝯtra
negantes ſua principia. Maior ptꝫ. qꝛ niſi defenderet ea de eis videret̃
dubitare et ꝑ ꝯñs ex ip̃is nõ poſſet demõſtrare cũ p̃ncipiũ demonſtra/
tionis demonſtranti debeat eſſe notũ. Tercio ſic. ſicut ſe hꝫ metha/
phyſicus ad ſua p̃ncipia ita phyſicus ad ſua. Sꝫ methaphyſicꝰ p̃t di/
ſputare ꝯ̃ negãtes ſua p̃ncipia. g̃ ꝛ phyſicꝰ. In oppoſitũ ẽ phs i textu.
¶ Sciendũ Q̃ poſtq̃ phs in ꝓhemio oſtẽdit determinãtẽ de natura
a magis vl'ib; ad minus vl'ia debere ꝓcedere. Hic ꝯñr ſm̃ illũ ordineꝫ
de p̃ncipijs incipit determinare formãdo. vtrũ tm̃ ſit vnũ principiũ rerũ
naturaliũ aut plura ꝛ vtraq̃ ps habuit phos opinãtes qꝛ quidam phi
poſuerũt tm̃ vnũ p̃ncipiũ ꝛ q̇dam multa. Scđa queſtio eſt. ſi tm̃ vnum
p̃ncipiũ ſit. vtrũ ſit immobile vt dixerũt ꝑmenides ꝛ melliſſus. Aut mo
bile vt dixerũt naturalr̃ loquẽtes q̇ iõ dicunt̃ naturales. qꝛ naturalr̃ loq/
bantur. qꝛ poſuerunt motum ꝛ horũ aliq̇ poſuerunt illud p̃ncipiũ aereꝫ
vt dyogenes. alij aquã. vt thales. alij ignẽ vt eraclitus. Alij aliq̇d me/
dium inter aerẽ et aquã. Aqua ſubtilius ꝛ aere denſius. vt vaporẽ. nul
lus aũt poſuit illud eſſe terrã ꝓpter eius groſſiciem. ſꝫ dixerunt ip̃am eẽ
cõpoſitã ex om̃ibus alijs. ꝛ ponẽtes ſic vnum principiũ mobile dicebãt
alia ex eo fieri ꝛ generari ꝑ eius rarefactõem ꝛ ꝯdenſatõem. Tercia que
ſtio eſt ſi ſint plura principia. vtrũ ſint numero finita aut infinita. Quar
ta queſtio. ſi ſint finita et plura vno vtrũ ſint duo vt q̇dãmõ poſuit ꝑmeni
des an tria. vt poſuit plato q̇ poſuit magnũ ꝛ ꝑuũ ex ꝑte materie. ydeã
ex ꝑte forẽ. aut q̃tuor. vt ẽpedocles q̇ poſuit q̃tuor elemẽta aut i aliq̇ alio
nũero vt pictagoras q̇ poſuit decẽ i gñe boni ꝛ decẽ in gñe mali. Quīta ſi
ſint infinita p̃ncipia. vtrũ ſint eiuſdẽ nature. dr̃ã tm̃ figura poſitiõe ꝛ or/
dine vt poſuit. Democritus dicens infinita corpora athomalia eẽ p̃nci/
pia rerũ ꝛ oĩa eẽ eiuſdẽ nature ꝛ ſub̃e. dr̃ã tñ poſitõe figura ꝛ ordine pro/
pter quã diuerſitatẽ ex ip̃is dicebat diuerſas res cauſari aut ſint diuer/
ſarum naturarũ vt poſuit Anaxagoras dicẽs infinita athomalia carnis
eẽ p̃ncipia carnis ꝛ infinita athomalia oſſis eẽ p̃ncipia oſſis ꝛ ſic de alijs
quorũ q̇d'libet ẽ in q̇libet ꝛc̃. Sciendũ ſcđo. Q̃ apud ponẽtes plu/
ra p̃ncipia nõ eſt querendum an ſint mobilia aut immobilia. qꝛ ponẽtes
plura dicebant ip̃a eẽ ꝯtraria ꝛ ꝑ ꝯñs mobilia. qꝛ ꝯtraria nata ſunt ſein/
uicem alterare. Sciendũ tercio Q̃ ſicut p̃dicte queſtiones formate

ſunt de p̄ncipijs reꝝ. ita formari p̄nt de entib⁹ ad ꝑcandū diuerſas opi-
niones antiquoꝝ de entib⁹. Cuius rō eſt. q2 antiqui ph̄i ſolā materiam
cognouerunt ⁊ adhuc nō bene. q2 ip̄am dixerunt eſſe ens in actu ⁊ totā
ſubſtantiā reꝝ ⁊ dicebant formas naturales eſſe accidētia ſicut formas
artificiales ⁊ ſic ponebāt materiā eſſe reꝝ totā ſubſtantiā ſicut oīm rerū
eſſe p̄ncipiū ⁊ eſſe om̄e ens eo ꝙ ponebant om̄e ens eſſe p̄ncipiū ⁊ om̄e
p̄ncipiū ens. Sciendū quarto Qꝫ in ſcīa naturali ſuppon̄endū eſt ꝓ
p̄ncipio ꝑ ſe noto oīa naturalia aut quedā moueri. ſicut patz ad ſenſum.
Et dt ph̄s in iſta ſuppoſitōe aut q̄dā ꝓpter motores orbium q̄ p̄nt dici
naturales ſm ꝙ referunt̄ ad motū vt eius p̄ncipia q̄uis motu phyſico
nō moueant̄. vel hoc dt ꝓpter ꝑtes terre in centro exn̄tes de q̄b⁹ dubiūz
eſt apud aliq̄s an moueant̄. Ad qđ dōm ꝙ mouent̄ motu alteratōis et
q̄uis motu locali actu nō moueant̄ illo tn̄ motu mobiles ſunt. q2 ſi extra
ſuū locū ponerent̄ ad eā naturalr̄ mouerent̄. Cōcluſio Phyſicus ex
ꝓprio habitu nō hꝫ diſputare ꝯtra negātes ſua p̄ncipia. Probat̄ dupli-
ci ratōe ph̄i. Quaꝝ p̄ma eſt geometer nō hꝫ diſputare ꝯtra negātes ſua
p̄ncipia. ſꝫ hoc eſt alterius ſcīe ꝑticularis ſi geometria eſſꝫ alicui ſcientie
ſubalternata. aut hoc eſt ſcīe cōmunis om̄ibus vt methaphyſice. q̄ ꝑ p̄n-
cipia entis inq̄ſtum ens ꝑtes ⁊ ꝓprietates eius hꝫ ſtabilire p̄ncipia ſcī-
entiarū ꝑticulariū vel dyalectice q̄ ꝑ rōes ꝓbabiles ex cōib⁹ ꝓcedit mul-
tis applicabilib⁹ q̄ hꝫ viā ad oīm methadoꝝ p̄ncipia. g̃ cū phyſicus ſilr̄
ſe habeat ad ſua p̄ncipia. vt geometer ad ſua nō hꝫ diſputare ꝯtra negā-
tes ſua p̄ncipia. Scđa rō phyſicus non habet diſputare ꝯtra qualibet
poſitōem extraneam ⁊ improbabilē vt ꝯtra poſitōnem eracliti dicentis
nihil poſſe ſciri eo ꝙ omnia ſemꝑ ſunt in continuo motu vel ꝯtra aliquē
q̄ diceret oīa entia eſſe vnum. q2 de quolibet ꝓferente ꝯtrarias opinio-
nes ſollicitum eſſe ſtultū eſt. vt ph̄s p̄mo topicoꝝ dt. g̃ phyſicus nō hꝫ
diſputare ꝯtra negantes ſua principia. ꝯſequentia tenet per ſimile. Et
ex hac concluſione ſeq̄tur ꝙ phyſicus ex ꝓprio habitu non habet diſpu-
tare ꝯtra permenidem ⁊ melliſſum ponentes tantum vnum principiuꝫ
naturalium rerum ⁊ immobile. q2 iſti negabant principium phyſicum
ſcꝫ motum. nec illud ens poterant ſaluare cū principium ipſum pone-
rent eſſe vnum ⁊ principium ſemꝑ alicuius vel aliquorum ſit. ſcꝫ princi-
piatorum. Concluſio. Phyſicus non habet ſoluere qualibet ratio-
nem ſophiſticam ſiue litigioſam ſed ſolum illam que ex principijs natu-
ralibus aliquod mentitur. probatur concluſio duabus rationibus tex-
tus. Prima eſt nam phyſicus inquantum phyſicus non habet cognoſce-
re nec ſe intromittere de principijs aliarum ſcientiaꝝ. q2 aſſimilaretur ce-
co nato volenti iudicare de coloribus. ergo phyſicus non habet ſoluere
rationem ſophiſticam aſſumentem alia principia a principijs ſcientie na-
turalis aut negantem ſua principia et per conſequens neq̧ q̄cunq̧ ra-
tionem ſophiſticam aut litigioſam habet ſoluere. Secunda ratio geo-
meter non habet ſoluere rationem antifontis volentis quadratum equa-
re circulo per diuiſionem circuli negantis in ratione lineam circularem
eſſe diuiſibilem in ſemper diuiſibilia. Sed oportet ſoluere rōem briſſo-
nis volentis quadratuꝫ equare circulo in ſua ratione aſſumentis prin-

cipium geometricum ſcʒ ꝙ linee ducte ab eodē puncto ad eundem pun‑
ctū ſunt equales. ergo a ſimili phyſicus habet diſputare et ſoluere ratio
nes aſſumentes principia phyſica ⁊ nō negantes ea vel aliena ꝑncipia
aſſumētes. Unde briſſo arguit ſupponendo ꝑncipia geometrie deſcribē
do vnū circulū et infra ipm vnū quadratū. ꝓbādo equalitatē laterꝝ qua
drati cū quartꝫ circuli illius. Sed nō habet ſoluere ratōem antifontꝫ q
in ſua ratōne deſcribit vnū circulū ⁊ vnū quadratū infra ipm. deīn ſupra
latera quadrati deſcribit triangulos equi lateros et ſic ibi conſtituitur
figura octo angulorꝝ. Et dixit ſupra quelibet latera illius figure deſcri‑
bi alios triangulos et vt dr̄ Nō eſt ꝓcedere in infinitū. ergo reperienda
eſt vna talis figura ex rectis lineis que adequabit circulo et ex qua po‑
terit fieri vnū quadratū equale circulo. vnde iſte negat vnū principiū ge
ometrie ſcʒ oīe ꝯtinuum eſſe diuiſibile in infinitū. Ad ꝑmam dr̄ ꝙ
phyſicus inquantū hmōi nō pt remouere errores ꝓuenientes ex nega‑
tione ſuorꝝ ꝑncipiorꝝ nec aliqs pħus ꝑticularis qꝛ in aliqua ſcia nihil eſt
notius ſuis ꝑncipijs. ſed oīs ꝓbatio eſt ex notioribꝫ. hʒ aūt remouere er
rores ꝓuenientes negando ſuas concluſiones qꝛ ad illas habʒ viā nō
autem ad principia

Ad rōnes Ad ſcđam dr̄ ꝙ phyſicus inquantū phyſicꝰ nō habet ſuſtinere nec defendere ſua ꝑncipia ſʒ de
bet ſupponere ea eſſe certiſſima. Sʒ ipe induens habitū methaphyſice
aut logice pt ea defendere et ſuſtinere quod eſt vtile facere in ꝑncipio hu
ius ſcientie de poſitōe ꝑmenidis et melliſſi. vt ꝓbat pħs. qꝛ licet nō na‑
turaliter loqrent loqbantur tamē de naturalibꝫ. Ad terciā dr̄ ꝙ non
eſt ſile. qꝛ artifex cōmunis ſiue rōne ſui ſubiecti vt eſt methaphyſicus ſi‑
ue ratōne applicatiōis ſui ſubiecti ad vſuʒ ſicut eſt dyalecticus pt diſpu
tare ꝯtra negantes ſua principia. Quia nullus poteſt concedere qđ nō
cadat ſub ꝯſideratōne ſcie. cōmunis diſputatio aūt pt fieri ꝯtra eū qui
aliqđ concedit. ſed conceſſum poteſt non cadere ſub ſcientia ꝑticulari.
ergo non eſt ſimile

Caput 3

Rincipium aūt maxime eſt omniū ꝓprium quoniam
multipliciter dicitur qđ eſt. quō ergo dicunt dicētes
vnū eſſe oīa vtrꝝ ſubam vnā oīa aut qͣtitatē aut qͣlitatē
Et iterꝝ vtrꝝ ſubſtantiam vnā oīa. vt hominē vnum aut equuʒ
vnum aut animā vnam. aut qualitatē vnam. aut hoc vt albuʒ
aut calidū aut aliquod aliorꝝ talium. Hec eni omnia differunt
multū. et ſunt impoſſibilia dicere. Si quidē eni erunt ⁊ ſub
ſtantia et quale et quantum. et hec ſiue reſoluta ad inuicem ſi‑
ue non: multa ſunt que ſunt Si vero oīa. aut quale aut quan‑
tum ſunt ſiue cū ſit ſubſtātia ſiue cū nō ſit. inconueniens eſt. ſʒ
oportet inconueniens dici impoſſibile Nullū aūt aliorum ſe‑
parabile eſt extra ſubſtantiā Omia nanqʒ de ſubiecta dicū‑

tur ſubſtãtia Melliſſus aũt quod eſt infinitũ dicit eſſe: Quã
tum itaqꝫ aliquid eſt quod eſt Infinitum enĩ in quantitate eſt
Subſtantiam autem infinitam: aut qualitatem. aut paſſionẽ
non contingit niſi ſm accidens. ſi ſimul et alique quantitates
ſunt Infiniti autem ratio quantitati congruit. ſed non ſubſtã/
tie neqꝫ qualitati. Si quidem igitur ſubſtantia eſt et quantuꝫ
et duo. et nõ vnum eſt. quod eſt. Si vero ſubſtãtia ſolum nõ
infinitũ ẽ. neqꝫ magnitudinẽ habebit vllã. Quantum enĩ qđ/
dam erit. Amplius quoniam et ipſum vnum multipliciter
dicitur. quemadmodum et quid ẽ. intendendũ eſt quomodo
debet vnum eſſe omne. Dicitur enim vnum aut continuum
aut indiuiſibile aut quorum ratio vna et eadẽ que aliquid erat
eſſe. quemadmodum vappa et vinum. Siquidem igitur con
tinuum multa ſunt quod eſt. in infinitum enĩ diuiſibile eſt con
tinuum. habet autem dubitatõnem de parte et toto Fortaſſis
autem non ad hanc ratõnem. ſed ad ipſam ſm ſeipam. Utruꝫ
vnum aut plura pars et totum. et ſi vnum quomodo vnum. ⁊
ſi plura quomodo plura. et de partibus non continuis. ⁊ ſi to/
ti vnum vtrunqꝫ eſt. ſicut indiuiſibile. quoniam et eadem eiſ/
dem erunt. At vero ſi eſt indiuiſibile nullum erit quantum
neqꝫ quale. neqꝫ iam infinitum quod eſt. ſicut melliſſus dicit.
neqꝫ finitum ſicut et permenides. Terminus enim indiuiſibi
lis finitus non eſt. At vero ſi ratione vnum ſunt que ſunt om/
nia ſicut eſt tunica et indumentum. Eracliti rationem contin/
git dicere. Idem enim erit et bono ⁊ malo. et non bono eſſe et
bono. Quare idem erit bonum et non bonũ. et homo ⁊ equus
Et nõ de eo quod vnum ſunt que ſunt ratio erit. ſed de eo qđ
nihil tali igitur eſſe et tanto idem.

Onturbati ſunt autem et poſteriores quemadmodum
et antiqui ne forte contingat quod inconueniens repu/
tabant ſimul idem vnum eſſe et multa. Unde alij quidem eſt.
auferebant quemadmodum Licophron. Alij autem di/
ctionem mutabant vt quoniam homo non albus eſt: ſed alba
tur neqꝫ ambulans eſt. ſed ambulat. vt nõ eſt adijcientes mul
ta faciant eſſe vnum tanqꝫ ſingulariter dicto vno aut ente. Sꝫ
multa ſunt que ſunt. aut ratione vt aliud eſt albo eſſe et muſico

Sunt idem vtraqꝫ ſubiecto. multaqꝫ vnū. Aut diuiſione quē admodum totum et partes. Hi autem iam deficiebant et cōfitebantur vnu in multa eſſe: tanq̃ꝫ non conueniret idem vnūꝫ et multa eſſe. Non oppoſita autem Eſt enim vnum et potentia et endelechia id eſt actu. Hoc igitur modo facientibus impoſſibile videtur que ſunt vnum eſſe. Ex quibus demonſtrant ſoluere non difficile eſt. vtriqꝫ enim ſophiſtice ſyllogiſant et permenides et melliſſus. Et namqꝫ falſa recipiunt. et non ſyllogizantes ſunt. Eſt autem magis melliſſi onéroſa ratio et non habens defectum. Sed vno inconuenienti aſſignato alia contingunt. Hoc autem nihil graue eſt. Ꝙ quidem igitur melliſſus male ꝑalogizat manifeſtum eſt Opinatur enī accipere ſi quod factum eſt habet ꝓncipium omne. quoniam ⁊ quod non eſt factum non habet principium. Poſtea ⁊ hoc inconueniens. omnis eſſe principium rei. et non temporis et generatōnis. nō ſimplicis ſed alteratōnis tanq̃ꝫ nō momentanee facte mutatōnis. Poſtea propter quid immobile ſi eſt vnum. ſicut enī et ꝑs vna. cum ſit hec aqua mouet̃ in ipa. quare non et omnis. Poſtea propter quid alteratio non erit. At vero nec ſpecie poſſibile eſt vnum eſſe. ſꝫ ſicut ex quo. Sic enī et phyſicorum quidam vnum dicunt. Illo autem modo non Homo aūt ab equo alterum eſt ſpecie ⁊ contraria ad inuicem

Et ad permenidem aūt idem modus rationum eſt. et ſi aliqui alij proprij ſunt et ſolutio partim quidem quia falſa eſt. ꝑtim aūt quia nō concluditur. Falſa quidem quod ſimpliciter accipit. quod eſt dici multipliciter dicto. Nō concluditur aūt qꝛ ſi ſola alba recipiantur ſignificante vnum albo. nihilominꝰ multa alba ſunt et non vnum. Non enī continuatōne erit vnū album neqꝫ ratione. Aliud enī erit eſſe albo et ſuſceptibili. et non erit extra album nihil diuiſum. Non enī inquantum eſt ſeꝑabile Sed eſſe alteꝝ eſt albo et ei cui ineſt. Sed hoc permenides nondum vidit.

Neceſſe igit̃ accipere nō ſolū vnū ſ̃care quod ē de quo vtiqꝫ ꝑ̄dicet̃. ſꝫ et qđ vere eſt ⁊ qđ ꝓ̄e vnū ē ⁊ qđ ꝓ̄e ē. accidēs enī de ſubiecto quodā dicitur. Quare cui accidit quod eſt nō erit. Alterum enī eſt ab eo quod eſt. Erit itaqꝫ aliquod cuꝫ nō

ſit. Non itaqꝫ inerit alij exiſtens quod vere eſt. Non vtiqꝫ inerit ens aliquod ipſi eſſe niſi multa quod eſt ſignificet ſic ꝙ ſit aliquod vnūquodqꝫ. Sed ſupponitur quod eſt ſignificare vnū. Si igit̃ quod vere ē nulli accidit. Sꝫ illi aliqđ magꝭ qđ vere ē ſignificat quod eſt ꝗꝫ quod non eſt. Si enim erit quod vere ē idem et album. albo autem eſſe nō eſt quod vere eſt. Neqꝫ em̄ accidere ipſi poſſibile eſt quod eſt. Neqꝫ em̄ quod eſt. eſt quod non vere eſt. Non ergo quod eſt. eſt quod album eſt. Non ſic aūt ſicut cum aliquod non ſit. ſed om̄ino non ſit. Quod vere itaqꝫ eſt. non eſt. Verū em̄ eſt dicere quoniam album eſt Hoc autem non quod eſt. ſignificabit. Quare ſi et album ſignificat quod vere eſt. multa ergo ſignificat quod eſt. Neqꝫ igit̃ magnitudo erit quod eſt ſiquidem quod vere eſt. eſt qđ eſt Vtriqꝫ enim alterum eſt eſſe partium Quod autem diuiditur qđ vere eſt. in quod vere eſt aliquod aliud. et ratione manifeſtum eſt. vt homo ſi eſt quod vere eſt aliquod. neceſſe eſt et animal quod vere eſt aliquod eſſe. et bipes. Si enim non quod vere ē aliquid eſt accidentia erunt: Aut igitur homini aut alij alicui ſubiecto. ſed impoſſibile eſt. Accidens enim dicitur hoc. aut quod contingit eſſe et non eſſe. aut cuius eſt in ratōne. hoc cui accidit. vt ſedere quidem ſicut ſepabile. In ſimo autem eſt ratio naris. cui dicimus accidere ſimo.. Amplius quecunqꝫ in definitiua ratione inſunt. aut ex quibus ineſt ratio ſunt in ratione alicuius horum. non totius. vt in bipede ratio hominis. Aut in albo que eſt ratio albi hominis Si igitur hec hūc habent modum. et homini accidit bipes. neceſſe eſt ſepabile eſſe ipſum. Quare continget vtiqꝫ non bipedem eſſe hominē aut in ratione bipedis inerit hominis ratio. ſed impoſſibile ē. Illud enim in illius ratōne ineſt. Si autem alij accidunt bipes et animal: et nō eſt vtrumqꝫ quod vere eſt aliquid. ⁊ homo vtiqꝫ erit accidentiū alteri. Sꝫ qđ vere eſt. ſit accidens nulli. et de quo ambo et vtrūqꝫ. et qđ eſt ex his dicat̃. Ex indiuiſibilibꝫ itaqꝫ ē oē Quidā aūt rōnibꝫ vtriuſqꝫ acq̄eſcunt. Huic quidam quoniam omnia vnum ſunt. ſi quod eſt vnum ſignificat. quoniam eſt. et quod non eſt. Ei autem que per deciſiones indiuiduas facientes magnitudines: Manifeſtum au-

tem eſt et quoniam non verum eſt. ꝙ ſi vnum ſignificat quod
eſt. et non poſſibile eſt ſimul contradictōnem eſſe non erit ni/
hil quod non eſt. Nihil enim prohibet quod non eſt non ſim/
pliciter eſſe. ſed non ens aliquod eſſe quod non eſt. Differen/
tie igitur extra ipſum quod eſt nihil aliquid erit aliud. vnū oīa
eſſe inconueniens eſt. Quis eñ addiſcit ipſuꝫ quod eſt. niſi qđ
vere ē aliquid ſit. Si aūt hoc nihil prohibet. tamē multa que
ſunt eſſe ſicut dictum eſt. Quod quidem igitur ſic vnum eē qđ
eſt impoſſibile ſit manifeſtum eſt.

Queritur Utꝝ tm̄ ſit vnū ens ſic poſuerunt ꝑmenides ⁊ melliſſus. Arguiť ꝙ ſic ꝓmo rōne melliſſi. qꝛ
qđ ē factū hꝫ ꝓncipiū. g̃ qđ nō ē factū nō hꝫ ꝓncipiū. ſꝫ ens nō ē factū. g̃
nō hꝫ ꝓncipiū. ſed quod nō habet principium nō habet finem. ergo ens
eſt infinitum. Qꝫ autem eſt infinitum eſt immobile et vnum quidem.
qꝛ ſi eſſent multa oporteret aliquid eſſe extra infinitum quod dici nō po
teſt immobile vero cum non habeat locum extra ſe ad quem moueatur
ergo ens eſt tantum vnum immobile et infinitum. Et ꝙ ens nō ſit fac/
ctum ſic probat melliſſus. qꝛ ſi ens fieret hoc eſſet ex ente vel non ente.
nō ex ente quia eſſet anteq̄ꝫ fieret. non ex non ente. quia in hoc conueniūt
omnes ph̄i ꝙ ex nihilo nihil fit. Secundo arguitur ratōne permenidis
quicquid eſt preter ens eſt non ens. ſed non ens nihil eſt. ergo quicquid
eſt preter ens nihil eſt. ſed ens et vnum conuertuntur. ergo quicquid eſt
preter vnum nihil eſt. ergo tantum vnum eſt ens. et ergo immobile. qꝛ
non habet locum extra ſe ad quem moueatur. Ad oppoſitū eſt ph̄s
¶ Sciendum ꝙ vt ph̄us in primo capitulo docuit q̄uis phyſicus
ex proprio habitu non habeat diſputare contra ratōnem melliſſi ⁊ ꝑme
nidis. quia negant motum et mutatōnem. nec etiam ex proprio habitu
habeat ſoluere ratōnes ipſorum. quia non vtuntur principijs phyſicis.
vtile tamen eſt in principio huius ſcientie contra eos aliqualiter diſputa
re aſſumendo ea que pertinent ad methaphyſicum. ſcꝫ diuiſionem entis
in ſubſtantiam et accidens in diuiſionem vnius in modos eius. nec po/
tuit contra eos conuenientius diſputare. quia non conuenienter argui/
ſſet ph̄us contra eos per diuiſionem entis in vnum et multa. quia peti/
uiſſet principium eo ꝙ queſtio eſt de vno et multo. neqꝫ per diuiſionem
entis in ens per ſe et per accidens quia ens per accidens ponit aliquam
multitudinem. neqꝫ per diuiſionem entis in vniuerſale et particulare. qꝛ
in phyſicis eſt ſermo de vniuerſali diffuſo in ſingularia. et non de vniuer
ſali abſtracto a ſingularibus. neqꝫ per diuiſionem entis in actum et po/
tentiam. quia antiqui ignorauerunt hanc diuiſionem nam poſuerūt ma
teriā eſſe ens in actu totāqꝫ ſubſtantiam rerum. et ſic patet ꝙ ph̄us nō
potuit commodius arguere contra permenidem et melliſſum q̄ꝫ per di/
uiſionem entis in ſubſtantiam et accidens et vnius in modos eius.

¶ Sciendum Q̄z iſti fuerunt decepti ex eo ꝙ crediderunt materiam ſm̄ ſe eſſe ens in actu et eſſe totam ſubſtantiam rerum ignorantes penitus formas ſubſtantiales ponentes eas eſſe accidentia. ⁊ cum crederent accidentia non eſſe entia niſi ſm̄ apparentiam poſuerunt omnia eſſe vnū ſimplr̄ ꝓpter qquod ꝯſequenter habuerūt negare generatōem et cōmuniter oēm motū ⁊ mutatōnem. ſꝫ tñ ꝑmenides et melliſſus in h̄ diuerſificati ſunt. q꞉ melliſſus ꝯſiderauit illud ens ex ꝑte materie ⁊ ideo poſuit ip̄m eē īfinitū q꞉ infinitas ſe tenet ex ꝑte materie. Sꝫ ꝑmenides ꝯſiderauit illud ens ſub rōne entis ideo poſuit ip̄m eſſe finitū ambo tamen ꝯuenerūt in hoc ꝙ ponebant illud ens eſſe tm̄ vnum et immobile ꝓpter carentiā loci ad quē moueatur Quibꝫ notatis ponit̄ ꝯtra eos ⁊ cū pħo. Cōcluſio reſponſiua. ſcꝫ ꝙ nō eſt tantum vnū ens ꝓbatur concluſio p̄ma ratōe pħi ſumpta ex diuiſione entis in ſubſtantiā ⁊ accidēs q꞉ illud ens vel eſſet ſubſtātia vel accidens. nō pñt dicere ſuſtinēdo aliqualiter ſuā poſitōem ꝙ ſcꝫ ſit aggregatū ex ſubſtantia ⁊ accidēte. q꞉ iā multa eſſent ⁊ nō vnū tm̄ ſaltē ſm̄ ratōem ⁊ ideo d̄t pħs in textu. ſi ſubſtantia et q̄ſtū ſunt iam duo ſunt et nō vnū. et ꝙ ens nō eſt ſubſtātia tm̄ q꞉ ſic nō eſſet q̄ſtum ⁊ ꝑ ꝯſequēs neqꝫ infinitū qd̄ eſt ꝯtra melliſſum neqꝫ finitū qd̄ eſt ꝯtra ꝑmenidē q꞉ infiniti rō ꝑ ſe q̄ſtitati ꝯgruit ⁊ ſilr̄ finiti ⁊ nō cōuenit ſubſtātie aut qualitati aut alicui alteri niſi ꝑ accidēs in q̄ſtum ſil̄ ſunt cū quātitate nec eſt accn̄s tm̄. q꞉ de ratōe accidentis eſt ꝙ ſit in ſubſtantia ⁊ dicat̄ de ea ⁊ ſic accn̄s eſſet ꝑ hoc qd̄ nō eſſet ſcꝫ ꝑ ſubſtātiam ⁊ diceret̄ ens de nō ente ſcꝫ accidens qd̄ eſt ens de ſubſtātia q̄ poneretur ab eis nō ens ⁊ hoc ſi dicant illud nō ens eſſe tm̄ accn̄s. Scd̄a ratō pħi q̄ ſumitur ex diuiſione vnius in modos eius eſt. q꞉ ſi eſſet tm̄ vnum ens vel illud eſſet vnum ꝯtinuitate vt vna linea. vel indiuiſibilitate. vt punctus vel ratōe dicente qd̄ q̄d erat eſſe vt vipa ⁊ vinū. nō p̄mū quia illud iā eſſet multa ſm̄ potentiā. q꞉ ꝯtinuū hꝫ plures ꝑtes in potentia et multa ſm̄ ratōem. q꞉ licet totū ſit idē ſm̄ rē cum ſuis ꝑtibꝫ. differt tñ ab eis ſm̄ ratōem. q꞉ ꝑtes ꝯſtituunt ip̄m ⁊ nō ecōtra. nec p̄t dici ſcd̄m. q̄a terminus indiuiſibilis nō eſt quantus ⁊ ꝑ ꝯſequens nec infinitus qd̄ eſt ꝯtra melliſſum. neqꝫ finitus qd̄ eſt ꝯtra ꝑmenidē. nec p̄t dici terciū. q꞉ ſeq̄rentur tria incōuenientia. Primū eſt ꝙ eadē eſſet rō ꝯtrarioꝝ. vt boni et mali. ⁊ ſic inciderent poſitōem eraclitanā. Scd̄m incōueniens eſt ꝙ eadē eſſet rō ꝯtradictorioꝝ vtputa boni et nō boni. et ſic eadē eſſet ratio entis et nō entis. ⁊ ꝑ ꝯſequens ſeq̄retur ꝙ entia nō ſolū eſſent vnū ens. ſed etiā nō ens et nihil q꞉ q̄cūqꝫ ſunt eadē rōe. de quocūqꝫ p̄dicat̄ vnuꝫ et reliquū. Terciū incōueniens eſt ꝙ diuerſa genera vt quātitas qualitas et ſic de alijs. eſſent vnū ſm̄ rōem nō p̄t igitur dici ꝙ oīa entia ſint vnū quocūqꝫ mō accipiatur vnū. neqꝫ etiā pñt dicere ꝙ eſſent vnū ſpecie vt vnus hō vel vna anima. q꞉ oppoſitū pꝫ ad ſenſum. ⁊ ſi ſic dicerent fatuum eſſet diſputare ꝯtra eos Eſt aūt aduertendum circa iſtam diſputatōem ꝙ vt pħs hꝫ quarto methaphyſice ꝯtra negātes p̄ncipia nō p̄t adduci a pħo demōſtratio. q̄ ſcꝫ ꝓcedat ex notioribꝫ ſimplr̄ q̄ſ ſit negatū. Sꝫ adducit̄ rō ad ꝯtradicendū ꝓcedens ex his q̄ ab aduerſario ſupponunt̄ q̄ aliq̄n ſunt minus nota ſimplr̄. ⁊ ſic pħs in hac diſputatōne

Quecumque aliqua includunt a quocumque differt inclusum etiam ab eisdem differt includens

Totum est sue partes simul si sumantur

Primus liber

vtitur his q̄ ſunt minus nota ꝗ̃ hoc qđ eſt entia eſſe multa et nō tantū vnū Et fuerunt decepti ꝑmenides ⁊ melliſſus. qꝛ nō ſciuerūt diſtinctionem entis et vnius. ⁊ ex eadē radice fuerūt decepti q̇dā poſteriores credentes vnū nō poſſe eſſe vnū ⁊ multa ſm diuerſas rōnes. ⁊ iō id quod erat vnum aliquo mō enūciabant ſimplr̄ vnū. inter quos licoferon ꝑcipiens ꝙ ex ſubiecto ⁊ p̄dicato ꝓpōnis fit vnū ne cogeretur id quod eſt vnū concedere eſſe aliquo modo multa auferebat illā copulā verbalē eſt ab enūciatōe eo ꝙ copulat inter diuerſa. ⁊ ſic nō dicebat hō eſt albꝰ ſed homo albꝰ ⁊ ſic de alijs. Sʒ alij vidētes ꝙ talis orō nō generat ꝑfectā ſententiā neqʒ q̇etem in animo auditoris mutabant modū loquēdi dicētes hō dealbaṫ hō ambulat et ſic de alijs. qꝛ ꝑ hoc ꝙ dꝛ hō dealbaṫ nō intelligitur res aliqua ex ꝑte p̄dicati ſm eos. Sed dicebant ꝙ eſſet tantum quedam tranſmutatio ſubiecti. Sed iſti fuerunt decepti. qꝛ vnū ⁊ multa nō habent oppoſitōem circa idem niſi ſm idem. ⁊ ita licet nihil poſſet eſſe vnum et multa ſm actum neqʒ ſm potentiam neqʒ ſm rōnem. tamē multa entia ſm potentiam ſunt vnum ſm actum ⁊ ſm rōnem ſunt vnuʒ ſm rem vt accidens ⁊ ſuum ſubiectum. et accidentia exiſtētia in eodem ſubiecto. vt muſicum et album ☞ Dubitaṫ. ꝓ maiori declaratōne eoꝝ que tacta ſunt. ⁊ pro ſolutōe rationū factaꝝ ante oppoſitū circa illđ ꝙ dictum eſt in ſcđa ratōe ꝓbante ꝯcluſionem de vnitate et diuerſitate inter totū ⁊ ſuas ꝑtes ſcʒ vtrū totū ſit ſue ꝑtes. Videṫ ꝙ nō. qꝛ ſi totum ſit idē vni ꝑti eadē rōe erit idē alteri ꝑti ⁊ ꝑ ꝯn̄s ꝑtes erunt eedē inter ſe qꝛ illa q̄ vni ⁊ eidē ſunt eadē illa inter ſe ſunt eadem. Itē hec orō eſt vera ꝑtes ſil'ſumpte cōſtituūt totū. ⁊ tn̄ hec eſt falſa. totū ꝯſtituit totū. g̊ totū nō eſt ſue ꝑtes etiā ſil'ſumpte ꝑ qđ ſoluiṫ ſcđa rō. Pro reſpōſione dubij. ¶ Sciendū. Qꝫ cuiuſlibet totius ſiue ſit hōgeniū ſiue eutrogeniū oēs ꝑtes in forma eius vnite ſunt. ⁊ iō ꝑtes ſic accepte vt ſunt vnite in forma et eſſe totius ⁊ relate ad formā ſimplr̄ eas vnientē ſunt totū ſm rē licet ꝑtes diuiſim accepte diſtinguanṫ realr̄ ab ipō toto. vl'ꝑ ſitū tm̄. vt in vere cōtinuis. vt in homogenijs vl'ꝑ ſitū ⁊ formā vt in eutrogenijs in quibꝰ q̄libet ꝑs hʒ ꝓprium ſitū et ꝓpriā formā ꝑ quā ab alia diſtinguiṫ. Diciṫ igiṫ ad dubium ꝙ totū eſt idem realr̄ cum ſuis ꝑtibus ſiml'ſumptis ⁊ relatis ad formā vel ad eſſe totius in qua forma vniunṫ. Differt tn̄ ratōe ab eis hoc mō acceptis. p̄ma ꝑs pʒ. qꝛ illa ſunt idē realiter quoꝝ eſt vna forma ⁊ vnū eſſe ſed ſic eſt ꝑtium totius ſic acceptaꝝ ⁊ ipius totius igiṫ ⁊c. Scđa pars patʒ ſatis ꝑ ſcđam rōem ꝓbantē dubiū nā diſtinctio rationis ſufficit ad hoc ꝙ aliq̇d verificeṫ de vno ⁊ nō de alio. Et ad rōem poteſt dici ꝙ ad hoc ꝙ aliqua ꝯuenientia in aliq̊ tercio dicanṫ vere eadē inter ſe in vno et eodē tercio mō ⁊ ꝓpter hoc dicanṫ eadē. req̇riṫ ꝙ cōueniant in eo ſm rem ⁊ ſm rōem. ☞ Dubitaṫ Vtꝝ ens dicaṫ ſimpliciter ⁊ vno mō vt ſupponūt ꝑmenides ⁊ melliſſus Dđm ꝙ nō ꝓbatur. qꝛ vel illud eēt accn̄s vel ſuba. Nō p̄mū vt p̄us ꝓbatū eſt Nec ſecūdum qꝛ ſic adhuc eſſent multa entia ſcʒ plures ſube cū oporteat illa ꝑ q̄ definiṫ ſuba eſſe ſubſtātias qđ ꝓbat Areſto. qꝛ ſi eſſent accidētia. at eēnt accn̄tia definito vel alicui alteri rei. ſi alicui alteri cum definitum non ſit aliud a definientibus definitum alicui rei accideret quod eſt impoſſibile

Alia est opinio sancti Doctoris Thome

Arguitur

quia illud quod vere eſt nulli accidit. nec poteſt dicere ꝙ ſint accidentia ipſi definito. q̄ȝ vel eſſent ſeꝑabilia vel inſeꝑabilia. nō ſeꝑabilia. q̄ȝ ſic definitio poſſet negari de definito poſt ſeꝑatōem. nec inſeꝑabilia. q̄ȝ cū tota definitio ſubiecti ⁊ ip̄m ſubiectū ponanť in definitōe accidentiū inſeꝑabilium eēt circulatio in definitōibꝫ ⁊ poneretˀ idē in definitōe ſui ipſius. veꝝ eſt tñ ꝙ vt hȝ Areſtoteles platonici acq̄ſcebant duobus inconuenientibus adductis ꝯtra poſitōem ꝑmenidis ⁊ melliſſi. nā Plato conceſſit ꝙ ꝙ eſſet dabilis aliqua magnitudo indiuiſibilis. nā reſoluebat ꝑ diminutōem corꝑa in ſuꝑficies. ⁊ ſuꝑficies ī lineas. ⁊ lineas in pūcta q̄ dicebat eſſe magnitudines indiuiſibiles. Sȝ hāc opinionē īꝓbat p̄hs in ſexto hui⁹. ⁊ ꝯceſſit etiā Plato ꝙ accn̄s eēt nō ens. nō tñ ꝯceſſit ꝙ accn̄s nihil ſit. imo dt̄ ꝙ ē aliq̄d. dt̄ em̄ Plato ꝙ q̄ȝ ens ſimpl'r p̄mo ⁊ p̄ncipal'r dr̄ de ſub̄a. iō qđ ē nō ſub̄a dt̄ eē nō ens. q̄ȝ dt̄. q̄cq̄d ē p̄ter veꝝ ens ē nō ens. et iō cū accn̄s nō ſit veꝝ ens dt̄ ip̄m eē nō ens. nō tñ dt̄ ip̄m nihil eē. Sȝ h̄ īꝓbat p̄hs. q̄ȝ q̄uis ſub̄a ſit p̄mo ⁊ p̄ncipal'r ens. tñ nō eſt negandū ꝙ accn̄s ſit ens licet nō ſit ita vere ens ſicut ſub̄a.

Ad ratōes Ad p̄mā dr̄ ꝙ melliſſus aſſumit falſuȝ. ⁊ non ſyllogiſat. ⁊ p̄mo q̄dē nō ſyllogiſat. q̄ȝ in p̄ma rōnatōe cōmittit fallaciā ꝯn̄tis arguēdo a deſtructōe an̄tis ad deſtructōem ꝯn̄tis. Scđo. q̄ȝ cōmittit fallaciā equocatōis in hoc noīe p̄ncipiū. nā cū dr̄ qđ ē factū hȝ p̄ncipiū. ⁊ qđ nō ē factū nō hȝ p̄ncipiū. ē ſmo de p̄ncipio generatōis ⁊ tꝑis. ſȝ cū dr̄ qđ nō hȝ p̄ncipiū ē infinitū. ē ſmo de p̄ncipio magnitudinis. ſȝ p̄mo aſſumit falſum cū dt̄. ſi ē ens infinitū. ḡ vnū tm̄. q̄ȝ ſi oīa entia eſſent vnū ſubiecto. aut genere adhuc plura eſſe poſſent ſm ſpēm ⁊ rōem. vt equus differt ab hoīe ſm ſpēm ⁊ accn̄s rōe a ſubiecto. ⁊ ſi illud infinitū eēt ꝯtinuū vt dictū ē adhuc erūt plura ſm potētiā et rōem ꝓpter diuerſitatē inter totū ⁊ ꝑtes. ⁊ ꝓpter diuiſionē ꝯtinui in ſp diuiſibilia. Scđo falſuȝ aſſumit in h̄ ꝙ dt̄. ſi ē infinitū ē īmobile. q̄ȝ ſcȝ nō hȝ locū extra ſe ad quē poſſet moueri. nā ſi nō moueretˀ illđ ens motu locali nō ſeq̄retˀ ip̄m ſimpl'r eē immobile. q̄ȝ in loco ſuo poſſet alterari. dato etiā ꝙ nō moueaťˀ de loco ad locū nō ſequiťˀ ꝙ ſit imobile local'r. q̄ȝ aliqđ totū bñ moueťˀ in loco ſuo ſm ꝑtes. vt celū. mouenťˀ etiā bñ ꝑtes q̄ ſunt idē cū toto ſm rē in ip̄o toto local'r. vt pȝ de aqua. cū ḡ ꝓbat ꝙ ens nō ſit genitū ſiue nō factū. Dđm ꝙ ens nō fit ex ente in q̄ȝtū ens. neq̄ȝ ex nō ente in q̄ȝtū nō ens. ſȝ ex nō ente in actu qđ ē ens in potentia tm̄. nā qđlibȝ qđ eſt factū p̄us fuit in potētia. Ad ratōnem ꝑmenidis q̄ licȝ ſit minus oneroſa. id eſt minus fatua ⁊ vana vnde magis poſſet cauſari ex ea dubitatio q̄ȝ ratio melliſſi. nihilominus tamen falſa aſſumit et non ſyllogiſat. falſum aſſumit in hoc ꝙ aſſumit vnum dici ſimpliciter et vno modo quod dicitur multipliciter. vnde cum aſſumit quicquid eſt preter verum ens eſt non ens. ſi ens accipiatur in ordine ad ſubſtantiam et accidens. ſic eſt verum ſed tunc illa propoſitio eſt falſa. ens eſt vnum. Si vero accipiatur ens pro ente quod eſt ſubſtantia tantum vel accidens tantum. tunc illa propoſitio quicquid eſt preter ens eſt non ens eſt falſa. falſum etiam aſſumit ſicut ratio Melliſſi in hoc ꝙ dicit. Si eſt

vnū eſt imobile nō ſyllogiſat etiā cū eadē forma arguēdi retēta. ꝯſequentia nō valet in alijs terminis. vt ſi album tantū vnum ꝑcaret. ex illa vnitate nō ſeqreꝛ tm̄ albū eſt. ergo tm̄ vnū eſt. qꝛ adhuc albū poſſet eſſe multa. dato etiā ꝙ eſſꝫ vnū cōtinuitate. eſſet multa ꝓpꝛ potentiā diuiſionis cōtinui. et ꝓpter diuerſitatē totius et ꝑtis. et hoc nō viderunt ꝑmenides et melliſſus ꝙ aliquo mō vnū poſſet eſſe multa. imo ab eis putabaꝛ vnū ſimpliciter eſſe quicquid eſt vnū aliquo modo.

Queritur Vtrū ſola exiſtente ſubſtantia ꝑ ſe ſit diuiſibilis. Arguitur ꝙ ſic. qꝛ qđ ꝑ ſe hꝫ ꝑtes ꝑ ſe eſt diuiſibile. ſꝫ cōpoſitum ſubſtantiale ꝑ ſe hꝫ ꝑtes. ſ. materiā et formā. ergo eſt ꝑ ſe diuiſibile Scđo ſic. quicqd eſt cauſa cauſe. eſt cauſa cauſati. ſed ſubſtantia corporea eſt cauſa quātitatis cōtinue. q̄ qdem quantitas cōtinua eſt cā diuiſibilitatis. ergo eſſe diuiſibile ꝑus ꝯuenit ſubſtantie corporee ꝙ̄ quātitati ⁊ ꝑ cōſequens ſeqtur ꝙ ſecluſa quātitate ſubſtantia eſt ꝑ ſe diuiſibilis. Tercio ſic. ꝑtitum in actu ꝓ̄ſuꝑponit ꝑtibilitatē in potentia. ſꝫ materia exiſtens ſub quātitate eſt ꝑtita in plura indiuidua. ergo ipa añ quātitatē eſt ꝑtibilis. Quarto ſic. materia hꝫ ꝑtes et nō ꝑ quātitatē aliter ꝙ̄titas dū recipiꝛ in materia reciperetꝛ in indiuiſibili. ergo eſt per ſe diuiſibilis añ oēm quātitatē. Ad oppoſitū arguiꝛ ꝑ ea q̄ phs in rationibus quas adducit cōtra poſitōnem Permenidis et Melliſſi. vbi dicit ꝙ ſi ſola ſubſtantia eſſet. non eſſet finita nec infinita cum nō eſſet quāta. ⁊ per conſequens non eſſet diuiſibilis. Pro reſponſione.

¶ Sciendū ꝙ vt ſufficit ad ꝓpoſitū duplex eſt diuiſio. vna eſt diuiſio in ꝑtes eiuſdē rōis. vt diuiſio cōtinui. puta linee. ⁊ de huiuſmodi diuiſione eſt ad ꝓpoſitū. Alia eſt diuiſio totius in ꝑtes diuerſarū rationū. vt diuiſio cōpoſiti ſubſtantialis in materiā et formā et talis diuiſio magꝭ vocatur reſolutio ꝙ̄ diuiſio. et de huiuſmodi diuiſione nō eſt ad ꝓpoſitum.

¶ Sciendū Qꝫ ꝑ ſolam ſubſtantiā duo poſſumus intelligere. ſcꝫ materiā acceptā ꝑ intellectū ſm̄ ſe ſine q̄cunqꝫ forma ſubali ⁊ ſic capiꝛ ſuba in tytulo queſtionis. vel accipiꝛ ꝓ cōpoſito ſubſtantiali ex forma ſubſtātiali. et materia ſecluſis oīmbus accidentibus qđ licet ſit reſolutū in materiam et formā. in ea tamē inuenire nō poſſet diſtinctio ꝑtium integraliūꝫ ſm̄ ſitum et figuram quia hec diſtinctio ꝓ̄ſuꝑponit quantitatem.

Concluſio. Materia accepta ꝑ intellectū ſine quacūqꝫ forma nō eſt diuiſibilis. Probaꝛ ꝓ̄mo. qꝛ materia ſic accepta eſt ſimplex ⁊ abſoluta a quacunqꝫ forma ſubſtantiali vel accidētali. ergo eſt indiuiſibilis. nullum eñ ſimplex ſm̄ ꝙ huiuſmodi eſt diuiſibile. Scđo ſi materia ſic accepta ꝑ ſe haberet ꝑtes vel ille eſſent eedē vel differētes. Si ꝓ̄mū iā erit vna ⁊ nō plures. ſi ſcđm hoc eſt duplr̄. vel differunt ſubſtantialiter vel accidentaliter. nō accidentalr̄. qꝛ accipitur materia ſine quacūqꝫ forma accidētali. nec ſcđm qꝛ vel hoc eſſet materialr̄ vel formalr̄. nō materialr̄. qꝛ tales ꝑtes cōueniunt in natura materie et idem nō poteſt eſſe ꝓ̄ncipium conuenientie et differentie. nec formalr̄. qꝛ accipitur materia ſine quacunqꝫ forma ſubſtantiali. Preterea ꝓpria paſſio nō reperitur ſine ꝓprio ſubiecto. ſed diuiſibilitas eſt ꝓpria paſſio quātitatꝭ. ergo nō poteſt conuenire

Quantitas realr a re quanta diſtiguitur

materie ſecluſa quacunqꝫ quantitate. et ſic concluſio vera.

☞ Dubitatur Utrū ꝗ̄titas realiter diſtinguatur a re quāta Ar guūt ꝗdam ꝙ nō qꝛ quecunqꝫ realiter diſtinguuntur deus p̄t ea ſeparare ⁊ ſeparata ꝯſeruare. vt ħz articulus vnus pariſienſis. ergo ſi quātitas rea liter diſtinguatur a ſubſtātia corporea deus p̄t ſeparare ꝗ̄titatem ſortis a ſorte remanēte ſorte ⁊ quantitate remanente. et in ſorte remanente diſtin ctione ꝑtium ſm ſitum et figurā qḋ eſt ꝯtra illud qḋ dictū eſt. ꝙ in mate ria aut ſuba cōpoſita ſecluſa ꝗ̄titate nō p̄t repiri diſtictio ꝑtium ſm ſitū

Ad oppoſitū eſt phs in textu q̄ dicit ꝙ ſi ſubſtātia ⁊ ꝗ̄tū ſunt iā duo ſunt q̄ ſunt et nō vnum eſt qḋ eſt. Ad dubiū reſpondetur ꝙ ſuba cor porea realiter diſtinguitur a quātitate ſua qꝛ differūt eſſentialr eo ꝙ ſub diuerſis p̄dicamētis ꝯtinentur. Dicit eñ theomixtiꝰ ꝙ eſſentie p̄dica mentoꝝ ſunt impꝑmixte Item eſſe finitū vel infinitū ꝑ ſe ꝯuenit quātita ti. vt dꝛ textus et eſſe diuiſibile et neutꝝ iſtoꝝ ꝑ ſe ꝯuenit ſube corporee ergo ſubſtantia corporea et quātitas realiter diſtinguuntur. Ad ra tionem dubij reſpondetur ꝙ naturalis phs nō ħz inq̄rere ꝗd deus face re p̄t de potentia ſua abſoluta. qꝛ hoc ſolū ſciri p̄t a deo. ſed habet inq̄re re ꝗd fieri p̄t ſm reꝝ naturas et ordinē eaꝝ modo ſm ordinē in rebꝫ po ſitum quantitas nō p̄t ſeꝑari a ſuba corporali ip̄a remanēte Ultra dicit ꝙ ſi deus ꝑ potentiā ſuā abſolutā ſeꝑaret quantitatē ſortis a ſorte. ſorte remanente in eo nō remaneret diſtinctio ꝑtiū integraliū ſm ſitum et fi guram. ſed eſſet ꝯfuſio et ꝯfluxus oīm ꝑtium in vnū ꝗ̄uis aliqui dicāt oppoſitū dicentes ꝙ quantitas ſolum ꝯcurrat ad fieri iſtiꝰ diſtinctōis ⁊ ad indiuiduari et nō ad indiuiduatū eſſe. Ultra dꝛ ꝙ ille articulus pa riſienſis ħz intelligi in abſolutis et non reſpectiuis. et in his q̄ necc̄ariā ꝯnexionē nō hn̄t ad inuicē quō ſe hn̄t ſuba materialis ⁊ ꝗ̄titas.

Ad ratōes Prima ſoluta eſt Ad ſc̄dam dꝛ quicq̄d eſt cā̄ cauſe eſt cauſa cauſati. et quicq̄d ꝯuenit cauſe ⁊c. debet intelligi qn̄ cauſatū cauſat ſm ꝙ dependet a cā prima. mō ꝗ̄ti tas nō cauſat diuiſibilitatē ſm ꝙ eſt cauſata a ſubſtantia corꝑea. ſed di uiſibilitas fluit a principijs eſſentialibꝫ quantitatis ſm ꝙ quātitas di ſtinguitur a ſubſtātia corporea Ad terciā dꝛ ꝙ partitū in actu p̄ſuppo nit ꝑtibilitatē in potentia. ſed duplex eſt ꝑtibilitas ſm ꝙ duplex eſt po tentia. nā quedā eſt potentia logica q̄ ꝯſiſtit in nō repugnātia termino rum. et ſic materia ante oēm quātitatē accepta bene ē ꝑtibilis. qꝛ ſibi nō repugnat ꝑtiri eo ꝙ ſibi nō repugnat quantitas. Alia eſt potentia phy ſica que eſt aliq̄d in re ⁊ ſic materia accepta an̄ oēm quūtitatē eſt imꝑtibi lis. qꝛ nō habet aliq̄d in ſe vn̄ poſſit ꝑtiri. Ad quartā dꝛ ꝙ ꝑtes mate rie quantū ad id qḋ ſunt ꝯueniunt in natura et eſſentia materie ⁊ diſtin ctio eaꝝ eſt ꝑ accidens. ſ. ꝑ quantitatē. et huiuſmodi diſtinctio ꝑtiū nō ꝯuenit materie ſm ſe accepte. ſed ſub quātitate.

Caput 4

Sicut aūt phyſici dicunt duo modi ſunt. hi q̄dem eñ vnū facientes quod eſt corpus. ſubiectū. aut triūm aliquod. aut ali ud quod eſt igne quidem denſius: aere aūt ſubtilius. alia autē

generãt deſitate ꝛ raritate multa faciẽtes Hec aũt ſunt ꝯtraria
vl'r aũt excellentia. et defectus. ſicut magnum dicet plato et
ꝑuum. niſi qꝺ hic quidẽ hoc facit materiã: vnum autem ſpecie
Alij vero vnum q̇dem ſubiectũ materiã ꝯtraria aũt differen/
tias et ſpẽs. Quidẽ aũt ex vno inherẽtes ꝯtrarietates ſegregãt
quẽadmodũ anaximãdros dixit. ꝛ q̇cũqꝫ aũt vnũ et multa di/
cunt ee̅ ſicut empedocles. et anaxagoras. Ex cõmixtõe nãqꝫ ſe
gregãt alia. Differũt aũt ab inuicẽ in eo ꝙ hic circulatõem fa/
cit hoꝝ. hic aũt ſemel. ꝛ hic q̇dem differẽtias. et infinitas ſimi/
les ꝑtes et cõtrarias. Jlle vero vocata elemẽta ſolũ. Videꝛ
aũt anaxagoras ſic infinita opinari. vt accipiat cõmunẽ opi/
nionẽ phyſicoꝝ eſſe verã tanq̃ꝫ nõ fiat nullũ coꝝ ex eo quod nõ
eſt. propter hoc em̅. ſicut dicunt. et erant ſimul om̅ia: ꝛ fieri hu
iuſmodi ſtatuerunt alteram. Alij aũt congregatõnem et ſegre
gationem Amplius ex eo ꝙ fiunt ex alterutris contraria. Jn
erant ergo. Si em̅ om̅e quod fit. neceſſe eſt fieri. aut ex his q̄
ſunt. aut ex his que non ſunt Horum autem aliud quod eſt ex
his que non ſunt aliquid fieri impoſſibile eſt. De hac em̅ con/
ueniunt opinione om̅es que de natura ſunt. Reliquum iã cõ/
tingere ex neceſſitate putauerunt ex his que ſunt et inſunt fieri
Sed propter ꝑuitatẽ magnitudinũ ex inſenſibilibus nobis.
vnde dicunt omne in omne miſceri propter id quod omne ex
omni videbant fieri. Apparere autem differentia et appellari
altera ab inuicem ex magis ſuperabundanti propter multitu/
dinem in mixtura infinitorũ. Sincere quidem em̅ totum al/
bum aut nigrũ. aut carnẽ aut os non eſſe. ſed quod plus vnũ/
quodqꝫ licet hoc videtur eſſe natura rei. Si igitur infinituꝫ
ſꝫm ꝙ infinitum ignotum eſt. ſꝫm multitudinem quidem et ma
gnitudinem infinitum ignotũ quãtũ tamẽ eſt quoddã Scd'm
ſpẽm aũt infinitũ ignotũ quale quoddã eſt. Principijs aũt in/
finitis exiſtentibꝫ. ꝛ ſꝫm multitudinẽ et ſꝫm ſpẽm impoſſibile ẽ
q̄ ſunt ex his agnoſcere. Sic em̅ cognoſcere cõpoſitũ arbitra
mur. cũ cognoſcimus ex q̇bꝫ et quãtis ſit. Amplius aũt ſi ne/
ceſſe eſt cuius ꝑtẽ ꝯtingit quantãcũqꝫ eſſe ſꝫm magnitudinẽ et
ꝑuitatẽ. ꝛ ipm̅ totũ ꝯtingere. Dico aũt taliũ aliquã ꝑtiũ in q̄ cũ
inſit diuidiꝛ totũ. Si aũt ĩpoſſibile ẽ aĩal aut plantã quãtãcũ/

qꝫ eſſe ſm magnitudinē ꝛ ꝑuitatē Manifeſtū eſt qm̄ neqꝫ ꝑtiū
quālibet: Erit em̄ totiꝫ ꝑtibꝫ ſil'e. Caro aūt et os et hmōi par
tes ſunt aīalis. et fructus plantaꝝ. Manifeſtū igit̄ qm̄ īpoſſi
bile eſt carnē aut os. aut aliqđ aliud quātūcūqꝫ eſſe magnitudi
ne. aut in magis aut in minus Amplius ſi oīa inſunt q̇dem
hmōi inuicē et nō fiunt. ſꝫ ſegregant̄ cū inſint: Dicuntur autē
et a plurimo. Fit aūt ex quolibet quodlibet. vt ex carne aqua
ſegregatur. et caro ex aqua. om̄e aūt corpus finitum reſecatur
a corpore finito. manifeſtum eſt qꝫ non contingit in vnoquoqꝫ
vnumquodqꝫ eſſe. Remota enim ex aqua carne. et iterum alia
facta ex reliqua ſegregatōne. q̄uis ſemper minor erit ſegrega
ta. Sed tamen non excellit magnitudo paruitatem. Quare ſi
quidem ſtabit ſegregatio. non omne in om̄i inerit. In reliqua
em̄ aqua non inerit caro: Si vero non ſtabit. ſed habebit ſem
per remotōem infinita magnitudine equalia finita inerūt. infi
nita ſm multitudinē. Hoc aūt īpoſſibile eſt. Adhuc aūt. ſi oē
q̇dē corpus remoto quodā minus neceſſe eſt fieri carnis autē
determinata ē q̄titas. ꝛ magnitudine ꝛ ꝑuitate. Manifeſtū ē
qꝫ ex minima carne nullū ſegregabit̄ corpus. Erit em̄ minus
minimo. Amplꝰ aūt infinitis corporibꝫ ineſt vtiqꝫ iā. caro in
finita ꝛ ſanguis. ꝛ cerebrū. Sepata tm̄ ab inuicē. nihil aūt mi-
nus entia ꝛ infinitū vnūquodqꝫ. Hoc aūt irrōnabile ē Ne-
quaq̄ꝫ aūt ſegregandū eſſe neſcienter đr. recte aūt đr. paſſiones
em̄ inſeꝑabiles ſunt ſi igit̄ mixti ſunt colores ꝛ habitus ſi ſegre
gentur. erit aliquid album et ſanatiuum nō autem alteꝝ aliq̄d
cui īſit neqꝫ de ſubiecto q̄re incōueniēs ē impoſſibilia q̄rēs in
tellectꝰ ſi vere velit q̇dē ſegregare Hoc aūt facere ē īpoſſibile ꝛ
ſm q̄titatē ꝛ ſm q̄litatē. ſm q̄titatē q̇dē qm̄ nō ē minima ma
gnitudo: ſm q̄litatē aūt qm̄ inſeꝑabiles ſunt paſſiōes. Nō re-
cte aūt generatōe accipit ſimiliū ſpecieꝝ. Et em̄ lutū in luta di-
uidit̄. Eſt aūt ꝛ nō idē modꝰ ē vt lateres ex limo ꝛ domꝰ ex la-
teribꝫ. Sic aūt aqua et aer ex alterutris ſunt et fiunt

Queritur Utrum q̄đlibet eſt in quolibet Arguitur qꝫ ſic. rōnibꝫ anaxagore. quaꝝ ꝑma eſt cōis opinio phyloſophoruꝫ qꝫ ex nihilo nihil fit. ergo omne quod fit preexiſtit in illo ex quo fit. ſed quodlibet fit ex quolibet. ergo quodlibet eſt in quolibet.

Scđa rō. ꝯtraria fiunt ex alterutris vt albū fit ex nigro ⁊ econtra. ergo
a fortiori quelibet alia res fit ex alia. et cū oīe qđ fit pexiſtit in eo ex q̄
fit ſeq̄tur ꝙ qđlibet eſt in quolibet. Ad oppoſitum eſt pħus impug-
nans anaxagorā. Pro reſponſione. Sciendū Qꝫ poſtꝗ pħs repro-
bauit opiniones illoꝝ qui de principijs nature nō naturalr̄ locuti ſunt
Hic ꝯn̄r ꝓſeq̄tur opiniones illorum q̄ de p̄ncipijs nature naturalit̄ lo-
cuti ſunt ponendo motū circa quaꝝ opiniones eſt ſcđo Sciendū Qꝫ
iſti pħi diuerſificati ſunt in duas ſectas. quidam eñ poſuerunt vnū p̄n-
cipium materiale qđ eſſet vnū de tribus elementis. que ſunt ignis aer ⁊
aqua. ſiue mediū inter aerem et ignem. igne denſius et aere ſubtiliꝰ. qđ
quidem materiale p̄ncipium poſuerunt de ſe actu ens et totā ſubſtantiā
cuiuſlibet rei ꝑ cuius rarefactōem ⁊ ꝯdenſatōem dicebant entia genera-
ri. vt ponentes aerem eſſe p̄ncipium. dixerunt ex eius rarefactōe ignem
fieri et ex eius ꝯdenſatōne aquam. Et ꝯuenerunt iſti cū platone in hoc
qꝛ rarum et denſum reducuntur ad excellentiam ⁊ defectū ſicut ad com-
munem radicem ꝯtrarietatis ſicut plato poſuit magnum ⁊ paruum eſſe
principia que ſilr̄ pertinent ad excellentiā ⁊ defectum Vñ rarum eſt qđ
hꝫ multū de quātitate ſub ꝑua materia. Et denſum eſt qđ parum ha-
bet de q̄titate ſub magna materia. Et differebant iſti a platone quia
plato ponebat magnū et paruū ex ꝑte materie ⁊ vnū p̄ncipium formale
qđ eſt ydea. Alij vero ponebant ꝯtrarietatē rari et denſi eſſe p̄ncipiū for-
male in vno p̄ncipio materiali qđ erat aer ignis vel aqua vel aliqđ me-
dium inter aerem et aquā Alia ſecta pħoꝝ poſuit plura principia ma-
terialia. inter quos Anaximandros poſuit omnes res fuiſſe primo in
quodam chaos ꝯfuſo ex quo res ſegregarent̄ ⁊ fierent. et ſimiliter poſue-
runt Anaxagoras et empedocles. ſed in hoc differebant eo ꝙ potiꝰ di-
cebant illud chaos eſſe p̄ncipiatū ab illis rebus ꝗ̄ res ab eo. Anaximā-
dros vero econuerſo. ſed in hoc differebant anaxagoras ⁊ empedocles
Quia empedocles poſuit p̄ncipia finita. ſcꝫ q̄tuor elemēta. Anaxagoras
ꝟo poſuit p̄ncipia infinita vt infinitas ꝑtes carnis eē p̄ncipia carnis ⁊ in-
finitas ꝑtes oſſis eſſe principia oſſis. Differebāt etiā. qꝛ Empedocles
poſuit mūdū pluries generari eo ꝙ dicebat ꝙ adueniēte lite inter elemē-
ta generabatur mundus ꝑ elementoꝝ ſegregatōem ab illo chaos et ex
eoꝝ amicicia corrumpebatur mundus et fiebat illud chaos. Anaxa-
goras aūt poſuit tm̄ ſemel mundū generari eo ꝙ poſuit oīes res geni-
tas eſſe cōmixtas in illo chaos ⁊ poſtea incepit intellectus agens ſegre-
gare res et generare mundū et nunꝗ̄ ceſſabat Sciendū eſt tercio Qꝫ
Anaxagoras poſuit vniuſcuiuſqꝫ rei eſſe infinita p̄ncipia. Et ſcđo po-
ſuit quālibet rem eſſe in qualibet et a qualibet ſegregabilem. ⁊ cū ab eo
querebatur quare vna res nominatur potius noīe vnius ꝗ̄ noīe alteriꝰ
rei. Reſpōdebat ꝙ in vnaquaqꝫ re ē aliq̄d ſuꝑabūdās ab alijs a quo res
denominabatur. Tercio poſuit ꝙ quodlibet eſt ex quolibet ꝑ ſegrega-
tionem ita ꝙ fieri nihil aliud ponebat ꝗ̄ ipſum ſegregari. Quarto po-
ſuit ꝙ quodlibet fit ex ſibi ſimilibus ſm̄ ſpēm. ⁊ ſm̄ hec quattuor pūcta
ponentur ꝯcluſiones improbantes eius poſitōem. Concluſio prima
Impoſſibile eſt p̄ncipia rei naturalꝭ eē infinita. pꝫ p̄mo. qꝛ nos cognoſce-

re arbitramur vnūquodqꝫ cum cognoſcimus ex quantis et quibus fit. ſꝫ ſi ꝑncipia alicuiſ cōpoſiti ſint infinita. īpoſſibile erit cognoſcere ex qb⁊ et quantis fit. ergo impoſſibile erit cognoſcere aliquod compoſitum. pꝫ quia infinitum ſm ꝙ huiuſmodi ab intellectu noſtro cōp̄rehendi nō poteſt. Secunda ratio. ſi partes alicuius totius nō habeant determinatam quātitatem. ergo neqꝫ totum cum quantitas totius eſt a quātitate ꝑtium. ergo a deſtructōne ꝯſequentis ſi totum habeat determinatā quātitatem. ergo quelibet eius pars. ſed q̄ðlibet totum naturale. vt aīal vel planta habet determinatā magnitudinem et ꝑuitatem extra quā nō reperitur. ergo quelibet ꝑs iſtoꝝ. vt os et caro q̄ ſunt ꝑtes animalis ⁊ fructus qui eſt pars arboris eſt determinate quātitatis. Ex quo ſeq̄tur ꝙ eſt dabilis minima caro. nec p̄t eſſe aliqua pars carnis inſenſibilis ꝓpter ſuiꝑuitatē. vt d̄t Anaxagoras. et hoc ꝯſiderando carnē ſm ꝙ eſt ens naturale quia inquantū eſt ens quantum mathematice poteſt diuidi in infinitum ſed phyſicus ꝯſiderat formam naturalem que requirit materiā determinate quātitatis in qua exiſtat. Conclusio ſcd̄a. nō quodlibet eſt in quolibet. ꝓbatur tribus ratōnibus textus. Prima rō detur aqua finita et ab ea ſegregetur caro. vel ergo ſegregatōne facta ſtabit ſegregatio vel nō. ſi ſic habetur intentū ſi non iterꝝ ſegreget̄ caro. ⁊ cū caro ſit finita. vt patuit ⁊ ꝑ ablatōem ꝑtis finite multotiēs factā tandē q̄ðlibet finitū conſumatur finaliter ſtabit ſegregatio et habebitur intentum. Secunda ratio dabilis eſt minima caro vt probatum eſt. ergo aliquid ſeparabile eſt ab ea vel nihil. ſi nihil habetur intentum. ſi aliquid tūc erit dabile minus minimo. Tercia ratio. Niſi ſic. ſequeretur ꝙ in aliquo corpore finito. vt in aqua finita eſſent infinita corpora. vt ſanguis caro os et ſic de alijs et infinities infinita. quia caro componitur ſm ſpeciem ex infinitis partibus. et ſic finaliter ſequeretur ꝙ infinities infinita eſſent equalia vni finito. quod eſt impoſſibile. Conclusio tercia. Nō quodlibet ſegregabile eſt a quolibet. Patet. quia nullum accidens ſegregabile eſt a ſubiecto et cum accidens aliquo modo dicatur fieri. ſequitur vlterius ꝙ fieri non eſt idem q̄ð ſegregari. Concluſio quarta. Non quodlibet fit ex ſibi ſimilibus ſm ſpeciem. quia domus fit ex lateribus. ⁊ lateres ex luto. et aqua ex aere et econuerſo

Ad rationes Ante oppoſitum ad primam dicitur. Qꝫ quodlibet fit ex ente in potētia et non ente in actu. ſꝫ nō ex illo quod nullo modo eſt. Et eſt quodlibet ſm potentiam in eo ex quo fit. neqꝫ fit quodlibꝫ ex quolibet. vt ex grano frumenti non fit oliua. Ad ſecundam dicitur ꝙ contraria non fiunt ex alterutris. et cum dicitur album fit ex nigro non debet accipi album formaliter ſed materialiter pro ſubiecto albedinis

Omnes igitur contraria principia faciunt et dicentes. ꝙ vnum ſit omne et immobile. Permenides enim calidū et frigidum principia facit. Hoc autem appellat ignem ⁊ ter- Cap: 5.

ram. Et quidam rarum et denſum: Et democritus firmum et
inane: Quorum aliud quidem ſicut quod eſt aliud autem ſicut
quod non eſt eſſe dicitur. Adhuc poſitione figura et ordine
Hec autem genera contrariorum ſunt. Poſitione ſurſum ⁊ de
orſum. ante et retro. Figura. angulus. rectū. circulatū. Quod
quidem igitur contraria. quodammodo omnes faciunt prin/
cipia manifeſtum eſt. Et hoc rationabiliter. Oportet enim
principia neqꝫ ex alterutris eſſe neqꝫ ex alijs. et ex his oīa. cō/
trarijs autem primis inſunt hec. propter id quod p̄ma q̇dē nō
ſunt ex alijs. Ob id vero ꝙ ſunt ꝯtraria nō ſunt ex alterutris.
Sed oportet hoc in ratione conſiderare qualiter contingat
Accipiendū igitur eſt primū. quod oīm que ſunt nihil neqꝫ fa
cere aptū natum eſt. neqꝫ pati contingens a contingenti. Neqꝫ
fit quodlibet ex quolibet. niſi aliq̇s accipiat ſm accidens Qua
liter vtiqꝫ enim fiet album ex muſico niſi accidens ſit albo aut
nigro muſicum. ſed album quidem fit ex non albo. et hoc non
ex omī. ſed nigro aut medijs. Et muſicuꝫ ex non muſico. ſꝫ nō
ex omī. ſed ex imuſico. aut ſi aliquid ipſis eſt medium. Neqꝫ
igitur corrumpitur in contingens primum. vt album non in
muſicuꝫ. niſi forte ſm accidens. ſed in non album et in non cō/
tingens. ſed in nigrum aut in medium. Similiter autem mu
ſicum in non muſicum. et hoc non in contingens. ſed in imu/
ſicum. aut ſi ipſis aliquid medium eſt. Similiter autem hoc
et in alijs: quoniam aut non ſolum ſimplicia eorum que ſunt.
ſed et cōpoſita ſm eandem ſe habent rationem: Sed manife/
ſtum eſt propter hoc ꝙ oppoſite diſpoſitōnes non determina
te ſunt. latet hoc contingens. Neceſſe eſt eñ omne conſonās
ex inconſonanti fieri. et inconſonans ex conſonanti. et corrū/
pi conſonans in inconſonantiam et hanc non in contingen/
tem. ſed in oppoſitam. Differt autem nihil in conſonantiam
dicere. aut ordine aut compoſitōne. Manifeſtum enim eſt ꝙ
eadem ſit ratio. At vero domus et ſtatua ⁊ quodlibet aliud fit
ſimiliter. Domus quidem enim fit non ex eo ꝙ cōpoſita ſunt.
ſed ex eo ꝙ diuiſa ſunt hec. ſic et ſtatua et figuratoruꝫ aliquod
ex non figurato. et vnumquodqꝫ horum. Alia quidem ordo.
alia vero compoſitio quedam ſunt. Si ergo hoc veruꝫ eſt

Phyſicorum

ꝙ omne quid ſit. fiat et corrūpatur aut ex contrarijs. aut in cō-traria. et in horum media. media aūt ex contrarijs ſunt. vt co-lores medij ex albo et nigro. quare om̄ia erunt que natura fi-unt. aut contraria. aut ex contrarijs Uſqꝫ quidē igitur hoc fere ſecuti ſunt et alioꝝ plurimi queādmodū diximus prius. Om̄es em̄ elementa et ab ipis vocata principia et vera ſine ra-tione ponentes tn̄ contraria dicunt tanqꝫ ab ipſa veritate co-acti. Differunt tn̄ ab inuicē. in eo ꝙ alij quidē priora alij po-ſteriora accipiunt. Et ꝙ hi quidē notiora ſm rationē. illi autē ſm ſenſum. Hi quidē em̄ calidū et frigidū. illi aūt humidū et ſiccū. alij aūt numeꝝ imparē et parē. Quidā concordiā et diſ-cordiā. cauſas ponunt generatōnis. Hec aūt ab inuicē diffe-runt ſm dictū modū Quare eſt eadē dicere quodāmodo ⁊ al-tera ab inuicē. Altera quidē queādmodū videbitur pluribus Eadē aūt ſm analogiā. Accipiunt em̄ ex eadē coordinatōne. Hec quidē em̄ continent. alia aūt continentur contrariorum. Sic igitˀ ſimiliter dicūt et aliter et peius et melius. Et hij qui-dem notiora ſm rationē. ſicut dictū eſt prius. illi aūt ſm ſenſuꝫ Uniuerſale quidē em̄ ſm rationē notū eſt. ſingulare auteꝫ ſm ſenſum. Ratio quidem em̄ vniuerſalis eſt. ſenſus aūt particu-laris. vt magnū et paruū ſm rationē eſt. raꝝ aūt et denſum ſm ſenſum. Qꝫ quidē igitˀ cōtraria oportet eſſe p̄ncipia manifeſtū ē.

Queritur Utrum principia rerum naturalium ſint con-traria. Arguitur ꝙ nō. nam p̄ncipia rerū na-turalium ſunt priuatiue oppoſita. ergo ſeq̄tur ꝙ nō ſunt contrarie oppo-ſita. Aīcedens patꝫ. qꝛ vnum eoꝝ nominat priuatōem alterius. Se-cundo ſic. principia rerum naturalium ſunt ſubſtantie. ſed ſubſtantie ni-hil eſt contrariū. ergo ſeq̄tur ꝙ nō ſunt contraria. Et confirmatur. qꝛ cō-traria ſunt actiua et paſſiua adinuicem. ergo cū ſubſtantia non ſit actiua neqꝫ paſſiua principia rerum naturalium nō erunt contraria. Tercio ſic. contraria ſub eodem genere poſita ſunt. ſed genus eſt principium eo-rum que ſub ipſo ſunt. ergo ſi principia rerum naturalium eſſent contra-ria tunc eſſent principiata. Sciendum ꝙ poſtqꝫ ph̄s improbauit opi-niones antiquoꝝ tam naturaliter qꝫ non naturaliter loquentiū de prin-cipijs nature. Hic conſequenter inquirit veritatē de ipſis. et primo per ratōes ꝓbabiles. et poſtea ꝑ rōnes demonſtratiuas et adhuc p̄mo agit de ꝯtrarietate ipoꝝ p̄ncipioꝝ. Et ꝯñr de numero eoꝝ de quo in ſequē-ti queſtione agitˀ. Et ꝓ declaratōne ꝯtrarietatis q̄ eſt inter ipa p̄ncipia Sciendum ꝙ omnes antiqui tam naturaliter qꝫ non naturaliter lo-quentes poſuerunt aliquam contrarietatem in principijs. licꝫ enim per-

Vnu contrariorum non fit ex alio

menides dicat omnia eſſe vnum ſm rem et ratõnem. tamen ponebat plu
ra eſſe ſm ſenſum. ſcilicet calidum et frigidum. que dixit contraria. attri
buendo calidum igni et frigidum terre. Et ponentes tantum vnũ prin
cipium materiale et mobile dixerunt ex eo alia fieri per eius condenſatio
nem et rarefactõnem. et ſic poſuerunt rarum et denſum eſſe contraria.
Et Democritus ponens omnes res conſtitui ex athomis dicit ex
huiuſmodi athomis ſuo concentu relinqui quaſdam vacuitates. et ſic
dicit res conſtitui ex vacuo quod dicit eſſe non ens et ex pleno quod di
cit eſſe ens. et licet poneret huiuſmodi athomos eſſe eiuſdem nature. ta
men poſuit contrarietatem poſitõnis figure et ordinis. et ſic ponebat oẽ
corpus conſtitutum eſſe ex contrarijs. De opinione autem Anaxago
re et Empedoclis Areſtoteles non facit hic mentõnem. quia in pcedẽ
tibus declarauit eorum opiniones. Et iſti etiam ponebant aliquo mo
do in principijs contrarietatem. quia ponebant omnia fieri congregatio
ne et ſegregatione. que ↄueniunt genere cum raro et denſo. et ſic pꝫ qua
liter phi omnes poſuerunt aliquam contrarietatem principiorum reruꝫ
naturalium. quibus notatis ſit. Concluſio. Principia rerum natu
ralium ſunt contraria. ꝓbatur primo autoritate omnium philoſophorũ.
conformiter in hoc conuenientium. Secundo probatur ratõne phi. qa
tria videntur eſſe de ratione primoꝝ principiorum. Primum eſt ꝙ non
fiunt ex alijs. Secundum eſt ꝙ non fiunt ex alterutris. Tercium eſt ꝙ
omnia alia fiunt ex ipſis. ſed hec omnia conueniunt primis contrarijs.
ergo prima contraria ſunt principia rerum naturalium. Minor patet.
quia ex eo ꝙ ſunt prima non fiunt ex alijs. et ex eo ꝙ ſunt contraria nõ fi
unt ex alterutris. licet enim frigidum fit ex calido quantum ad id quod
eſt. tamen non inquantum calidum eſt. quia nunꝙ caliditas efficitur ex
frigiditate: nec econtra. Sed ad probandum ꝙ oĩa alia fiunt ex pmis
contrarijs ſupponit Areſtoteles ꝙ nõ quodlibet natum eſt agere in qꝺ
libet indifferenter. Supponit etiam ꝙ nõ quodlibet fit ex quolibet. niſi
forte ſm accidens. Et hanc ſuppoſitõem declarat phus tam in rebꝫ ſim
plicibus ꝙ cõpoſitis. In ſimplicibus eñ. quia albũ nõ fit ex muſico niſi
forte ſm accidens inquãtum nigro vel nõ albo accidit eſſe muſicũ. Sed
ꝑ ſe albũ fit ex nõ albo. et nõ ex quolibet non albo. ſed ex nõ albo quod ẽ
nigrum. vel medio colore coloratũ pro quanto in nõ albo eſt potẽtia ad
album. Et ſimiliter eſt de corruptiõe. nam album non corrumpiť in qꝺ
libet niſi forte ſm accidens. ſed per ſe corrũpitur in nõ album quod eſt
nigrum. vel in medio colore coloratũ. et ſimiliter eſt in alijs ſimplicibus
et etiam in compoſitis. ſed hoc magis latet nos. qꝛ oppoſita compoſitoꝝ
nõ ſunt nobis ita manifeſta ſicut oppoſita ſimpliciuꝫ. vt oppoſitũ domꝰ
nõ eſt nobis manifeſtũ. qꝛ eſt innominatũ. quia tamen eſſe cõpoſitorum
cõſiſtit in quadam conſonantia cõpoſitõnis vel ordinis. ideo poſſumꝰ
dicere inconſonantiã eſſe oppoſitum iſtorũ compoſitoꝝ. et ita in iſtis con
ſonans fit ex inconſonanti. non ex quolibet ſed ex ſibi oppoſito. et etiã cũ
corrumpitur conſonans corrumpitur in inconſonans non quodlibet in
differenter. ſed ſibi oppoſitum. et ſic conſonans fit ex inconſonanti. et
in ipſum corrumpitur. Et ſic etiam generaliter omne contrarium fit

ex ꝯtrario ſibi oppoſito. aut ex medio ſi ſit mediū. Et corrūpitur in ſuū
oppoſitū aut in mediū. ⁊ q2 media fiunt ex ꝯtrarijs. ideo pt dici ꝙ oīa
entia naturalia ſunt ꝯtraria vel fiunt ex ꝯtrarijs. Concluſio ſecunda
Principia rerum naturaliū in ꝯtraria corrumpunt. Cui⁹ rō eſt. q2 oē
qđ fit et corrumpitur nō eſt anteq̄ fiat ⁊ poſtq̄ corrumpitur. ergo opꝫ
illud ex quo fit aliud ꝑ ſe et in quod corrumpit ꝑ ſe. eſſe tale qđ in ratōne
ſua includat nō eſſe ſui oppoſiti ſiue eius quod fit et corrūpitur mō vnū
ꝯtrarium reſpectu alterius eſt huiuſmodi. q2 in ſua ratōe includit nega-
tionem alterius. ⁊ ſic oīe quod fit et corrumpitur fit ex cōtrario ſibi op
poſito. et in ꝯtrarium corrūpitur. Aduertendū eſt tamē ꝙ licet oēs phi
dixerint principia reꝝ naturalium eſſe ꝯtraria. tñ ad hoc dicendū nō mo
uebantur aliqua ratōne. ſed ſola veritate coacti. nā cum veꝝ ſit bonū in-
tellectus ad qđ naturalr ordinatur. ideo ſicut res cognitōne carētes mo
uentur ad ſuos fines abſq̄ ratōne. ita interduꝫ intellectus noſter qua-
dam inclinatōne naturali tendit in veritatē abſq̄ ratōne. Aduertenduꝫ
eſt inſuꝑ ꝙ licet oēs antiqui phi in hoc ꝯuenerint ꝙ poſuerūt pncipia
rerum naturaliū eſſe contraria. in hoc tamen differebant. q2 quidā poſue
runt calidum et frigidum eſſe principia. Alij vero humidum ⁊ ſiccum.
Alij rarum et denſum que oīa priora ſunt ſm ſenſum ⁊ poſteriora ſm ra
tionem licet inter ipos ſit ordo q2 calidū et frigidum ſunt priora humi-
do ⁊ ſicco et etiam raro et denſo. Alij vero poſuerunt contraria pma ſm
rōnem eſſe principia. vt pitagorici poſuerunt par et impar eſſe principia
qui crediderunt numeros eſſe ſubſtantias omnium rerum. ⁊ ꝙ oīa fie-
rent ex pari ⁊ impari ſicut ex materia et forma. Empedocles poſuit con-
cordiam et diſcordiam contraria notiora ſm ratōnem. poſuit em̄ ea eſſe
cauſas generatōnis et corruptōnis. Anaxagoras et democritus poſue
runt ſegregatōnem ⁊ congregatōem. ⁊ ſimilr magnū ⁊ puum que eciaꝫ
ſunt priora ſm rōnem. ⁊ ſic pꝫ ꝙ licet antiqui ſint diuerſificati in aſſignā
do pncipia rerum naturaliū oēs tamē in tribus conueniunt. pmo q2 qua
liacunq̄ dicerent eſſe principia rerum naturalium illa tamē poſuerūt cō-
traria. Scđo ꝯuenerunt in hoc ꝙ quecūq̄ principia ponerent ab ipſis
ſemꝑ vnū ſe hꝫ vt melius et aliud vt peius. Et rō eſt. q2 vnū ꝯtrarioꝝ
ſemꝑ đt priuatōnem alterius. eo ꝙ radix ꝯtrarietatis ſemꝑ eſt priuatia
oppoſitio. tercio ꝯuenerunt in hoc ꝙ poſuerunt principia eſſe notiora cō
traria. alij qđem ſm rōnem. alij vero ſm ſenſum.

Ad ratōes Ad pmum dđm eſt ꝙ puatio duplr conſide
rari poteſt. Uno mō ſm ſuam ꝓpriā ratōem et
eſſentialem. et hoc modo priuatiue opponit forme Alio modo ſm eē qđ
habet in materia. Et q2 materia habet eſſe ſub forma ꝯtraria forme ac
quirende cuius eſt priuatio. ideo quodāmodo puatio ꝯtrarie opponitur
forme acquirende. et q2 phyſicus ꝯſiderat res ſm eſſe ſub eſſe forme con
trarie illi cuius eſt priuatio. ſm hoc puatio ⁊ forma poſſunt per accidēs
dici ꝯtrarie. ⁊ q2 phs ꝯſiderat ea q̄ ꝯſiderat ſm eē qđ hñt. ideo đt prin-
cipia rerum naturaliū eſſe contraria. Sed Auicenna ⁊ ſanctus Tho-
mas dicunt ꝙ cum dicitur principia rerum naturalium eſſe contraria as

cipitur ibi contrarietas large prout ſe extendit ad priuatiuam oppoſitio
nem que eſt principium contrarietatis. Ad ſecundam conceditur ꝙ
contraria conueniunt in genere logico. ſed nō phyſico. Conceditur vl
terius ꝙ principiantur ſm rem a genere phyſico. ſ. a ſuo ſubiecto. ⁊ ꝓnci
piantur ſm rōem a genere logico. ⁊ nō ſm rē. nec ex hoc ſeqtur quin ſint
ꝓncipia. q2 nō ſunt eodem mō ꝓncipia alioꝝ quo ꝓncipiata ſunt Ad
terciam dicitur. ꝙ in vnoquoqꝫ genere eſt vna prima contrarietas lar
ge accepta. nam differētie diuidentes genus reducunt ad excellentiaꝫ ⁊
defectum. ⁊ talis ꝯtrarietas bñ repitur in genere ſubſtantie. Dicit vl
terius ꝙ ꝑ res naturales intelligimus res mobiles. ⁊ ideo ſm ſpēm ſtꝫ
diuerſe ſpēs motus ⁊ mutatōnis. ſm hoc principia rerum naturaliū re
ducuntur ad diuerſa genera et diuerſa p̄dicamenta. ⁊ ita non oīa ꝓncipia
rerum naturalium ſunt ſubſtantie nam principium formale alteratōnis
eſt qualitas ⁊ ꝓncipiū augmenti ⁊ decrementi eſt quātitas Ad quar
tam dr ꝙ ſuba ſm ſuū eſſe materiale accepta. ſ. ſm ꝙ ſibi adiungunt qua
litates ſenſibiles ꝯtrarie ſm ħ ē actiua ⁊ paſſiua ꝑ hmōi qualitates

Cap. 6.

Onſequēs aūt vtiqꝫ erit dicere. vtꝝ duo aut tria. aut
plura ſint vnum quidem em̄ impoſſibile eſt eſſe princi
pium. quoniam non vnum contraria. Infinita aūt
non. quoniam neqꝫ ſcibile quod eſt erit. Et vna prima contra
rietas in omni genere vno. Subſtantia autem vnum quod
dam genus eſt. Et quod contingit ex finitis melius quem
admodum Empedocles. q̄ꝫ ex infinitis. Omnia nanqꝫ aſſi
gnare opinatur. quemadmodum anaxagoras ex infinitis.
Amplius ſunt alia aliꝭ priora contraria. Et fiunt altera ex al
terutris. vt dulce et amarum. et album et nigrum. Principia
autem ſemper oportet manere. Quod quidem igitur neqꝫ
vnum. neqꝫ infinita ſunt. manifeſtum eſt ex his. Quoniam
aūt finita facere duo tm̄. vel facere nō duo tm̄. hꝫ quādā rōem
Deficiet em̄ vtiqꝫ aliqs qualiter denſitas raritatē facere aliqd
apta nata ſit aut hec denſitatē Silr aūt ⁊ alia q̄cūqꝫ ꝯtrarie
tas. Nō em̄ cōcordia diſcordiā cōducit et facit aliqd ex ipa: ne
qꝫ diſcordia ex illa ſꝫ vtraqꝫ. alteꝝ qd ē terciū. Quidā aūt ⁊ plu
ra recipiūt. ex qbꝫ parant coꝝ q̄ ſunt ſm naturā. Adhuc āt am
plius ⁊ de hoc aliqs dubitabit. niſi aliqs ſuppoſuerit ꝯtrariꝭ
naturā. Nullus em̄ videmus eorum que ſunt ſubſtātie cōtra
ria. Principiū aūt nō de ſubiecto oportet dici aliquo Erit em̄
principium principij. Subiectū em̄ principiū et prius videt
eſſe predicato. Amplius nō eē dicimus ſubſtantiā contrariaꝫ
ſubſtantie. Qualiter igitur ex non ſubſtantijs ſubſtantia vti

q̃ erit Aut quomodo prius non ſubſtantia ſubſtantia erit. Unde ſi aliquis et priorem verã putabat eſſe rationem et hanc: neceſſariũ eſt ſi debet ſaluare vtraſq̃ ipſas ſub eſſe quoddam tertiũ. queadmodũ dicũt vnam quãdã naturã dicentes om̃e vt aquã aut ignem aut mediũ horũ. Videtur aũt mediũ magis Ignis em̃ et terra et aer et aqua cũ cõtrarietatibꝰ complexa ſunt. Unde nõ irrõnabiliter faciũt ſubiectũ alterum ab his facientes aliorũ autẽ quidem aerẽ. Aer em̃ minime habet aliorũ differentias ſenſibiles. Conſequẽter aũt aquã. peſſime autẽ ignẽ Sed om̃es vnũ hoc contrarijs figurant vt denſitate et raritate. et eo qꝺ maius erit minus Hec aũt ſunt oĩa excellentia. videlicet et defectus ſicut dictũ eſt prius. Et videtur antiqua eſſe opinio ꝙ vnũ et ſuperabũdantia et defectus principia rerum ſunt. ſed non eodem modo Sed antiqui duo quidẽ facere. vnũ aũt pati ex ꝑte paſſiui. poſteriorũ autem quidem contrariũ vnũ quidem facere. duo vero pati magis dicũt Tria quidẽ igitur dicere elemẽta eſſe. et ex his et ex hmõi alijs intendentibus videbitur vtiq̃ habere quãdã rõem ſicut diximus Plura aũt tribus nõ amplius. Ad patiendũ quidem em̃ ſufficiens ẽ vnum. Si aũt quatuor exiſtentibꝰ due erunt contrarietates oportebit ſeorſum vtriſq̃ eſſe alteram quãdam naturam mediam. Si aũt ex inuicem poterit generare ocioſa vtiq̃ altera contrarietatum erit. Simul autẽ et impoſſibile eſt eſſe plures contrarietates primas. Subſtantia em̃ vnũ qꝺdam genus eſt entis. Quare in eo q̃d prius et poſterius ſunt differunt ab inuicem principia tantum. ſed non genere. Semper enim in vno genere cõtrarietas eſt vna. Omnes enim contrarietates reduci videntur in vnam. Quod quidem igitˀ neq̃ vnum ſit elementum neq̃ plura duobus vel tribus manifeſtum eſt. Horum autem vtrum ſit verum. queadmodum diximus. dubitationem habet multam

Queritur Utrum principia cuiuſlibet rei naturalis ſint infinita Arguitur ꝙ ſic quia materia eſt principium rei naturalis et tñ de ſe eſt infinita. q2 indiſtincta ⁊ indifferens ad oẽm formã. Scdo ſic. generatões ſunt ꝑpetue igitˀ oʒ materiã diuidi in iſinitas ꝑtes In oppoſitũ ẽ phs Cõcluſio ꝑma. Nõ ẽ tm̃ vnũ ꝑnci piũ rei naturaliter. patʒ quia oportet principia rei naturalis eſſe contraria. vt oſtenſum eſt. ſed que ſunt contraria non ſunt tantum vnum q̃a

In omni gñe eſt vna pma ɔrietas

Primus liber

nihil eſt ſibi ipi ɔtrarium. ergo nō eſt tm̄ vnū pncipium rei naturalis.
Concluſio ſcda. Impoſſibile eſt principia rei naturalis eſſe infinita.
pbatur quatuor ratōnibus textus. Prima eſt. infinitu iam inquantū in-
finitum eſt ignotum. ergo ſi principia ſint infinita ſunt ignota. ſed princi-
pijs ignotis conſequens eſt compoſita ex his eſſe ignota. cum vnumqđ
qꝫ cognoſcitur per ſua principia. ergo nihil poterit ſciri de rebus natura
libus qđ eſt inconueniens. Scda ratio eſt. oportet prima principia eē cō
traria vt oſtēſum eſt pus. pma aūt ɔtraria ſunt pmi generis quod ē ſub
ſtantia. ſed ſubſtantia cū ſit vnū genus hꝫ tm̄ vnā ɔtrarietatē. ergo pri-
ma contraria ſunt finita ꝛ per conſequens pma principia. Tercia ratio ē
illud qđ poteſt fieri p finita magꝭ fieri ponendū eſt p finita qꝫ infinita. ſꝫ
oīa que fiunt per naturam ſaluari poſſunt melius p naturā finitā qꝫ infi-
nitam pꝑter qđ dicit phs melius loquutus eſt empedocles in oībꝫ lo-
quendo de principijs qꝫ anaxagoras. ergo principia rei naturalis nō ſtꝫ
infinita. Quarta ratio. Quia ſi principia rei naturalis eſſent infinita ſe
queretur ꝙ omnia eſſent principia. qꝛ infinitū omnia ɔtinet. ſed hoc ē fal
ſum. quia quedam contraria. vt dulce et amarꝫ fiunt ex alterutris. ergo
nō oīa ɔtraria ſunt pma; ꝛ per ɔſequens pncipia rei naturalis non ſunt
infinita. Concluſio tercia. Cuiuſlibet rei naturalis ſunt plura princi-
pia qꝫ duo. pbatur duabus ratōnibus textus. Prima ratio. contraria
nō ſunt nata agere aut pati in ſeinuicem niſi aliquod ſubiectū deferat eo
rum actōnes. vt raritas nō facit denſitatem nec patitur ab ea niſi ſit ali-
quod deferens talium contrariorꝫ tranſmutatōes. ergo pter duo prin-
cipia q̄ ponuntur ɔtraria neceſſe eſt vnū ponere ſuſtinens eorꝫ actōnes
et paſſiones vt caliditas nō ɔuertit frigiditatē in ſeipām ſed bene tran-
ſmutat ſubiectū frigiditatis in calorem. Scda ratio. ſubiectū eſt pnci-
pium accidentis qđ de eo predicatur et eſt naturaliter eo prius. ergo ſi
primum pncipium ſimpliciter eſſet de ſubiecto dicibile. tunc ſequeret ꝙ
pmum pncipium nō eſſet pmum vel pncipium. Et ſi ponerentur ſola
contraria eſſe principia cum ɔtrarietas ſolū ſit inter accidentia ſeq̄retur
ꝙ pma pncipia erunt accidentia de ſubiecto dicta ꝛ p ɔſequens ſeq̄ret
ꝙ pncipij erit pncipium qđ eſt incōueniens. ergo oportꝫ ꝙ pter duo pn
cipia que ſunt duo ɔtraria ponendū ſit alterꝫ qđ ſit eorꝫ ſubiectū. Tercia
rō. Omē qđ nō eſt pncipium oportꝫ eſſe ex pncipijs. ergo ſi ſola ɔtraria
ſint principia cū ſubſtantia nō ſit ſubſtantie contraria. ſeq̄tur ꝙ ſubſtan-
tia ſit ex nō ſubſtantijs. ꝛ p ɔſequens ꝙ nō ſubſtantia ſit pus qꝫ ſubſtā
tia. qꝛ qđ eſt ex aliquibus eſt poſterius his. hoc aūt eſt impoſſibile quia
primū genus entis eſt ſubſtantia q̄ eſt ens p ſe. ergo preter principia q̄
ſunt ɔtraria oportet ponere aliquod pncipiū qđ ſit eorꝫ ſubiectū. Hanc
etiam ɔcluſionē pbat phus ex teſtimonio oīm phorꝫ ponentium vnum
materiale principium aut plura quod vel que ponebant eſſe ſubiectum
aliq̄bus contrarijs ꝛ ſic omnes ad minus ponebant tria principia ſꝫ di-
fferebant vt p̄dictum eſt. nam ɔſiderantes materiā diuerſificari ſm di-
uerſas formas poſuerunt duo pncipia ex parte forme que eſt principium
agendi ꝛ vnum ex parte materie q̄ eſt pncipium patiendi. Alij vero cō-
ſiderantes multa eſſe indiuidua in vna ſpecie ſm diuiſionē materie po-

ſuerunt vnum p̄ncipium foꝛmale ⁊ actiuū ⁊ duo materialia et paſſiua.
Concluſio quarta. Pꝛincipia reꝝ naturaliū nō ſunt plura trib⁹. ꝓba
tur duab⁹ rōnibus textus. Pꝛima eſt q̄d p̄t fieri ꝑ pauciora ſupfluū eſt
ip̄m fieri ꝑ plura ſed tota generatio reꝝ naturalium p̄t cōpleri ponendo
tm̄ vnum p̄ncipiū materiale ⁊ duo foꝛmalia. qꝛ ad patiendū ſufficit vnū
materiale p̄ncipium ⁊ ad agendū ſufficiunt duo ꝯtraria. Secūda ratio
ſi eſſent plura p̄ncipia q̄ȝ tria opoꝛteret eē plures p̄mas ꝯtrarietates q̄d
eſt impoſſibile. qꝛ p̄ma ꝯtrarietas eſt p̄mi generis. Et vnius generis ē
tm̄ vna p̄ma ꝯtrarietas ad quā oēs alie reducunt̄ ſcȝ ꝯtrarietas duarū
p̄maꝝ differentiaꝝ quib⁹ diuidit̄ genus. Eſt aūt aduertendū circa
ea q̄ in p̄nti ⁊ p̄cedēti queſtionib⁹ dicta ſunt ꝙ ſolum probabiliter dicta
ſunt. nam dictum eſt pꝛius ꝙ in ſubſtantia eſt p̄ma ꝯtrarietas ⁊ ꝙ ſub/
ſtantie nihil eſt contrarium. vnde ſi accipiatur ſuba ſm id q̄d eſt ⁊ pꝛout
d̄ꝛ ab hoc q̄d eſt ſubſtare alijs ꝑ modū p̄ncipij material' nihil ei eſt ꝯtra/
rium. Sed ſi accipiat̄ rōne differentiaꝝ de genere ſubſtantie inuenitur
ꝯtrarietas de genere ſubſtantie ⁊ hoc quantū ad cōem ⁊ pꝛimā radicēȝ
ꝯtrarietatis q̄ eſt excellentia et defectio nam vna d̄ꝛā hȝ ſe vt excellens ⁊
alia vt deficiens ſicut etiā in foꝛmis ſubſtantialib⁹ a q̄bus ſumunt̄ diffe
rentie ſubſtantiales. ſi etiam accipiat̄ ſuba ſm ſuū eſſe naturale et phyſi
cum ſcȝ ſm ꝙ eſt ſub qualitatib⁹ actiuis ⁊ paſſiuis adinuicem in ſubſtā
tia eſt ꝯtrarietas. Ex q̄bus oīnibus poteſt ꝯcludi ꝙ tm̄ tria ſunt p̄nci/
pia rei naturalis. et hec pꝛobabiliter ſunt determinata que poſterius de/
monſtratiue oſtendentur.

Ad rōnes ante oppoſitū Ad p̄mam d d̄m eſt ꝙ infinitū
p̄t capi dupl'r. Uno mō vt eſt paſſio generꝭ de
terminati ſcȝ q̄ꝫtitatis. Et hoc mō diuidit̄ infinitū in infinitū ſm magni
tudinem et ſm multitudinē. et nullo iſtoꝝ modoꝝ materia eſt infinita.
Alio modo poteſt capi infinitum. vt eſt paſſio entis in cōmuni. ⁊ nō ali
cuius determinati generis. Et hec infinitas eſt duplex. qꝛ quedaȝ eſt q̄
ꝯſeq̄tur foꝛmā et hec eſt infinitas ꝑfectiua. et hoc mō foꝛma q̄ nō eſt re/
cepta nec receptibilis in materia d̄ꝛ quodāmodo infinita ꝓ quāto nō ē
determinata ꝑ materiā ⁊ hoc mō d̄t auctoꝛ de cauſis. ꝙ intelligētie ſunt
finite ſuperius. qꝛ hn̄t cauſam ſui eſſe. ſed infinite inferius. qꝛ nō ſunt re/
cepte nec receptibiles in materia. Sȝ p̄ma cā ſuperius et inferius eſt infi
nita. ⁊ tale infinitū maxime eſt intelligibile et maxime in actu. et nō dicit
aliquā p̄uatōem niſi foꝛte ſm noſtrū modū intelligendi. Alia eſt infini/
tas q̄ ꝯſeq̄tur materiā p̄uatōi admixtā ita ꝙ tale infinitū dicit carentiaȝ
foꝛme finientis ⁊ terminantis materiā. ⁊ hoc mō materia ſm ſe accepta
vt eſt pꝛiuatōni admixta dicitur eſſe infinita qꝛ nō eſt determinata ꝑ ali/
quam foꝛmā ad eſſe alicuius ſpēi determinate. ſȝ determinabilis eſt ad
diuerſa eſſe ꝑ diuerſas foꝛmas. ſȝ tm̄ de hac infinitate nō querebat̄ in ty/
tulo queſtionis. ſȝ de infinitate multitudinis q̄ ſeq̄tur genus quātitatis
et hec infinitas ſequens materiam eſt imperfecta. Ad ſcd̄am dicitur
Qꝫ res naturales ſunt infinite in potentia in eſſe particulari et nō quā/
tum ad eſſe ſpecificum ⁊c.

cap. 7.

Sic igitur nos dicamus ꝑmū de omī generatōne aggre/
dientes. Eſt eñ ſ̄m naturā cōmunia prius dicere et ſic circa
vnūquodqꝫ propria ſpeculari. Dicimus eñ fieri ex alio aliud:
et ex altero alteꝝ aut ſimplicia dicentes. aut cōpoſita. Dico au
tem ſic hoc. Eſt eñ hoc fieri hominē muſicū. Eſt autem non
muſicū aliquod fieri muſicū: Aut non muſicū hominem fieri
hominē muſicū. Simpliciter quidē igitur dico quod fit homi
nem et non muſicū. et quod ſimpliciter fit muſicū. Cōpoſitū
aūt et quod non fit et quod factum eſt. cum non muſicū homi
nem dicamus fieri aut muſicū aut muſicum hominē Ho/
rum aūt quidē non ſolū dicit̄ hoc aliquid fieri. ſed eſſet ex hoc
vt ex nō muſico muſicū. Hoc aūt nō dicit̄ in omibꝫ vt ex hoīe
fact9 ſit muſicus ſꝫ hō fact9 ſit muſic9. Eoꝝ aūt q̄ fiunt ſicut
ſimplicia dicimus fieri aliquid q̇dē ꝑmanēs fit. aliud vero nō
permanens. Homo quidē eñ permanet muſicus factus eſt.
et homo eſt. ſed non muſicū et īmuſicū. neqꝫ ſimpliciter neqꝫ
cōpoſitum permanet Determinatis igitur his ex omibus
que fiunt: hoc eſt accipere ſi aliquis intenderit ſicut diximus.
quoniā oportet aliquid ſemper ſubici quod fit. et hoc in nume
ro eſt vnū. ſed ſpecie non vnū eſt. Specie eñ vnū dico et ratio
ne idē. Non eñ idē eſt homini et inmuſico eſſe. Et hoc quidē
permanet illud vero nō ꝑmanet non oppoſitū quidē ꝑmanet.
Homo eñ ꝑmanet. Muſicū aūt et īmuſicū non permanet.
neqꝫ ex ambobus cōpoſitū. vt non muſicus hō. Sed ex ali
quo fieri aliquid: et nō hoc fieri aliquid. magis quidē dicitur.
in nō ꝑmanentibus. vt ex nō muſico muſicū fieri. ex hoīe autē
aut nō. At vero et in ꝑmanentibꝫ aliquando dicit̄ ſimil'r. Ex
ere enim ſtatuam dicimus fieri. non es ſtatuā. Hoc aūt ex op
poſito et non ꝑmanenti vtrolibet dicitur ex hoc hoc. et hoc h̄.
Et nāqꝫ ex īmuſico et īmuſicus fit muſicus. Unde et in com/
poſito ſimiliter eſt. Eteñ ex inmuſico homine et inmuſicus
homo dicitur fieri muſicus. Multipliciter autem cum dica/
tur fieri et hoꝝ quidem nō ſimpliciter fieri. ſed hoc aliquid fie
ri. ſimpl'r aūt fieri ſubſtantiaꝝ ſolū eſt. ſ̄m quid alioꝝ manife/
ſtum ꝙ neceſſe eſt ſubici aliquid ei quod fit. Eteñ quantum
et quale. et ad alterum et quādo et vbi fiunt in ſubiecto aliquo

ꝓpter id ꝙ ſola ſubã de nullo alio dr̃ ſubiecto.ſed oĩa alia de
ſubã. Q̃ aũt et ſubſtãtie et q̃cũqꝫ alia ſimplr̃ entia ex q̃dã ſubie
cto fiãt.ꝯſideranti fiet vtiqꝫ manifeſtũ. Semꝑ eñ eſt aliquid
q̃d ſubicit̃ ex quo fit q̃d fit. vt plante et animalia ex ſemine. Fi-
unt autem que fiunt ſimpliciter. alia quidem tranſfiguratõne
vt ſtatua.alia vero appoſitõne. vt que augmentantur. Alia
vero abſtractiõe. vt ex lapide mercurius. Compoſitõe vt do-
mus. Alteratõne vero vt que conuertuntur ſm naturã. Om-
nia autem que ſic fiunt manifeſtum eſt quoniam ex ſubſtantijs
fiunt. Quare oſtenſum ex dictis eſt. quoniã quod fit ſemꝑ
cõpoſitum eſt. Et eſt quidem aliquid quod fit eſt aũt aliq̃d q̃d
hoc fit.et hoc dupliciter. Aut eñ ſubiectum aut oppoſitum.
dico autem oppoſitum. quidem non muſicum.ſubijci aũt ho
minem. Et infiguratõem.et inordinatõnem et informatõem
oppoſitum. Es autem et lapidem et aurum dico ſubiectum.
Manifeſtum igitur ꝙ ſiquidem ſunt cauſe et principia eoruꝫ
que natura ſunt ex quibus primis ſunt et fiunt non ſm acci-
dens.ſed vnumquodqꝫ quod dicitur ſm ſubſtantiam. quod
fiat ex ſubiecto et forma. Componitur enim muſicus homo
ex homine et muſico quodammodo. Reſolues enim rationes
in rationes eorum. Manifeſtum igitur eſt ꝙ fiant que fiunt
ex his. Eſt autem ſubiectum numero quidem vnum ſpecie
vero duo. Homo quidem enim et aurum et omnino materia
numerabilis eſt. Hoc enim aliquid magis ⁊ non ſm accidẽs
ex ipſo fit quod fit. Priuatio autem et contrarietas accidens.
vnum autem ſpecies: vt ordinatio . aut muſica.aut aliorum
aliquid ſic predicantiũ. Unde eſt ꝙ ſicut duo dicenda ſunt
eſſe principia.eſt autem ſicut tria. Et eſt quidem ſicut contra-
ria: vt ſi aliquis dicat muſicum et inmuſicum. aut calidum et
frigidum.aut conſonans et inconſonans eſt autem ſicut non.
Ab alterutris enim pati contraria impoſſibile eſt. Sol-
uitur autem propterea ꝙ aliquid eſt ſubiectum. Hoc enim
non eſt contrarium. Quare neqꝫ plura contrariorum ſunt ꝓn
cipia quodãmõ.ſed duo vt eſt dicere nũero. Neqꝫ iteꝝ penitꝰ
duo ꝓpter id q̃d alteꝝ ẽ eẽ ipis.ſꝫ tria. Alterũ eñ eſt eſſe homi
ni. et non muſico eſſe. ⁊ infigurato et eri. Quod quidem

Primus liber

igitur principia circa generatiōem phyſicorum.et quō tot ſint
dictum eſt et oſtenſum eſt quoniam oportet ſubijci aliquid cō
trarijs.et contraria duo eſſe. Sed quodam modo alio nō ne/
ceſſarium: Sufficiens enim erit alterum contrariorum facere
abſentia et preſentia mutatōnem. Subiecta autem natura
ſcibilis eſt ſm analogiam. Sicut em̄ ad ſtatuam es aut ad le/
ctulum lignum aut ad aliorum aliquod habentium formam
ſic in materia et informe ſe habet priuſq̄ʒ accipiat formam .ſic
ipſa ſe ad ſubſtantiam habet.et hoc aliquid quod eſt. Unum
quidem igitur principium eſt non ſic vnum exiſtens . neqʒ ſic
vnum ſicut hoc aliquid.vnum autem ſm q̄ ratio . Amplius
autem contrarium huic priuatio eſt. Hec autem quō duo et
quō plura dictum eſt. Primum quidem igitur dictū eſt q̄ p̄n/
cipia contraria ſunt: Poſterius autē quod neceſſe eſt . ꝛ aliud
quoddam ſubijci.ergo eē tria. Ex his autem nunc manifeſtuʒ
eſt que differentia contrariorum.et quomodo ſe habent adin
uicem principia.et quid ſit ſubiectum.vtrum autem ſubſtan/
tia ſpecies aut ſubiectum nondum manifeſtum eſt. Sed q̄
principia tria.et quomodo et quis modus eorum dictum eſt.
Quot quidem igitur.et que ſunt principia.ex his cōſideret

Queritur Utrum cuiuſlibet rei naturalis ſint tria princi/
pia.ſcʒ materia forma et priuatio. Arguit q̄
non. q2 quod eſt non ens nullius poteſt eſſe principium . ſed priuatio ē
per ſe non ens.ergo nō eſt principium rei naturalis. Secundo ſic ar/
guitur. Ens per accidens non debet in aliqua ſcientia tractari ſed relin
quendum eſt ab arte.ergo cum priuatio ſit ens per accidens.non debet
cōnumerari alijs principijs. Tercio ſic. Materia et priuatio ſtʒ vnū
numero.ergo p̄uatio nō debet numerari vnum p̄ncipium diſtinctū con/
tra materiam. Quarto ſic.quatuor ſunt cauſe p ſe cuiuſlibet rei natu
ralis.g̊ ſunt quatuor p̄ncipia p ſe.ꝯña tenet.q2 oīs cā eſt p̄ncipiū licʒ nō
econuerſo. In oppoſitū eſt phs in textu Pro reſponſione
Sciendū q̄ poſtq̄ʒ phs ꝓbabiliter inq̇ſiuit de numero p̄ncipioꝝ .cō
ſequenter circa hoc veritatē determinat.oſtendēs q̄ in oī fieri neceſſario
tria ꝯcurrunt p̄ncipia.ꝓ q̊ p̄mittit vnā diuiſionē eius qd̕ eſt fieri. Uno
mō.aliq̇d ex alio dr̕ fieri ſimpl'r ꝛ ſubſtantial'r Alio mō.alterum ex alte/
ro dr̕ fieri ſm q̇d et accidētaliter.ꝛ cum in quolibʒ fieri ſint duo termini
ſcʒ a quo et ad quem ſm hoc quilibet terminus p̄t accipi vt ſimplex.ꝛ q̇
libet vt cōpoſitus.et vnus ſimplex et alius cōpoſitus. Et ſm hoc qd̕/
libet fieri p̄t deſignari ſimplex vel cōpoſitum ex parte vtriuſq̄ʒ termini.
et ſimplex ex parte vnius.et compoſitum ex parte alterius. Exemplum

eſt vt cum dicimus hoīem fieri muſicum vel nō muſicum fieri muſicuꝫ
vtroqꝫ modo deſignatur fieri ſimplex ex parte vtriuſqꝫ termini.qꝛ in pri-
mo exemplo ſubiectum tm̄ accipitur ex ꝑte termini a quo. ⁊ forma tan-
tum ex ꝑte termini ad quem in p̄dicato. Exemplū de ſcd̄o.vt homiem
nō muſicum fieri hoīem muſicum.vel ex homine nō muſico fieri hoīem
muſicum Sciendū ꝙ in exemplificando mutatōnes rerum natura-
lium quandoqꝫ phus d̄r hoc fieri hoc.et qn̄qꝫ ex hoc fieri hoc. Et cau-
ſa huius diuerſitatis eſt.qꝛ li ex importat originē motus.in qua q̇dē ori-
gine ſꝑ aliq̇d abĳcit̄ qd̄ eſt priuatio oppoſita forme ad quā eſt motꝰ.⁊ ſꝑ
aliq̇d ꝑmanet.ſ.ſubiectū ſiue materia.et iō qn̄qꝫ ex ꝑte termini a quo in
aſſignando aliquā mutatōem capimus priuatōem tm̄. et ſic vtimur illa
p̄poſitōe.vt dicendo ex nō muſico fieri muſicū. Et qn̄qꝫ ex ꝑte termini a
quo exṗmimus ſubiectū ſine ṗuatōe.et ſic dicimus hoc fieri hoc. vt cuꝫ
dicimus hō fit muſicus. Et ſi aliqn̄ vtamur hac p̄poſitōe ex. cū exṗmi-
mus ſubiectū hoc ꝯtingit qn̄ in ſubiecto intelligit̄ ṗuatio. vt qn̄ dicimꝰ
ꝙ ex ere fit ſtatua.intelligendo in ere figuratōem. Et ſilr̄ qn̄ accipimus
ṗuatōem ſine ſubiecto ⁊ vtimur recta locutōe.hoc ē ꝓ quāto in ṗuatōe
intelligit̄ ſubiectū.vt in muſico intelligit̄ homo.vt cū dicitur īmuſicum
fieri muſicum. Quādoqꝫ vero in termino a quo capimus ſubiectū cum
priuatōne vel econuerſo.tunc vtimur vtroqꝫ mō loquendi.nā rōne pri-
uatōnis q̄ abĳcit̄. Utimur hac p̄poſitōe ex.et rōne ſubiecti qd̄ ꝑmanet
vtimur recta locutōne.vt cū dicimꝰ ꝙ ex hoīe nō muſico fit hō muſicꝰ.
Et aliqn̄ dicimus ꝙ hō nō muſicus fit homo muſicus. Ex quibꝫ infert
Areſto.ꝯtra Platonē ꝙ lꝫ ſubiectū ſiue materia et ṗuatio ſint vnū nu-
mero.tn̄ ṗuatio differt a materia rōe.qd̄ ꝓbat phs duabꝫ rōibꝫ. Prima
rō eſt iſta. Illa q̄ ſic ſe hn̄t ꝙ in termino ad quē mutatōis manet vnū et
abĳcit̄ reliquū ad minus diſtinguunt̄ rōne.ſed ſic eſt de materia er ṗua-
tione.vt cū hō nō muſicus fit hō muſicus.abĳcit̄ nō muſicum et manet
homo.ergo materia et priuatio ratōne diſtinguunt̄. Scd̄a ratio.illa que
ſic ſe hn̄t ꝙ rōne ipoꝝ vtimur diuerſis modis loquendi abinuicem rōe
diſtinguunt̄.ſed ratione materie q̄ ꝑmanet explicando mutatōnem vti-
mur recta locutōe.vt dicendo.hoc fit hoc.et rōne priuatōis q̄ abĳcit̄ vti-
mur locutōne obliqua.vt dicendo ex hoc fit hoc.ergo materia et priua-
tio ad minus rōne diſtinguunt̄. Cōcluſio prima.cuiuſlibet rei natu-
ralis ad minus neceſſario tria ſunt principia Probatur ꝯcluſio.illa ſunt
principia rei naturalis q̄ neceſſario ꝯcurrūt ad eē et ad fieri eius.ſꝫ ad eē
et ad fieri rei naturalis neceſſario ꝯcurrūt tria numerata in tytulo que-
ſtionis.g̊ talia ſunt ṗncipia rei naturalis.minor pꝫ.qꝛ in oī fieri neceſſa-
rio ꝯcurrit id ad qd̄ terminat̄ ipm̄ fieri ⁊ hoc ē forma et id cui attribuit̄ fi-
eri qd̄ ē ſubiectū qd̄ ē duo ſm̄ rōem ſcꝫ ſubiectū et ṗuatio vt ꝓbatū eſt.
g̊ in om̄i eſſe et fieri rei naturalis neceſſario ꝯcurrūt forma ſubiectum et
priuatio ſiue ꝯtrariū forme.et qꝛ in ꝯtraria oppōne ſaluat̄ oppoſitio priua-
tiua poſſumus dicere in om̄i fieri tā ſubſtātiali qꝫ accidentali ꝙ oē qd̄ fit
fit ex priuatōe ⁊ ſic priuatio eſt principiū rei naturalis.nā fieri ſubſtātiale
ꝓprie nō eſt inter duo ꝯtraria eo ꝙ in ſuba nō eſt ꝑfecta ꝯtrarietas ſꝫ tale
fieri eſt inter formā et priuatōem. Et hoc eſt qd̄ d̄r Areſtoteles in textu.

qđ nō eſt neceſſe in om̄i fieri eſſe duo ꝯtraria ſȝ alteꝝ ꝯtrarioꝝ ſufficit facere mutatōem ſua abſentia ⁊ p̄ſentia. Q̄ȝ aūt in omni fieri ſit ſubiectū ꝓbat pħus ꝑ inductōem. Nā dictū eſt q̄ꝛ duplex eſt fieri. ſcȝ ſubale ⁊ accidentale. ⁊ accidens nō p̄t eſſe ſine ſubiecto. ideo oportet q̄ꝛ in om̄i fieri accn̄tali ſit ſubiectū. ſimiliter in om̄i fieri ſubſtantiali reqritur ſubiectuȝ Nā videmus q̄ꝛ aīalia ⁊ plante fiunt ex ſemine tāq̄ȝ ex materia. hoc etiā oſtendit pħs ꝑ modos fieri. Nā eoꝝ q̄ fiunt q̄dā fiunt ex tranſfiguratione. vt ſtatua ex ere. q̄dā vero ex appoſitōe. vt fluuius ex riuulis. ⁊ q̄dā abſtractōe. vt ymago mercurij ex lapidis diuiſione et q̄dā ex cōpoſitiōe vt domus. q̄dā vero ex alteratōe. vt cū materia alterat̄ ſiue ꝑ naturā ſiue ꝑ artē. vt cū ex luto fiunt lateres. et ex aere fit aqua. ſȝ in oībꝫ his modis fieri reqrit̄ ſubiectū. ergo in om̄i fieri eſt ſubiectū Concluſio ſcđa. Materia ⁊ forma ſunt p̄ncipia ꝑ ſe eſſendi ⁊ fiēdi cuiuſlibȝ rei naturał̄ ꝓbat̄. nā materia ⁊ forma ſunt illa ex q̄bꝫ ꝑ ſe p̄mo ſunt ⁊ fiunt res naturales. q̄ꝛ res naturales p̄mo reſoluunt̄ in materiā et formā mō vnūq̄dq̄ȝ cōponit̄ p̄mo et ꝑ ſe ex eis in que reſoluit̄. Cōcluſio tercia. Priuatio eſt p̄ncipiū ꝑ accn̄s eſſe et fieri rei naturalis. q̄ꝛ ſit principiū ptȝ. q̄ꝛ priuatione nō poſita nō fit res naturalis. q̄ꝛ niſi ſit carentia in ſubiecto nō trāſmutat̄ ſubiectū ad formā eo q̄ꝛ nihil mouet̄ ad id qđ hȝ. Sȝ q̄ꝛ nō ſit p̄ncipiū ꝑ ſe ꝓbat̄. q̄ꝛ nō influit in eſſe et fieri reꝝ naturaliū Et ſi arguatur q̄ꝛ p̄uatio nō p̄t eē p̄ncipiū eſſendi. q̄ꝛ qn̄ res eſt. materia eſt ſub forma q̄ forma nō p̄t eſſe ſil̄ cū p̄uatōe. Reſpondet̄ q̄ꝛ p̄uatio bn̄ ē cū forma cui nō opponit̄ et nō cū forma cui opponit̄. iō p̄uatio nō eſt p̄ncipiū eſſendi et fiendi reſpectu eiuſdē. q̄ꝛ eſt p̄ncipiū fiendi rei ex materia et forma cuius eſt p̄uatio et eſt principiū ꝑ accn̄s eſſendi rei cōpoſite ex materia et forma. cuius nō eſt p̄uatio ꝓ quāto materia in qua eſt ē principiū ꝑ ſe. Ex q̄bꝫ om̄ibꝫ patȝ. quō ſunt duo p̄ncipia et quō tria. et quō principia ſunt contraria et quō nō ſunt priuatiue oppoſita.

Solutio primi argumenti [illegible]

Ad ratōes Ad p̄mam dōm eſt q̄ꝛ p̄uatio ſicut ē ens per accn̄s ſic p̄t eē p̄ncipiū ꝑ accn̄s. Ad ſcđam dꝛ q̄ꝛ de p̄ncipio ꝑ accn̄s q̄ poſito vel nō poſito nihilomin⁹ fit res nō ē determinandū in arte vel ſcia. cū tale nō habeat neceſſariā habitudineȝ ad rē. ſȝ de p̄ncipio ꝑ accn̄s q̄ nō poſito nō fit res ē determinandū cui⁹ modi eſt p̄uatio Ad terciā dꝛ q̄ꝛ materia et p̄uatio ſunt vnū numero numeroſitate accn̄tali ideo nō ſeq̄tur q̄n habeant rōes p̄ncipiādi diuerſas Ad vltimam dicitur q̄ꝛ hic eſt ſermo de principijs intrinſecis tm̄.

¶ Quod aūt ſingulariter ſic ſoluitur. et antiquoꝝ defectus dicamus poſt hec.

Cap. 8

Uerētes em̄ ſm̄ pħiam p̄mi veritatē et naturam rerum diuerterunt vt in viā quandā aliā abſcedentes ob infirmitatē: et dicūt neq̄ȝ fieri coꝝ q̄ ſunt nullū. neq̄ȝ corrūpi ꝓpter id quod neceſſariū eſt fieri qđ fit aut ex eo quod eſt. aut ex eo

quod nõ eſt. Ex his aũt vtriſqȝ impoſſibile eſt eſſe. Neqȝ eñ qꝺ eſt. fieri contingit. Eſt eñ iã neqȝ ex eo quod non eſt nihil vtiqȝ fieri. Subijci eñ aliquid oportet. et ſic conſequenter cõtingens augmentantes neqȝ eſſe multa dicunt. ſꝫ tantũ qꝺ eſt Illi igiꝭ taliũ accipiebant opinionem ꝓpter ea que dicta ſunt

Nos aũt dicimus q̇dẽ ex eo qꝺ eſt. aut ex eo qꝺ nõ eſt fieri. aut qꝺ eſt. aut qꝺ nõ eſt aliq̇d facere aut pati. aut qꝺlibet ħ fieri Uno mõ quidẽ modo nihil differt. vt medicũ aliq̇d facere aut pati. aut ex medico aliq̇d eſſe aut fieri: quare qm̄ hoc dupliciter dicitur manifeſtũ eſt qm̄ et ex eo quod eſt. et ex eo qꝺ nõ eſt aut facere aut pati Edificat q̇dẽ igiꝭ medicus nõ ſm ꝙ medicꝰ ſed ſm ꝙ edificator. et albus fit nõ inquantũ medicus ſed inq̃ȝtum niger. Medicatur aũt et nõ medicus fit. inquantũ eſt medicus. Quoniã aũt maxime ꝓprie dicimus medicũ aliquod facere aut pati aut fieri ex medico non ſm ꝙ medicus hoc patiatur. aut faciat manifeſtũ ꝙ ex eo quod non eſt fieri et hoc ſignificat inquantũ non eſt. Quod illi quidem non diſparcientes deliquerunt. et propter hanc ignorantiam intantũ ignorauerunt ꝙ nihil opinati ſunt fieri. neqȝ eſſe aliorũȝ: ſed auferre oẽm generatõnem. Nos aũt et ipſi dicimus fieri quidem nihil ſimpliciter ex eo qꝺ nõ eſt. ſed tñ fieri ex eo qꝺ nõ eſt. vt ſm accidens: Ex priuatõne eñ quod ẽ q̇dẽ ꝑ ſe nõ ens. non in exiſtente fit. Mirabile aũt videtur et impoſſibile ſic fieri aliquid ex eo quod nõ eſt. Similiter aũt nec ex eo quod eſt. neqȝ quod eſt fieri niſi ſm accidens. Sic aũt et hoc fieri eodẽ modo vt ſi ex animali animal vtiqȝ fiat. et ex quodaȝ animali quoddã animal. vt ſi canis ex equo fiat. Fiat quidem eñ vtiqȝ non ſolum ex quodam animali canis. ſed etiam ex animali. Sed non inquantum eſt animal. Eſt eñ iam hoc. Si autem aliquid debet fieri animal non ſm accidens. nõ ex animali erit. et ſi aliud quod ẽ. nõ ex eo q̇d eſt. neqȝ ex eo q̇d nõ eſt. Quod eñ eſt ex eo q̇d non eſt. dictũ eſt nobis q̇d ſignificet. qm̄ inquantũ non eſt

Amplius aũt et eſſe oẽ. aut non eſſe non remoueꝭ vnus quidẽ igitur modus hic eſt. Alius aũt qm̄ contingit eadem dicere ſm potentiam et actum. Hoc autem determinatum ẽ in alijs per certitudinem magis. Quare ſm ꝙ vere dicimus de/

fectus ſoluunť propter quos coacti remouent ꝑdictorũ quedã propter hoc eñ intantum deſtiterunt priores a via in generationem et corruptõnem et om̃ino mutatõnem. Nec eñ vtiqꝫ viſa natura oẽm ſoluit hanc iporum ignorantiam

Queritur Vtrꝝ materia generabiliũ ⁊ corruptibiliũ poſſit eſſe priuatõi nõ immixta. Arguiť ꝙ ſic. materia et priuatio diſtinguunť eſſentialr. ğ ab inuicẽ pñt ſeꝑari. Ans ptꝫ. qꝛ priuatio ꝯtrariať forme ⁊ materia nõ. ergo cũ ꝯtrarietas ſit formalis et eſſentialis oppoſitio ſequiť ꝙ materia et ṗuatio eſſentialr diſtinguuntur Scðo ſic. adueniẽte forma abiciť ṗuatio ⁊ nõ abiciť materia. ğ materia ⁊ ṗuatio abinuicẽ pñt ſeꝑari et de facto ſeꝑanť Tercio ſic. in corꝑe celeſti eſt materia in qua. tñ non eſt ṗuatio. ğ a ſili in materia iſtoꝝ inferioꝝ nõ erit ṗuatio. Ad oppoſitũ eſt phs Sciendũ ṗmo. ꝙ materia ſolet multis noib; nominari. quoꝝ q̃dã ſunt ſibi ꝓpria et q̃dam de ea tranſſumptiue dicta. noĩa eñ q̇b; ꝓprie appellať materia ſunt ſex. ſcꝫ yle. ſubiectũ. maſſa. origo. materia et elementũ Et noĩa de ea tranſſumptiue dicta. ſunt q̇nqꝫ. ſcꝫ ſilua mater et femina turpe ⁊ chaos. Et dꝛ materia yle. vt dt Auicẽna inquantũ indeterminata exiſtens ſuſceptiua ẽ pluriũ formaꝝ. Et ẜm Auicennã ſubiectũ dꝛ ꝓ q̃to ſuſtinet formã vł motũ ad ipam Et dꝛ maſſa inquãtũ ipa indiſtincta exñs de ſe diſtinguiť ꝑ diuerſas formas ſubales. ſꝫ materia dꝛ ꝓ quanto in ipam reſoluiť res naturalis. ſicut in alteꝝ cõponentiũ. Et dꝛ origo ꝓ quãto ab ipa incipit rei ꝯſtitutio ⁊ ẜm iſtũ modũ ipa eſt ṗuatõi immixta a qua ſi intelligať ſeparata bene eſt ṗncipiũ eſſendi ſꝫ nõ fiendi. Sꝫ dꝛ elementũ qꝛ eſt ṗmũ in ꝯſtitutõe rei naturalis et vltimũ in reſolutõne Sciendũ ſcðo ꝙ materia dꝛ ſilua ꝑ ſilitudinẽ. qꝛ ſicut ſilua eſt dolabilis in oẽ edificiũ artificiale ꝑ diuerſos artifices in ipa ſilua ponẽtes diuerſas formas artificiales. ita materia dolabilis eſt. i. diſponibilis in omne edificiũ naturale a diuerſis agentib; naturalib; in ea ponẽtib; diuerſas formas naturales Et dꝛ mater. qꝛ quaſi pariẽdo ꝑ ꝟtutẽ agentis naturalis de potẽtia eius educitur forma naturalis. Sed dꝛ femina. qꝛ ipa exiſtens imꝑfecta ꝑfectibilis eſt ꝑ formã ſicut femina ꝑ virũ. Sꝫ nominať turpe ad ſilitudinem turpis moralis nã moraliter loquẽdo turpe dꝛ qđ nõ hꝫ virtutẽ vel actũ virtutis quã vel quẽ natum eſt habere. Ita materia caret plurib; formis ⁊ actibus eaꝝ quas et quos nata eſt habere. Sed appellať chaos. qꝛ in ipſa ſicut in quoddã chaos ꝯfundũtur oẽs forme ẜm ꝙ ad oẽs eſt in potẽtia. Ex quibus patet ꝙ materia generabiliũ et corruptibiliũ non habet potentiam ad vnam formam tantũ immo ad omnes formas generabilium et corruptibilium. ideo per vnicam formam rei generabilis ſimpliciter ⁊ perfecte ꝑfici non poteſt. Ex quo ſeq̇tur concluſio reſponſiua Cõcluſio. Materia generabiliũ et corruptibiliũ ꝑ naturã nõ pt eſſe priuatõni nõ immixta. ptꝫ qꝛ quelibet forma educta de potentia materie ꝑticularis eſt reſpectu illius potentie cum non ſit omnis forma de potentia materie educibilis. cum igitur materia ſit in potentia ad omnes. ergo q̃libet

exiſtens in ea reliquit materiã in potẽtia ad alias formas. ergo ſemꝑ ma-
net materia priuationi immixta nunq̃ʒ habens oẽm formam quaʒ nata eſt
habere. Item materia oĩm generabilium et corruptibilium eſt eiuſdẽ ra-
tionis q2 alias nõ agerent et paterentur ad inuicem generabilia ꝛ corrup
tibilia. Cum ergo rõ nominis materie ſumatur ex ordine ad formã ſeq̄-
tur ꝙ ad q̃ʒcũqʒ formam generabilium rerũ eſt in potentia materia vni-
us rei generabilis ꝛ ꝑ conſequens ſequitur ꝙ materia ſtans ſub vna for
ma eſt in potentia ad eandem formam ſm ſpẽm cum forma alterius rei.
et ſic ſequitur ꝙ in materia ſtante ſub vna forma manet carentia et priua-
tio alterius forme ☞ Dubitaẗ. vtrũ materia prima ꝑ intellectũ ac-
cepta añ oẽm formam ſit ſimplex et in fine ſimplicitatis. Ad qð dubium
dicendum eſt ꝙ non. quia licet ipſa ſic accepta non ſit compoſita ẽ tamen
cõponibilis ꝛ contracta quibuſdam habitudinibus q̃ poſſunt dici rela-
tiones potentiales que licet non faciant cõpoſitiõem realem cũ materia
in ipſa tamẽ aliquid addũt ſm rõem ꝛ nõ poteſt ab iſtis habitudinibus
materia ſeparari ſed ſolus deus qui non eſt ꝯpoſitus nec ꝯponibilis nec
compoſitioni ꝯtingens nec ꝯtractus hmõi habitudinibus eſt in fine ſim-
plicitatis. Et ex hoc patet ſolutio alterius dubij quod ſolet fieri. vtrum
deus a materia prima differat Et arguit Dauid de dinãto ꝙ nõ Et
hoc ſic. Quecũqʒ differũt differẽtia differunt ꝛ in ipſis eſt compoſitio ẽt
ergo in deo ꝛ in materia prima nulla eſt cõpoſitio ſequi videtur ꝙ nõ dif
ferunt. Et hoc tenuit iſte dauid de dinanto ſed deceptus fuit q2 non eſt
verum quecũqʒ dr̃nt dr̃ñtia differre nam ſimplicia ſe ipſis differũt ꝛ dr̃ñe
ſeipſis differunt ꝛ nõ per alias drãs. alias eſſet ꝓcedere in infinitũ in ip-
ſis differẽtijs magis tñ ꝓprie loquendo ſimplicia ſeipſis diuerſa ſunt. nã
hoc nomen diuerſum eſt magis abſolutũ q̃ʒ differens Sic ergo materia
ꝑma et deus ſeipſis differunt et magis ꝓprie loquendo diuerſa ſunt. Et
ſi q̃ratur vlterius vtrꝫ materia a deo ꝓceſſerit ꝑ creatõnem. Dicitur ꝙ
ſic. nam cũ ipẽ deus ſit vlĩs cauſa totius eſſe rei neceſſario oportet eius
cauſalitatem nõ ſolũ attingere formã ſed etiã materiã alias nõ eſſet cã
rei ſm totũ ſuũ eſſe verꝫ eſt tñ cũ materia ſit pura potentia ꝛ nõ cogno-
ſcibilis niſi ſm analogiã. ſeu ſm ꝓportõem ad formã. vt dr̃ in textu. non
p̃t eſſe terminus alicuius generatõis vel ꝓductõis ꝑ ſe neqʒ p̃t eſſe per
ſe intenta ab aliquo ꝓducente ideo ꝓprie loquendo ipa nõ debꝫ dici cre
ata vel creabilis ſed magis concreata vel ꝯcreabilis. nã ſicut lignũ inq̃ʒ
tum lignũ nõ cadit in mentẽ artificis ſed inquantũ eſt ſuſceptibile for-
marum artificialiũ. ſic materia inquantũ materia nõ cadit in mentẽ pri
mi opificis ſed inquantũ eſt ſuſceptibilis formaꝝ naturaliũ ꝛ ideo ab
ipõ eſt ꝓducta ſub analogia ꝛ ordine ad formã. ita ꝙ in mente eius non
eſt alia ydea materie et cõpoſiti. Ex iſtis ptꝫ falſitas eius ꝙ quidã aie-
bant dicentes eandem eſſe eſſentiã materie et forme. ꝑſciſe differentẽ pe
nes magis ꝑfectum ꝛ minus ꝑfectum nã cum materia ſemꝑ maneat et
circa ipam fiat variatio formaꝝ oportet neceſſario dicere ꝙ alia ſit eſſen-
tia materie a forma ſicut oportꝫ dicere ꝙ lignũ ſit aliud a figura cum ma
neat idẽ lignum ſub diſtinctis figuris.

Ad rõnes Ad ꝑmam ꝺꝛ ꝙ dupl'r pt intelligi ꝓuationem eſſential'r diſtingui a materia. primo ſic. ꝙ pura
priuatio ſit quedã eſſentia poſitiua natural'r diſtincta a natura materie.
et illud nõ eſt ꝯcedendũ ſm ſanctũ thomã. qꝛ ipſe nõ ponit aptitudinem
ad formã eſſe aliquid ipſius forme ſm rem. ſ; ꝺt ipſam eſſe ordinem ⁊ re-
ſpectũ materie ad formã nõ diſtinctũ re a natura materie ſed ratõne tm̃.
Alio modo poteſt intelligi ꝓuatõnem diſtingui eſſentialiter a materia
hoc eſt ſm ratõem vt ſc; quecunq; diſtinctio ratõnis appellet̃ diſtinctio
eſſentialis et maxime vbi talis diſtinctio ratõnis habet aliqꝺ fundamen
tum a pte rei et hoc mõ dicit priuatõnem eſſential'r diſtingui a materia.
Ad ſcꝺam ꝺ ꝺm eſt ꝙ adueniente vna forma in materia abicit̃ priua-
tio illius forme. ſed tamen in materia efficitur priuatio alterius ⁊ ita lic;
a materia ſepetur priuatio huius forme vel illius nunq; tñ vniuerſaliter
materia ſepatur a priuatõne. Ad terciũ ꝺ ꝺm eſt negando ſimilitudi-
nem qꝛ in materia celi nõ ẽ aptitudo ad aliam formam ab illa quã habet
ſicut in materia generabiliũ ⁊ licet materia celi nõ ſit ĩmixta priuatõi ad
formã. qꝛ tñ celũ mobile ẽ ad vbi ſp materia eiꝰ ĩmixta ẽ ꝓuatõi ad vbi.

Cap. 9.

Angẽtes q̇dẽ igit̃ et alteri q̇dã ſunt ipſa. ſ; nõ ſufficienter
Primũ q̇dẽ em̃ ꝯfitent̃ ſimpl'r. fieri aut q̇d ex eo qꝺ nõ eſt inq;
tum ꝑmenidẽ recte ẽ dicere Poſtea videt̃ ipſis ſi vere eſt nume
ro vna. ⁊ potẽtia tm̃ vnũ eẽ. S; hoc differt plurimũ. Nos
q̇dẽ em̃ materiã et ꝓuatõem alterã dicimus eſſe. S; hoꝝ hãc
q̇dẽ nõ eſſe ſm accñs materiã. ꝓuatõem aũt ꝑ ſe nõ eẽ, et hanc
q̇dẽ ꝓpe rẽ⁊ ſubam aliqualiter materiã. ꝓuatõem aũt nequaq;
Quidã aũt qꝺ nõ ẽ magnũ et ꝑuũ ſimul'r. aut ſil' vtrũq;. aut
ſeorſum vtrũq;. Quare penitꝰ alter modꝰ ẽ hic trinitatis. ⁊ ille
vſq; q̇dẽ em̃ ad hoc ꝑuenerũt ꝙ oportʒ quandã ſupponi natu
ram. Hãc tñ vnã faciũt. Etenĩ ſi aliq̇s dualitatẽ facit dicens.
magnũ ⁊ ꝑuũ ipſam. nihilominus idẽ facit. alterã em̃ deſpexit.
Subiecta q̇dẽ em̃ natura ꝯcauſa forme ẽ coꝝ q̃ fiũt ſicut ma-
ter. Altera ꝟo ps ꝯtrarietatis multotiẽs imaginabit̃ ſp ad ma
leficiũ ipſius ꝓtẽdenti in ĩtellectũ. neq; eẽ penitꝰ ⁊ eẽ extra om̃e

Querit̃ Utꝝ materia ⁊ ꝓuatio ſint vnũ ſpẽ. Arguit̃ ꝙ ſic
qꝛ materia ⁊ ꝓuatio ſunt vnũ numero. ergo ſunt vnũ
ſpecie. ꝯña tenet. qꝛ vnitas numeralis preſuppõnit vnitatem ſpecificam.
In oppoſitum eſt phus in textu. Pro reſponſione Sciendũ ꝙ
poſtq; phus determinauit de natura ⁊ ꝯtrarietate et numero ꝑncipioꝝ

rum. Hic ꝯſequenter excludit dubitatões ⁊ errores antiquoꝝ p ea
q̄ determinata ſunt de principijs nature Sciendū ſcđo ꝙ p̄mus error
antiquoꝝ ꝓuenit ex ignorantia nature materie.ſ.ex eo ꝙ credebāt eā eē
actu ens ⁊ totā ſubam reꝝ.ꝓpter qđ dixerūt nihil poſſe generari aut cor
rūpi.ſ3 dicebāt oēm mutatōe3 eē accñtalē. Q3 eñ nihil poſſet generari
aut corrūpi ſic arguebāt. Si ens fieret h̄ eēt ex ente aut nō ente. vtrūq3 ē
impoſſibile.ḡ ⁊c̄. Primū q̄dē ē ipoſſibile.q2 ens eēt añq3 fieret. Scđm
ſilr cū oporteat in generatōe ſp aliq̄d ſubijci ex q̊ fiat illud qđ fit.q2 ex ni
hilo nihil fit.ex quo ꝯcludebāt nihil poſſe generari aut corrūpi. Ex quo
vlterius inferebant ꝙ tm̄ eſt vnū ens ſc3 materia.⁊ accñtia ſolum ſm ap
parentiā dicebāt entia. Iſte ḡ eſt vnus error q̄ accidit ipis antiq̄s ex ig
norantia materie.⁊ q2 etiā neſciebāt ſoluere p̄dictā rōem.ſ3 ph̄s in pre-
cedenti textu p̄dictā rōem eorū ſoluit Sciendū tercio ꝙ illi antiq̄ fue
runt decepti. Primo.q2 neſciuerunt diſtinguere inter hoc qđ eſt agere
vel fieri ex alio p ſe vel p accñs.nā ex nō ente nihil fit p ſe.cuiuſmodi eſt
priuatio.q2 nō intrat cōpoēm rei.tñ bñ fit aliqđ p accñs.dictū ē eñ pri-
us p̄uatōem eſſe p̄ncipiū reꝝ naturaliū.p accñs ſilr ex ente nihil fit p ſe.
inq̄ſtū ē ens.q2 iā p̄exiſteret vt ſi ex eq̊ fiat canis nō fit ex aiali aial inq̄ſtū
ē aial.q2 iā ē aial.ſ3 fit ex hoc nō aiali qđ ē canis.et eſt aial equus Sci
endū quarto ꝙ nihil ꝓhibet idē ſm diuerſa eſſe in actu et in potentia vt
idem eſt actu aer et potentia ignis. Similiter aliq̄d ſm diuerſa p̄t eſſe
actu aliqđ ens et actu nō ens aliud ſicut aliq̄d actu eſt aer et ē nōens qđ
ē ignis. Ex quo ſeq̄tur ꝙ ex ente in potentia fit p ſe aliqđ ſm ꝙ hm̄oi.
vt ex aere inq̄ſtū ē in potētia ignis fit p ſe ignis. et ita ex p̄uatōne nō fit
aliqđ p ſe.ſ3 ex materia q̄ ē ſub p̄uatōe forme.et ad formā in potētia Et
antiq̄ hāc diſtinctōem act⁹ ⁊ potētie ignorabāt. Sciendū q̄nto. ꝙ q̄ſ-
uis platonici aliqualiter naturā materie tetigerit.nō tñ ſufficiēter.q2 nō
diſtinxerūt ipam a p̄uatōe.⁊ ꝓpter hanc ignorātiā ceciderūt in hunc er
rorem. Q3 q2 aliq̄d p ſe fit ex materia dixerūt ipm per ſe fieri ex nō ente.
Et ad h̄ adducebāt duas rōes Prima ē ꝑmenidis.q̄cq̄d ē p̄ter ens eſt
nō ens.ſ3 materia ē p̄ter ens.q2 ē nō ens in actu.ḡ ſimplr ē nō ens. ⁊ cu3
ex materia p ſe fiat aliq̄d.ſeq̄r ꝙ aliq̄d fit p ſe ex nō ente. Scđa rō.mate-
ria ⁊ p̄uatio ſunt vnū ſubiecto vel nūero.ḡ ſunt vnū rōe ⁊ p ꝯñs cū p̄ua
tio ſit p ſe nō ens ꝯcludebāt materiā p ſe eē nō ens. Et cū ex materia p
ſe fiat aliq̄d finalr inferebāt aliqđ fieri ex nō ente p ſe. S3 ad iſtas rōnes
dici p̄t ꝙ act⁹ ⁊ potētia diuidūt ens ⁊ qđlibet gen⁹ entꝭ.⁊ iō potētia ad
ſubam nō ē extra gen⁹ ſube.nō ē ḡ potētia materie aliqđ additū ſup̄ na
turā materie.ſ3 materia ſm ſuā ſuba3 ē in potētia ad eē ſubalē.q̄ q̄dē po
tētia ē vna reſpectu oīm formaꝝ ſubiecto.ſ3 tñ rōe drñs inq̄ſtū reſpicit di
uerſas formas Cōcluſio p̄ma l3 materia ⁊ p̄uatio ſint vnū nūero ſiue
ſubiecto.altera tñ ⁊ altera ſtꝭ adinuicē ſm ſpēm.h̄ ē ſm rōe3 Prima ps
ſatꝭ nota ē.tñ ꝓbaꝛ ſic.q2 p̄uatio opponiꝛ forē.ḡ p̄uatio ⁊ forā hñt fieri
circa idē ſubiectū.ḡ cū ſubiectū forē ſit materia.ſeq̄r ꝙ materia erit ſub
iectū p̄uatōis. S3 ſcđa3 ptē ꝓbat Areſto.multꝭ rōib9 Prima ē.p̄uatō
ē p ſe nō ens.ſ3 materia ē nō ens ſm accñs tm̄.inquātū ei accidit p̄uatio
ergo materia et priuatio differunt ratōe. Scđa ratō eſt hec materia eſt

ꝑe ſubſtantiã rei.et intrat rei ꝯſtitutõem.hec aũt nõ poſſunt dici de pri/
uatõe.ergo materia ⁊ priuatio differunt ratõne. Tercia rõ.materia cuꝫ
forma eſt cauſa eoꝝ que fiunt queãdmodũ pater cũ matre. nã ſicut maꝰ
eſt ꝓncipiũ generatõis recipiendo et miniſtrat patri ꝓncipia generatio/
nis potẽtialia.ita ⁊ materia recipiẽdo formã.qꝛ agẽti naturali miniſtrat
ꝓncipia potentialia rei naturalis.ſꝫ priuatio nõ ꝑtinet ad rei naturalis
ꝯſtitutõem.immo machinaꝛ in maleficiũ forme. qꝛ priuatio eſt negatio
forme in ſubiecto.q̃ forma eſt q̇d optimũ ⁊ appetibile.ergo ꝓuatio ⁊ ma
teria ratone differunt. Quarta rõ eſt.ſi materia et ꝓuatio ſint penitus
idem.cũ materia appetat formã ꝑ ſe.ſeq̇tur etiam ꝙ priuatio ꝑ ſe appetit
formam.⁊ cum ꝓuatio abijciaꝛ adueniente forma.eo ꝙ ꝯtrarianꝛ.ꝓua/
tio ꝑ ſe ſuiꝑpius appereret corruptõem qḋ eſt falſum.qꝛ vnũquodqꝫ na
turaliter appetit ſemꝑ eſſe et ꝑmanere ineſſe quantũ ſibi eſt poſſibile.vñ
ſi aliq̇s appetat ſuã corruptõem.hoc eſt ꝑ accñs.nam dr̃ pħus in textu.
turpe appetit bonũ.nõ inq̃tũ turpe.qꝛ turpitudo nõ appetit bonitatem
qꝛ adueniente bonitate corrumpiꝛ turpitudo.ſꝫ ꝑ accñs.qꝛ illud quod
eſt turpe appetit bonũ Quinta rõ.ꝓuatio ꝑ ſe corrũpiꝛ adueniẽte forma
rõe ꝓuatõis q̃ erat in ea ſꝫ materia manet Ex q̊ pꝫ falſitas dicẽtiũ aliq̇d
fieri ꝑ ſe ex nõ ente.qꝛ licet materia ⁊ priuatio ſint vnũ ſubiecto.cũ tamẽ
differant ratõne.et ex materia ꝑ ſe fiat illud qḋ fit neceſſario ſeq̇tur ali/
quid tm̃mõ ꝑ accidẽs fieri ex nõ ente.ꝓ quanto ꝓuatio accidit materie.
Rõ añ oppoſitũ facta eſt ſoluta et hec de queſtione.

Exiſtente eñ quodam diuino et optimo ⁊ appetibili aliud
quidẽ contrarium eſſe ipſi dicimus. Aliud aũt aptũ natuꝫ
eſſe appetere et deſiderare ipſum ſm̃ ipſius naturã. Quibuſdã
aũt accidit cõtrariũ appetere ſuiꝑpius corruptõem.et neqꝫ ſui
ipſius poſſibile eſt appetere ſpẽm.ꝓpter non eſſe indigens ne/
qꝫ contrariũ Corruptiua eñ ſunt adinuicem contraria.ſꝫ hoc
eſt materia:ſicut ſi femina maſculum et turpe bonũ.non quod
per ſe eſt turpe.ſed ſm̃ accidens. Corrumpitur aũt et fit.eſt q̇/
dem vt ſic.eſt aũt vt non. Scdm̃ quidem eñ quod eſt in quo
ſm̃ ſe corrumpitur Quod eñ corrumpitur in hoc eſt priuatio
Inquantum aũt ſm̃ potentiam nõ per ſe ſed corruptibilem et
ingenitam neceſſe eſt eſſe ipſam. Si eñ fiat ſubici aliq̇d opor
tet primum ex quo fit.hoc aũt eſt hec natura. Quare erit ante
fieri. Dico eñ materiã primũ ſubiectũ vnicuiqꝫ ex quo fit ali/

quid cum inſit. non ſm accidens. et ſi corrumpitur in hoc abibit vltimũ Quare corrupta erit anteq̃ corrumpatur.

Queritur Utrũ materia appetit formam. Arguitur q̧ nõ. Materia non cognoſcit formam . ergo non appetit formã. ꝯña tenet. q: appetitus nõ fertur in nõ cognitũ. Scđo ſic. Appetitus naturalis eſt actio ꝯſequens formã vel virtutẽ inclinantem ad aliq̇d appetendũ ſicut graue naturaliter appetit locũ deorſum in quantũ ꝑ ſuã grauitatẽ inclinat̃ ad talem locũ ſed materia de ſe nõ habꝫ virtutẽ aliquã ipam inclinantẽ ad formã. ergo nõ appetit formã appetitu naturali. Tercio ſic. Nã appetitus eſt q̇dam actus vt dictũ eſt . ſꝫ ex pura potẽtia nõ p̄t egredi aliq̇s actus. cũ ergo materia ſit pura potẽtia nõ poteſt appetere Quarto ſic. nã ſi materia appeteret formã h̄ eẽt q: careret om̄i forma q̇d eſt impoſſibile. vel q: appetit multas habere ſimul q̇d etiã eſt impoſſibile. vel q: ipa faſtidit formã quã hꝫ ⁊ ſic videtur appetere aliam. et hoc etiam eſt vanuꝫ et ridiculoſum. nulla igit̃ cã videtur poſſe poni materiã appetere formam. Ad oppoſitũ eſt ph̄s in vltimo capitulo huius ṗmi libri. ¶ Sciendũ ṗmo. Qꝫ appetitus nihil aliud eſt q̃ tendentia ſeu ordo alicuius rei in ſuum veꝝ bonũ vel apparens. Et diuidit̃ appetitus in naturalẽ et aĩalem. Naturalis appetitus eſt inclinatio ſiue tendentia rei in ſuũ bonum ſine cognitõne ipius appetentis ꝑticulariter. licet ſit cũ cognitõne alicuius ſupioris dirigentis et ordinantis tale ꝑticulare appetens in bonũ ſuũ. Sed appetitus aĩalis ẽ inclinatio ſiue tendentia rei in ſuũ bonum verũ vel apparens cũ cognitione ipius ꝑticulariter appetentis. Et ſm q̧ duplex eſt cognitio aĩalis ſcꝫ ſenſitiua et intellectiua. ita etiã duplex eſt appetitus animalis. ſcꝫ intellectiuus q̇ ꝯſeq̇tur cognitõem intellectiuã. Et appetitus ſenſitiuus q̇ ꝯſeq̇tur cognitõem ſenſitiuã. Et talis appetitus ſenſitiuus iteꝝ diuiditur in duas ſpẽs. ſcꝫ in appetitũ ꝯcupiſcibilẽ et iraſcibilem . Concupiſcibilis appetitus tendit in bonũ delectabile abſolute. Iraſcibilis vero tendit in bonum arduum et difficile Sed de diſtinctõne illoꝝ appetituuꝫ ꝯſideratio ad p̄ſens nõ ꝑtinet. q: hoc ꝑtinet ad moralẽ ph̄m ſed ſolum de naturali appetitu ꝓ p̄ſenti eſt ad ꝓpoſitũ quo tendit materia ad formã. nam ſine cognitõe ipius materie ipa ordinat̃ ad formam licet ſic moueatur ad formã a primo mouente ipam et cognoſcente. q̇d q̇dẽ primum dat ipi materie naturã ꝑ quã ſibi naturaliter ꝯuenit tẽdere ad formam. veꝝ eſt tñ q̧ ꝓpter hoc q̇d dictũ eſt q̇dam dixerunt q̧ appetitus materie magis debet dici intellectualis q̃ naturalis . q: materia dirigit̃ ad formam a primo cognoſcente et mouente per intellectum et ita voluerunt q̧ appetitus ſit ipſius intelligentie tanq̃ mouentis ⁊ dirigentꝭ magis q̃ materie directe et ſubiecti. Et ꝯfirmabant ſuũ dictũ ꝑ illud cõmune dictũ. Qꝫ opus nature eſt opus intelligẽtie nõ errantis. Sed dđm q̧ appetitus ſortitur nomen et rõnem ꝓximi appetentis ꝑticulariter et nõ ex ꝑte ṗmi dirigentis ⁊ mouentis. Et ideo cũ materia ſit ꝓximum et appetẽns ꝑticulariter formã quã nullo mõ cognoſcit ſeq̇tur q̧ eiꝰ ap/

duplex appetitus

petitus debet dici naturalis. ⁊ ſic appetitus materie eſt ipſiꝰ materie vt
ſubiecti ⁊ non ipſius intelligentie. Nec ipa materia ſolum ducit̃ ad for⸗
mam ab extrinſeco mouente ſicut ſagitta ducitur in ſignum violente ſed
per eius naturam quam ſortita eſt a primo mouente naturaliter habet
ordinem ⁊ inclinationem ad ipſam formam. Ita ꝙ materiam appete re
formã nihil eſt aliud ꝙ̃ ipſam inclinari ⁊ naturaliter ordinari ad formam
tanꝙ̃ ad eius naturalem perfectõem. ita tamẽ intelligendo ꝙ hmõi appe
titus non ſit aliquod diſtinctum re a natura materie. ſed ſolum eſt reſpec⸗
tus et ordo materie ad formam. q̇ quidem reſpectus nõ eſt res ſuꝑaddi
ta materie ſed ſolũ aliq̇d ſibi additũ ſm rõem. ¶ Sciendũ ſcdo. Q̇
forma nominari ſolet multipliciter ſm eius multiplicem ɔſiderationem
nam forma pt̃ ɔſiderari ſm ꝙ eſt finis ⁊ terminus. ⁊ hoc modo duplicit̃
vel ſm ꝙ eſt finis et terminus motus abſolute ⁊ ſic dicitur q̇d optimuꝫ.
vel ſm ꝙ eſt terminus ⁊ finis intentionis mouentis ⁊ hoc modo dupli⸗
citer. vel ſm ꝙ intenditur ab eo ſm quandam relationem ad primã cãm
cui aliquatenus aſſimilatur in eſſe. ⁊ ſic dicitur q̇d diuinũ. Alio modo pt̃
ɔſiderari forma ſm ꝙ eſt dans eſſe. ⁊ hoc tripliciter. Uno modo ſm ꝙ ẽ
dans eſſe ſimpliciter et abſolute. et ſic dr̃ forma vel ſm ꝙ dando eſſe ſpe⸗
cificat ⁊ determinat materiam ad certum gradum entis. ⁊ ſic dicit̃ ſpẽs
vel ſm ꝙ dando eſſe eſt principium cognoſcendi. ⁊ ſic vocatur ratõ. q̇a
ſm hoc ab ea ſumitur rõ dicens q̇d q̇d erat eſſe. Tertio modo dicit̃ for⸗
ma a foris manẽdo ⁊ hoc tripliciter. vel ɔſiderat̃ ſm ꝙ eſt prius in mẽte
artificis ꝙ̃ in materia ⁊ ſic dicit̃ exẽplar vel ydea. Si vero cõſiderer̃ tale
exemplar vt eſt ratio ꝑ quam fit ſimilitudinarie oĩs forma que eſt in ma⸗
teria. ſic dicit̃ ꝑadigma forma vero inducta in materiã ꝑut eſt quedã ſi
militudo talis forme exemplaris vocat̃ ymago. et ſic patet de noĩbꝫ attri
butis forme. Ex quorũ noĩm declaratõe ptꝫ ꝙ per ipam formam q̃ quo
dammodo ineẽ aſſimilatur deo habet materia aſſimilari ipi ꝑmo. in cuiꝰ
aſſimulatione eſt perfectio vniuſcuiuſqꝫ rei. ¶ Concluſio. Materia
naturaliter appetit formam. ꝓbat̃. vnũq̇dqꝫ imperfectũ appetit naturalit̃
ſuam ꝑfectionem. ſed materia ſm ſe eſt quid impfectum cum ſit pura po
tentia. ⁊ forma ſubſtantialis eſt eius propria perfectio. igit̃ ⁊c̃. Itẽ vnũ⸗
q̇dqꝫ diſſimile primo enti naturaliter appetit aſſimilari ſibi inꝙ̃tũ ſibi eſt
poſſibile. ſed materia ꝑma cũ ſit pura potentia eſt maxime diſſimilis. pri
mo enti q̇d eſt purus actus. ergo appetit ſibi aſſimilari ſꝫ non poteſt ſi⸗
bi aſſimilari. niſi ꝑ ꝑticipatõeꝫ actus eſſendi quẽ hꝫ ꝑ formã. g̊ naturalr̃
appetit formã ⁊ hoc eſt q̇d dicit phs. ꝙ materia appetit formã ſicut tur⸗
pe bonũ. ⁊ femina maſculũ. quã locutõem Auicenna nitit̃ calũniare di⸗
cens ꝙ figuratiua locutio eſt propria poetis ⁊ nõ phis. Sꝫ ad hoc dõm
ꝙ cũ materia ſit ſolũ ſcibilis ſm analogiaꝫ ⁊ ꝓportõem ad formã inꝙ̃tũ
ſic ſe hꝫ ad formas ſubſtãtiales ſicut materia ſenſibilis ad formas accidẽ
tales ⁊ artificiales Jõ ad manifeſtandũ nobis materiã ꝑmã cõueniẽter
vti potuit exẽplo ſubſtãtiaꝝ ſenſibiliũ. Uel dõm ꝙ phs in hoc paſſu lo
quit̃ ɔtra platonẽ q̇ nullã ponebat diſtinctõem inter materiã ⁊ ꝑuatiõeꝫ
et q̇r plato loquebat̃ metaphoricis locutõibꝫ aſſimilans materiã mr̃i feie et
turpi. ⁊ formã maſculo ⁊ viro. ideo Areſto. ɔtra eũ vtit̃ metaphoricis lo

cutōibꝫ ab eo ſumptis ☞ Dubitať. Utꝝ materia appetat formam rōe ꝓuatōis Rn̄deť ꝙ in intellectu ꝓuatōis duo includunť. ſ. carētia forme ⁊ aptitudo ad eā. Dicit̄ ǧ ꝙ materia rōe carētie nō appetit formam ſic ꝙ carētia ſit ꝑncipiū ꝑ ſe ipius appetitus. ſꝫ ſolū ꝑncipiū ꝑ accn̄s. vn̄ hocmō ꝯſiderādo ꝓuatōem ipa bn̄ hꝫ rōem ꝑncipij eo ꝙ nō ē ex alio. ſꝫ alia ſunt ex ipa. capiēdo li ex vt dt ordinē. ⁊ nō cauſalitatē. ſꝫ rōe aptitudinis tēdit ad formā. nec talť aptitudo aduenīēte forma corrūpiť. ſꝫ magis ꝑficiť. Sꝫ ſm Thomā talis aptitudo nō ē aliq̄d re diſtinctū a natura materie. ſꝫ ſolū rōe. Jō dt ꝙ materia ſm ſuā naturā appetit formā. vt eſt in potētia ad ipam. mō natura potentie eſt natura materie. Et iō dt Auerrois ꝙ materia ꝑ poſſe ſubſtātiuať. ſꝫ Albertꝰ dt ꝙ hec aptitudo ē habitualis inchoatio forme materie ſuꝑaddita. ⁊ ab ea realr̄ diſtīcta. qꝛ ē eiuſdē eſſentie cū forma. ⁊ ē ipi materie rō appetēdi formā. Et de iſta ꝯuerſia poſteriꝰ latiꝰ videbiť. Si ꝟo q̄rať vtꝝ forma appetat materiam. Rn̄deť ꝙ nō. qꝛ forma ē actꝰ ⁊ ꝑfectio materie. ⁊ nō materia forme. mō ꝑfectū nō appetit imꝑfectū. ideo forma nō appetit materiā.

Ad ratōes Ad ꝑmā dꝛ ꝙ appetitꝰ naturalis cuiuſmodi ē appetitꝰ materie nō ē cū cognitōe appetētis ꝑticularꝫ. ſꝫ cū cognitōe dirigētꝫ appetēs ꝑticulare Ad ſcdaꝫ dd̄m ꝙ appetitꝰ naturalť rei cōplete in natura ⁊ ſpē ꝯſeq̄ť formā. ſꝫ appetitꝰ materie nō ꝯſeq̄ť formā. ſꝫ ē ad ipaꝫ. Ad terciā dd̄m ꝙ nō oīs appetitꝰ ē actꝰ. niſi forte ſm noſtrū modū itelligēdi. ⁊ ita nō oportꝫ ꝙ appetitꝰ materie ſequať formā. nā appetitꝰ materie ē idē re cū ipa materia vt dictū ē.

Ad q̄rtā dꝛ ꝙ materia nō appetit formā. qꝛ caret oī forma. vľ qꝛ appetit oēs formas ſilť hr̄e. vľ qꝛ habeat faſtidiū forme quā hꝫ. ſꝫ qꝛ dū ē ſub vna forma actu. in ea remanet ꝓuatio ad aliā formā. iō inē ſibi appetitus ad aliam formam.

Queriť Utꝝ materia ſit ingenerabiľ ⁊ icorruptibiľ Arguiť ꝑmo ꝙ nō. autoritate Auerroys dicētꝫ ꝙ materia ē q̄ in ꝟitate rei generať Scdo ſic. materia ſucceſſiue hꝫ aliud ⁊ aliđ eē. ǧ cū generatio ſit ad eē. ſeq̄ť ꝙ materia generať. aſſumptū pꝫ. qꝛ materia ſucceſſiue hꝫ aliā ⁊ aliā formā. mō alia ⁊ alia forma dat aliđ ⁊ aliđ eē. igiť

Ad oppoſitū ē phs in fine huiꝰ ꝑmi phicoꝝ Sciendū ꝑmo ꝓ reſponſione Qꝫ materia triplr̄ pt̄ ꝯſiderari. vnoº q̄ꝫtū ad eē in actu qđ hꝫ ſub forma qđ ē eē totiꝰ cōpoſiti. Alioº q̄ꝫtū ad eiꝰ potētiā ꝑ quā ē ſuſceptiua formaꝝ. vel q̄ꝫtū ad ꝓuatōeꝫ q̄ ſibi ē ſꝑ ꝑmixta. Tercioº pt̄ ꝯſiderari q̄ꝫtū ad eſſentiā ⁊ naturā eiꝰ Concluſio prima. Materia ſm potentiam hoc eſt ſm ſuā naturā ꝑ accn̄s generatur ⁊ corrumpitur. ꝓbať. qꝛ materia eſt ſemꝑ ꝓuatōi ad formam immixta ſed priuatio per ſe corrumpitur ⁊ abijcitur adueniente forma. ergo materia faciens vnum numero cum priuatōne per accidens corrumpitur et generatur. Concluſio ſcda. Materia q̄ꝫtuꝫ ad eſſe in actu corrūpiť ⁊ generatur ex ꝯn̄ti ad generatōem et corruptōnem totius cōpoſiti. vt poſtea patebit. ǧ ⁊c.

Concluſio tercia. Materia ſm eius potentiam. hoc eſt ſm eius naturam eſt per ſe ingenerabilis et incorruptibilis. ꝓbať qꝛ ſi generareť cū

in oīm generatōe aliq̄d ſubijciaṙ qđ eſt materia generatōis materie ſub
ijceretur alia materia.et eſſet materia añq̄ȝ fieret. ⁊ ſic materie eſſet mate
ria.et eſſet ꝓceſſus in infinitū in materijs. Si etiā corrumpetur ꝑ ſe re-
ſolueretur in materiā.et ſic materie eſſet materia.et ſilr̄ eſſet ꝓceſſus in in-
finitū in materijs.et hec patent ꝑ definitōem materie ſic poſitā in textu.
Materia eſt ſubiectū vnicuiq̄ȝ ꝑmū exquo aliq̄d fit.cū inſit nō ſm ac-
cidens.et ſi corrumpaṙ in hoc abibit vltimū.ꝑ ꝑmā ꝑtem definitōis ha-
betur ꝙ materia eſt primū in ꝯſtitutōne rei. Et ꝑ vltimā qđ eſt vltimū
in reſolutōne.et ꝑ hoc ꝙ đr.exquo fit aliquid cū inſit.et nō ſm accidens
excludiṙ priuatio q̄ nō ineſt rei facte.nec ex ea fit res ꝑ ſe.ſȝ ſm accidens,
Sed ſi q̄ratur circa has rōnes.vtꝝ aliq̄d poſſet fieri nullo ſubiecto pre-
ſuppoſito. Et vtꝝ aliq̄d poſſit in nihilū redigi ſimplr̄. Reſpondeṙ ꝙ nō
ꝑ virtutem agentis q̄ꝛ oīe tale ſue actōni p̄ſupponit aliqđ ſubiectū. ſed
virtute primi agentis aliq̄d p̄t fieri ex nihilo ſimplr̄.et in nihil ſimplr̄ re-
digi.pȝ.q̄ꝛ agere ſeq̄tur eſſe et modꝰ agendi modū eſſendi. ergo cū eē pri
mi agentis nō ſit receptū aut receptibile in aliquo.ſed ſit ꝑ ſe ſubſiſtens
ſeq̄tur ꝙ ſuū agere nō requirit aliqđ ſubiectū in qđ recipiaṙ. et ſic nullo
ſubiecto p̄ſuppoſito p̄t aliq̄d facere ſimplr̄.et aliquid in nihilū ſimplr̄ re-
digere.et hoc nō p̄t cōpetere alicui agenti creato.cū oīe tale hȝ eſſe re-
ceptū et virtutē agendi finitā.ergo etiā ſua actio requirit ſubiectū in qđ
recipiaṙ. Exquo ſeq̄tur vlteriꝰ.ꝙ cū eius ꝟtus ſit finita nō p̄t attingere
extrema ꝯtradictōnis ſimplr̄ inter que eſt infinita diſtantia. Et ſi argua
tur.vt quidā volentes impugnare creatōnem arguunt.q̄ꝛ ſi hoc eſſȝ ve
rum ſeq̄retur ꝙ aliquid poſſit fieri ſine alteratōe preuia qđ eſt impoſſibi
le.ſeq̄reṙ etiam ꝙ aliq̄d eſſet qđ ꝑus nō habuit potentiā ad eē.q̄ꝛ poten
tia nō eſt niſi in ſubiecto p̄ſuppoſito. Item ſi aliq̄d creetur vel eſt in eodē
inſtanti in quo ꝓduciṙ vel in alio ſi in eodē ſeq̄tur ꝙ in eodē inſtanti res
eſt ⁊ fit ſi in alio oportet ꝙ eius ꝓductio fiat in aliquo et nō in deo.ergo
in ſubiecto p̄ſuppoſito. Et hanc rōem et plures alias faciūt Auerrois et
alij credentes impugnare creatōnem q̄ oīa argumenta ſoluunṫ dicendo
ꝙ nō oē fieri eſt generari et id qđ creaṙ et id qđ generaṙ equoce fiunt .q̄a
generatio nō fit ſine alteratōne preuia.et id qđ creatur nullo mō ꝑus al
teratur.q̄ꝛ creatio nihil aliud eſt q̄ȝ relatio creati ad creans . q̄ relatio eſt
in re creata et nō in creante.niſi ſm noſtrū modū intelligendi.et ſic pre-
dicte rōnes ꝓcedunt de fieri naturali. Nō oportet etiā ꝙ poſſe paſſiuūȝ
ſemꝑ p̄cedat eſſe licet poſſe actiuū ſemꝑ p̄cedat.de hoc magis videbiṙ in
octauo huius. Conclusio quarta. Forma quantū ad eius naturam
nō generatur nec corrumpiṙ ꝑ ſe tanq̄ȝ illud qđ generatur.licet ſit bene
terminus generatōnis tanq̄ȝ illud quo aliquid generaṙ. ꝓbaṙ ꝑma ꝑs
q̄ꝛ oīe qđ generaṙ.generaṙ ex aliquo p̄ſuppoſito qđ generatōne cōpleta
eſt ꝑs rei genite et etiā generatio ad aliquid terminatur qđ eſt ꝑs rei ge
nite.ergo ſi forma ꝑ ſe generareṙ.ſeq̄retur ꝙ forma nō eſſet ſimplex ſȝ cō
poſita ex ſubiecto et termino generatōis. Scđa ꝑs pȝ.q̄ꝛ forma ē id quo
cōpoſitū hȝ eſſe.ergo bene eſt terminus generatōis . et bene generaṙ ad
generatōem cōpoſiti cuius pars eſt. Concluſio quinta. Cōpoſitū eſt
id qđ ꝑmo et ꝑ ſe generaṙ.pȝ q̄ꝛ generatio eſt via ad eſſe.ergo eo mō cō-

uenit alicui generari q̄ mō ei ꝯuenit eē.ſ ȝ eē ṗmo ⁊ ꝑ ſe eſt ipſius cōpoſiti
tā̄q̄ȝ illius qđ eſt.ḡ cōpoſitū eſt id qđ ṗmo et ꝑ ſe generaꝛ tanq̄ȝ id qđ
eſt.forma em̄ nō eſt id qđ eſt ſed quo aliquid eſt excepta aīa rōnali. Jteȝ
generans intēdit aliq̄d facere tale quale ipm̄ eſt.ḡ cū generans ꝑticulare
ſit cōpoſitū ꝯuenit ſibi generare aliq̄d qđ ſit cōpoſitū. ⁊ ꝑ ꝯn̄s cōpoſitū
ē ꝑ ſe termin⁹ generatōis ⁊ intētōis ꝑticularis generātis ¶ Et ſi q̄raꝛ
an phs naturalis debeat p̄ſuppōnere a methaphyſico cōpoſitum ſubale
ex materia et forma. Rn̄r q̄ ṗncipia ꝯſtituētia cōpoſitū q̄ ſunt materia ⁊
forma pn̄t dupl'r ꝯſiderari. Uno mō in rōe act⁹ ⁊ potētie ſm quē mo-
dū ꝯſtituūt cōpoſitū ſubale ⁊ eſſe ſubale abſolute.et ſic hoc mō bene re-
ſpondit Auicen. Scđo° pn̄t ꝯſiderari materia et forma in rōe nature ſcȝ
inquantū ſunt ṗncipia cōpoſiti ꝑ viā mutatōis cui⁹ materia ē ſubiectuȝ
et forma termin⁹ ⁊ ſic nō ꝯſtituūt cōpoſitū in eē ſubali abſoluto ſȝ in eſſe
naturali.⁊ hoc ſcđo mō p̄ſupponit nō aūt ṗmo modo.

Ad ratōes Ad ṗmā dr̄ q̄ Auerroys dt materiā genera
ri in rei veritate.hoc eſt in entitate cōpoſiti. vt
ſua ꝟba ſatis ſonant. Et ſi dixerit materiā ṗmo ⁊ ꝑ ſe generari nō eſt te-
nenda eius autoritas. Scđa rō ē ꝓ ſcđa ꝯcluſiōe. Et hec de queſtione.

Queritur Utꝝ corporeoꝝ et incorporeoꝝ materia ſit vna
Arguiꝛ q̄ ſic rōnibus auicebrontis. Prima
rō ē quoꝝ eſt reductio ad vnū gen⁹ eoꝝ eſt reductio ad ṗncipia illi⁹ ge-
neris ſȝ oīm corporeoꝝ ⁊ incorporeoꝝ reductio eſt ad vnū gen⁹ qđ ē ſub
ſtantia . ḡ ipoꝝ erit reductio ad ṗncipia ſube . ſȝ ṗncipia ſubſtantie ſunt
materia ⁊ forma.ergo in oībꝫ ſubſtātijs corporeis ⁊ incorporeis ē vna
materia. Scđa eſt hec vbicūq̄ȝ reꝑitur ꝓprietas materie reꝑitur materia
eiuſdē rōis ſȝ in intelligētijs ⁊ ſubſtātijs cōpoſitꝫ reꝑiunꝛ ꝓprietates ma
terie q̄ ſunt ſubſtare et ſubſiſtere.ergo in iſtis reꝑitur materia. Tercia rō
eſt hec. Om̄e qđ eſt diſtinctū et formatū p̄ſupponit an̄ ſe aliq̄d diſting-
uibile ⁊ formabile.ſȝ eſſe corporeū et incorporeū ſunt eſſe formata ⁊ diſtin
cta.ergo p̄ſupponunt eſſe formabile et diſtinguibile ſȝ hoc nō eſt niſi ma
teria.ergo in ſuba corporea et incorporea eſt vna materia. Quarta rō ē
hec.ſicut ſe hȝ genus ad ſuas drn̄tias.ita materia ad formas.ſȝ idē gen⁹
poteſtate ꝯtinet has drn̄tias corporeū et incorporeū.ḡ etiā eadem mate
ria eſt q̄ ꝯtinet formā corporeā ⁊ incorporeā   Jn oppoſitū ſunt oēs pi-
pothetici. Pro reſponſione   Sciendū q̄ Auicebron fuit actor huius
poſitōis.ſ.q̄ in ſubſtātijs corporeis ⁊ incorporeis ſit vna materia in q̄-
dam libello quē fecit de materia et forma. quē vocauit librū fontis vite.
eo q̄ ab eo ſicut a q̄dā fonte manat vita ꝯtemplatiua intellectus i q̄ di-
ſtinguit duplices formas.q̄dā em̄ ſunt q̄ ſunt an̄ om̄e genus nō limitan-
tes materiā neq̄ȝ ponentes ipam in aliquo genere determinato.⁊ huiuſ-
modi forme ſunt entitas.realitas.vnitas.veritas ⁊ bonitas.⁊ cetere for
me tranſcendentes quas vocauit formas nō limitantes.qꝛ ſunt traſcen-
dentes ⁊ nō determinantes materiam ad aliqđ genus determinatum.
Alie ſunt forme vt dt̄ determinantes materiā ad genus determinatuȝ.
et qꝛ materia eſt pars ſubſtantie cōpoſite.ideo ṗmo reſpicit formā ſub-

ſtantialem ⁊ accñtalem.et ſic inter formas determinãtes materiã ad ge-
nus determinatũ ꝑma ē ſubalitas.et he forme ſic limitãtes materiã tan-
to ſunt generaliores q̃nto ſuo ambitu plura ꝯtinent. Et cũ hec materia
ſubſtãtialitate determinata adhuc diſtinguibilis eſt ꝑ formã nature cor-
poree et ꝑ formã nature incorporee. Et q̃libet ꝯñr Et vt dr ſupius cõ-
tinet oĩa inferiora ſeu poſteriora mouendo ipa. Sʒ q: hec opinio eſt fal-
ſa.iõ ꝯtra eã ſit Concluſio ꝑma. Nõ oĩm corporeoꝝ et incorporeoꝝ
eſt eadẽ materia.ꝓbaꝛ q: vbi nõ reꝑitur exitus de potẽtia in actũ ibi nõ
reꝑiꝛ materia vnius rõis cũ materia inferioꝝ corpoꝝ. ſʒ in intelligentijs
nõ reꝑitur exitus de potẽtia in actũ.ḡ in ipis nõ reꝑiꝛ materia vni⁹ rõis
cũ materia inferioꝝ corpoꝝ. Et ſi dicaꝛ ꝙ nec hoc voluit auicebron.nam
in p̄dicto libello diſtinguit quadruplicẽ materiã.dr eñ ꝙ vna eſt mate-
ria q̃ eſt ſubiecta q̃titati motui locali ⁊ mutatõi ad formã.et hec inuen-
tur in corporib⁹ inferiorib⁹.Alia eſt materia ſubiecta q̃titati ⁊ motui lo-
cali ad vbi.ſʒ nõ mutatõi ad formã.et hec inueniꝛ in oĩb⁹ celis vſq₃ ad
emphyreũ excluſiue.Alia eſt ſubiecta q̃titati.et nullo mõ motui. ⁊ hec
in celo emphyreo reꝑitur.Alia eſt q̃ nec quãtitati nec motui ſubiecta eſt
et hec vt dr reꝑitur in intelligẽtijs.⁊ ita q̃uis poſuerit materiam in in-
telligẽtijs.non tñ poſuit ipam vnius rõnis cũ materia inferioꝝ.ergo rõ
iſta nihil ꝓbat. Sʒ dñm ꝙ lʒ poneret diſtingui materias modis expoſi-
tis.tñ dicebat ꝙ materia in oĩb⁹ quantũ de ſe eſt eſſet vna et vni⁹ rõis
et ꝯtra hoc ꝓcedebat rõ.magis tñ determinate ꝓcedẽdo ꝯtra ipm po-
nitur ſcda ꝯcluſio. Cõcluſio ſcda In ſubſtãtijs ſeꝑatis nulla ē mate-
ria.ꝓbaꝛ ꝑmo ex noĩe cõiter eis a ph̃is attributo.nã ab oĩb⁹ ph̃is ſolẽt
vocari ſube immateriales.qd nõ eẽt ſi in ipis eẽt materia. Et rõne ſic
arguiꝛ.res ſe hñt ad intelligi ſicut ad ſeꝑari.et ſeꝑatũ eẽ a materia.⁊ prop
ter hoc res materiales nõ ſunt actu intelligibiles.ſʒ in potentia tm̃.⁊ fi-
unt actu intelligibiles ꝑ hoc ꝙ abſtrahunꝛ a materia.ſi ergo in intelligen
tijs eẽt materia ſeq̃reꝛ ꝙ nõ eſſent ſm ſe totas intelligibiles qd falſum ē
Itẽ oĩe agens nobilius eſt paſſo.et debet eẽ tale in actu quale nitiꝛ fa-
cere paſſum. ergo intellectus noſter q̇ ſubſtantias materiales facit actu
intelligibiles ꝑ hoc ꝙ ipas a materia ſeꝑat dʒ eſſe a materia totalr̃ ſeꝑa-
tus et immaterialis.et ꝑ ꝯñs intelligẽtie q̃ ſunt ſupra intellectũ noſtruʒ
ſunt oĩno a materia ſeꝑate.Itẽ ſi in intelligẽtijs poneren materia vnius
rõis vt poſuit auicebron ſeq̃reꝛ ꝙ in ipis eẽt ponẽda quãtitas .et ꝑ ꝯñs
eſſent corporee.ꝯña tenet.q: materia nõ eſt diuiſibilis in ꝑtes eiuſdẽ ra-
tionis.niſi ꝑ quãtitatẽ.et ſic nõ eſſent plures intelligẽtie niſi materia eo-
rum ſubdereꝛ q̃titati ꝑ quã diuidereꝛ.plures rões pñt adduci q̃ magis
ad methaphyſicũ q̃ʒ ad phyſicũ ꝑtinent. Cõcluſio tercia. Non oĩm
corporeoꝝ materia eſt vna.ꝓbaꝛ.q: materia iſtoꝝ inferioꝝ corpoꝝ ē pri-
uatõi ad formã immixta.materia vero ſuꝑioꝝ corpoꝝ nõ ḡ materia nõ
eſt eiuſdẽ rõis in corꝑib⁹ ſuꝑiorib⁹ ⁊ inferiorib⁹. Scda rõ eſt hec.nã vni-
tas materie ſumiꝛ ex analogia ⁊ ꝓportõe ad formã. Sʒ materia inferio-
rum ⁊ ſuꝑioꝝ nõ hñt analogiã ad eandẽ formam ergo ⁊c. Tercia rõ
quoꝝ materia eſt vna illa ſunt adinuicẽ tranſmutabilia.ſʒ ſic nõ eſt de cor
poribus ſuꝑioribus ⁊ inferioribus.ergo coꝝ materia nõ eſt vna. Cõ

cluſio quarta. Oim̄ corpoꝝ inferioꝝ materia eſt vna. vna quidē nō. ali-
qua vnitate actuali. q̄ ſit ꝑ formā ſpecificā aut īdiuiduā ſ; ē vna ꝑ indiffe
rentiā. q̄ꝛ materia hoꝝ inferioꝝ ſm ſe accepta ſecluſa forma et oīm diſpo-
ſitōe ad formā eſt indifferens ad oēm formā generabilē et corruptibile;
ꝓbaꝛ etiā ſic. quia oīa inferiora ſunt adinuicem trāſmutabilia. ergo coꝝ
neceſſario eſt vna materia.

Ad rationes Ad pmā dꝛ ꝙ actꝰ et potentia ſunt pn
cipia ſubſtātie in cōi ſed materia ⁊ for-
ma corporee tm̄. Ad ſcdam dꝛ. ꝙ ſubſtare et ſubſiſtere eq̄uoce reperiū
tur in intelligentijs ⁊ in ſubſtātijs cōpoſitis. iō nō oportet ꝙ ad idē pn
cipium materiale reducanꝛ. Ad terciā dꝛ ꝙ eſſe corporeū et incorpo-
reū hn̄t aliqđ vnū añ ſe vnū q̄dem vnitate generis logici et non vnitate
generis nature. Ad quartā dꝛ. Q; licet genꝰ ſumaꝛ ab eo qđ h; mo
dū materie. ſ. a forma accepta ſm gradū ipfectū. tn̄ ē ꝓa forma g̃ nō ē ſile

Queritur Utꝝ forma ſubalis añ generatōem rei cuiꝰ eſt
forma ſit in materia ſm eē formale formabile
Et ꝙ non arguiꝛ Ratōibus ſancti thome. pmo ſic. indiuiſibile vbi ē to-
taliter ē. g̃ cū ſit forma ſubalis ⁊ eē ſubale indiuiſibile ⁊ eſſet in materia
añ generatōem rei nihil ipius forme eēt ab efficiēte. q̄ꝛ eēt tota in mate-
ria et ſic ſeq̄reꝛ ꝙ agētia naturalia nihil facerēt niſi remouēdo cōtrarias
diſpōes. vt forma q̄ ē in materia ſm eē occultū. ⁊ latēs ducereꝛ ad eē ma
nifeſtū ⁊ apparēs. Ex q̄ vlterius ſeq̄reꝛ ꝙ nihil fieret ſimplr̄. ſ; ſolū ſm
q̄d. ⁊ oīno deſtruereꝛ generatio ſubalis. ⁊ nō eēt aliud generari q̄ȝ ipm
alterari. nec generatio q̄ȝ alteratio. Scdo ſic. q̄ꝛ ſi ſic. ſeq̄reꝛ ꝙ forma
ſubalis eēt intēſibil' ⁊ remiſſibilis. ꝯñs ē falſum. patȝ tn̄ ꝯña. q̄ꝛ ſi forma
ſubalis p̄eſſet in materia ſm eē incōpletū ⁊ indiſtinctū. ⁊ ad eē ꝯpletū ⁊
diſtinctū ꝑ motū naturalē ducereꝛ. cū in oīm motu ſit pncipiū mediū et
finis. ſeq̄reꝛ ꝙ forma in pncipio motꝰ haberet eē minꝰ ꝑfectū q̄ȝ in me-
dio. ⁊ in medio q̄ȝ in fine. ⁊ ſic talis forma intendereꝛ ⁊ remitteretur.
¶ In oppoᵐ ſic arguiꝛ pᵒ. ex n̄ albo fit albū. ⁊ nō ex q̄cūq; nō albo. ſ; ex
illo nō albo in q̄ ē potētia ad albū. ſ; h̄ nō eēt niſi i nō albo eēt inchoatio
forme albedinis ꝑ quā in tali nō albo eēt potētia ad albedinē ⁊ nō ad aliā
formā. g̃ ⁊c. Scdo ſic. nihil educiꝛ de aliq̄ in q̄ nullo mō p̄fuit. ſ; forma
educiꝛ de potētia materie. g̃ añ eiꝰ eductōem habebat aliqđ eē in mate
ria. Tercio. Quia niſi ſic. ſeq̄retur ꝙ forma veniret totaliter ab ex-
tra qđ eſt ꝯtra Areſto. Quarto. in oīm motu eſt aliqđ fluēs de ter-
mino a q̄ ad terminū ad quē. cū motꝰ nihil aliud eſt q̄ȝ fluxus inter duos
terminos. vel igiꝛ materia fluit vl' forma. nō materia. q̄ꝛ tūc materie eēt
materia. ⁊ potētie potētia. ⁊ in oī motu eſſent duo fluxꝰ. vnꝰ ad eē ma-
terie. ⁊ aliꝰ ad eē forme. g̃ opȝ ꝙ ſit forma q̄ ſic fluit de eē imꝑfecto ad
eē ꝑfectū. ⁊ ꝑ ꝯñs forma p̄fuit in materia rei ſm eſſe imꝑfectū ⁊ indiſtin
ctum Quinto. oīs motus fit ratōe alicuiꝰ indigentie. ſed materia
mouetur ad formā. g̃ indiget forma. Indigētia aūt nō eſt niſi illius qđ
natū eſt ineſſe. g̃ forma nata ē materie ineē ⁊ h̄ nō niſi ꝑ aptitudinē exiſtē
in materia ad formā q̄ aptitudo ē aliq̄d ipiꝰ foꝛe. Sexᵒ. materia appetit

formā. ⁊ nō illā quā hʒ ſʒ illā quā nō hʒ. ⁊ nō inquantū eam nō hʒ abſo-
lute. ğ inquantū nata eſt habere eā. ſʒ talis aptitudo nō eſt niſi ꝑ hoc ꝙ
forma eſt aliqualiter in materia. igit̃ ⁊c. Septimo. oīs appetitꝰ fit grã
alicuius ſilitudinis. ſʒ ſilitudo eſt relatio fundata in vnitate forme. cū ğ
materia appetit formā. oportʒ aliq̃d forme p̃eſſe in materia. ꝑ quā mate
ria forme aſſilatur. rōe cuius appetit formā Octauo ſic. materia ē pn-
cipium generatōis. vt mater. ſʒ mater nō ꝯcurrit pure paſſiue ad gene-
ratōem imo hʒ pncipia ꝑtus ꝯfuſa et indeterminata. q̃ ꝑ virtutē patris
ad determinatū actū vniꝰ forme ducunt̃ Nono ſic. materia appetit for
mam ſicut turpe bonū et femina maſculū vt dr̃ in textu. ſʒ turpitudo nō
eſt cā appetendi bonitatē. ğ in ip̃o turpi oportet ponere aliq̃d bonitatis
rōe cuiꝰ appetit bonitatē Decimo et vltimo ſic. ex ſemine azini gene-
ratur azinus et nō aliud. et ex ſemine oliue oliua. ſʒ hoc nō eēt niſi in iſtꝭ
ſeminibꝫ eſſent forme educēde ſm aliq̃d eē ꝑ qd̃ hmōi materie diſpone-
rentur ad illas formas. et nō ad alias. ğ forma ē ī materia ſm eſſe inde-
terminatū generatōis rei cuiꝰ eſt forma. Pro reſponſione. Sciendū
ꝙ circa ꝓductōeʒ formaꝝ ſubaliū ꝑtiti ſunt ph̃i in tres ſectas. Quidaʒ
eñ poſuerūt formas eē totalr̃ ab intra. Et ꝯñr dixerūt agētia naturalia
nihil aliud facere ꝙ̃ remouere ꝯrias diſpōes. vt forma p̃us extñs in eē oc-
culto ducat̃ ad eē manifeſtū Et dabāt exēplū de lapide p̃cioſo vl̃ de ferro
cuiꝰ ſplēdor ꝓpter lutū vl̃ rubiginē occultat̃. q̃ terſo appꝫ eiꝰ ſplēdor. et
huiꝰ poſitōis p̃mꝰ actor fuit anaxagoras. Alij poſuerūt formas tota-
liter venire ab extra ymaginātes ꝙ agētia naturalia nō faciūt niſi diſpo
nendo materiā ad ſuſceptōem formaꝝ. q̃ diſpoſita datur forma a datore
formaꝝ mediāte luce ſua q̃ eſt intelligētia aſſiſtēs ſphere generabiliū et
corruptibilium. Et huiꝰ p̃mꝰ actor fuit plato. Et iſtā poſitōem ꝓ ꝑte
inſeq̃t̃ Auicē. Sʒ ꝑipotehtici q̃ꝝ pnceps fuit Areſto. mediā ꝑtē tenue
runt dicētes eē formā ꝑtim ab intra ⁊ ꝑti ab extra. qd̃ nō ē ſic itelligēdū
vt dr̃ albertꝰ ꝙ forma habeat ꝑtē ⁊ ꝑtē. ⁊ ꝙ vna ꝑs ſit in materia. ⁊ alia
veniat ab agēte generāte rē. qr hoc eē nō p̃t. cū forma ſit ſimplex et indi-
uiſibilis. ſʒ ſic ē intelligēdū ꝙ forma ē tota ab intra. ⁊ tota ab extra ſm
diuerſa eſſe ip̃ius forme qr ſm eſſe potētiale et indeterminatū ad certuʒ
gradū entis eſt ab intra. ſʒ ſm eē diſtictū et determiatū ad certā ſpēm ē
tota ab efficiēte ab extra. Ex q̃ pʒ ꝙ ſm albertū agēs naturale non agit
ad ꝓducēdū forme eſſentiā cū tota eſſentia p̃exiſtat in materia. ſʒ agit ad
ducēdū formā ad eē actuale ⁊ determiatū ad certā ſpēm entꝭ. qd̃ q̃dē eē
lʒ ſit forme ſicut cauſe formal̃ ē tñ totiꝰ cōpoſiti. tāq̃ʒ illiꝰ qd̃ ē ꝑ ſe termi
nus generatōis ⁊ itentōis generātꝭ. nā generās intēdit generare cōpo-
ſitū ⁊ nō formā niſi ex ꝯñti. Et iō actio generātꝭ terminat̃ ad eē cōpoſiti
et nō ad eē forme. Et ꝓ āpliori intellectu huiꝰ poſitōis adducit Alber
tus vnū ſimile dicens ꝙ ſicut eſt de genere ⁊ differentijs reſpectu ſpecie-
rum ꝯſtituendaꝝ ſub genere ita eſt de materia et formis naturalibꝫ re-
ſpectu rerum generandarum. modo ſic eſt ꝙ genus eſt forma generalis.
et non determinata ad aliquod eſſe ſpecificum. ſed determinatur per di-
fferentiā ſibi aduenientem quaʒ in confuſione ſue poteſtatis continet.

Et licet alia ſit natura generis ſm id qꝺ genus ſuppoñit et alia natura
dr̃ie ſm id qꝺ ſupponit drã. tñ in eius poteſtate habituali et ꝯfuſa ꝯtinet
oẽs drãs. Inde eſt ꝙ drẽ nate ſunt fieri circa idẽ ſubiectũ cõe qꝺ eſt natu
ra generis et vniunt̃ in habitu ꝯfuſo ipius ſubiecti. Et ſe expellunt ſm
actũ diſtinctũ. Nã ꝑ hoc ꝙ vna ineſt actualr̃ alia expellit̃ ſm eſſe actuale
iõ dr phs i decimo methaphyſice ꝙ drẽ ſubales ſunt ꝯtrarie Et ꝓportio
nabilr̃ eſt in materia et formis naturalib9 et nõ eſt drã vt ſic. niſi qꝛ mate
ria nõ eſt forma generalis ſicut genus. ſed eſt ſubiectũ ṗmum formarꝫ
in quo eſt quedã habitualis poteſtas ꝯfuſa qua ꝯtinet oẽs formas na/
turales et hic habitus ꝯfuſus ſi capiat̃ in ſua ṗma potẽtia accipit̃ ꝑ mo/
dum generis remoti. qꝛ oẽs formas hoc mõ indiſtincte ꝯtinet. ſicut na/
tura generis generaliſſimi ꝯtinet indiſtincte in ſua poteſtate oẽs drñas
eiuſdẽ generis et ſꝑ iſte habitus ꝯfuſus ꝑ diſpoſitõem agentium natu/
raliũ forme vicinioꝛ effici ꝑ quas diſpoſitões materia diſponitur ad
hanc formã ⁊ nõ ad illã. ſicut ꝑ diuiſionẽ generis natura generis deter/
minatur ad vnã ſpẽm ⁊ nõ ad aliã. ⁊ iõ licet in habitu ꝯfuſo materie ſi/
cut in genere remoto ꝯtinent̃ oẽs forme. tñ ꝓprie illa forma dr̃ eſſe incho
ata in illo habitu ꝯfuſo q̃ ꝑ virtutẽ illius agentis naturalis ex illo educi
tur. ⁊ iõ ꝓprie dicimus formã azini inchoari in ſemine azini. ⁊ hmõi habi
tus ꝯfuſus eſſentialr̃ diſtinguit̃ a natura materie. diſtinguit̃ etiam a for
mis ꝓut ſunt in termino generatõnis. nõ quidẽ ꝑ eſſentiã ſed ꝑ eſſe. q̇a
in hmõi habitu ꝯfuſo forme ſunt ſm eſſe ꝯfuſum. ſed in termino genera
tionis q̃libet forma hꝫ eſſe diſtinctũ ab alia. ⁊ hmõi habitus ꝯfuſus eſt
ꝯcreatus materie prime a prima cã. nec ꝑ aliqꝺ naturale agẽs attingi p̃t
ſed forma ſm ꝙ ꝯſtituit eſſe indeterminata ſpecie nõ eſt ꝑ creatõnem ſed
ꝑ generatõem. qꝛ educit̃ ꝑ virtutẽ agẽtis naturalis de hmõi ṗncipio in/
choatiuo tanq̃ꝫ de quodã principio potentiali ad actũ ꝑfectũ. Iſtis no/
tatis ſeq̃tur ꝯcluſio ſm albertũ. Concluſio Forma ſubalis añ gene/
ratõem rei cuius eſt forma eſt in materia ſm eſſe formale formabile. Sꝫ
nõ ſm eſſe diſtinctũ et determinatũ in natura et ſpecie. Primũ probant
ratões añ oppoſitum. Scdm ꝓbant rões adducte poſt oppoſitũ. Et
ſm ipm ſoluende ſunt rões ſancti thome. Ad quaꝝ ṗmam dicitur ꝙ
indiuiſibile vbi eſt totũ eſt ſed nõ totaliter. et ideo dictũ eſt ꝙ forma ẽ to
ta ab intra et tota ab extra. ſed nõ totaliter. et ꝑ hoc facile ſoluunt̃ incon/
uenientia. Ad ſcdam dicitur ꝙ intenſio et remiſſio ſunt accidẽtia for
me iam diſtincte et determinate in natura et ſpecie. modo añ generatõeꝫ
rei forma exiſtens in materia nondũ eſt determinata ad aliquã ſpẽm Di
citur vltra ꝙ generatio ſubſtãtialis eſt mixta cũ alteratõne. cuius ratõe
accipit ſucceſſionem. Et ſi ſuſcipiat magis ⁊ minus hoc eſt ſm qualita/
tes diſponẽtes materiã ad formã ſpecificã. ⁊ nõ ſm eſſe ſubſtantiale Sꝫ
ad videndũ de opinione ſancti thome. ſciendũ ꝙ ipſe in tractatu de ma/
teria ṗma et de dimenſionib9 interminatis dr̃ ꝙ forma triplr̃ inuenit̃ in
materia ſeu in potentia materie añ generatõnem. Uno modo in potẽtia
remota ſm quam potentiã nihil eſt de forma nec de diſpoſitõe ad formaꝫ
in materia. ſed ſolum in potentia paſſiua Et ducitur per agens natura/
le ad terminum et hoc modo forma ignis diceret̃ eſſe in potentia in ma/

teria aque om̄ino inalterate et indiſpoſite ad formā ignis. Sc̄do modo recipitur forma eſſe in potentia in materia nō ſic remota ſed iam quodam modo diſpoſita ad formā ꝑ qualitates ipſi forme cōnaturales abſqꝫ hoc tamen ꝙ aliquid eſſentie ipſius forme ſit in materia abſqꝫ hoc etiam ꝙ in materia ſit aliqua vis actiua educens talem formam de potentia materie ad actum. et hoc modo forma eſt in materia non actiue ⁊ formaliter ſed in potentia paſſiua eius. et eſt iſta potentia propinquior actui q̄ꝫ prima. quia iam eſt diſpoſita ad formam. et hoc modo forma ignis eſt in potentia aque iam alterate per aliquod agens extrinſecum ad formā ignis Tercio dicitur eſſe in potentia forma in materia non ſolum paſſiua. ſed etiā actiua. ⁊ hoc modo forme ſunt in potentia in ſeminibꝫ vt forma oliue. eſt in ſemine oliue et forma azini eſt in ſemine azini nō ꝙ in huiuſmodi ſeminibꝫ ſit formaliter et eſſentialiter forma. ſꝫ ſolū paſſiue et effectiue. pro quanto in talibus ſeminibus eſt materia forme receptiua et etiaꝫ vis formatiua ab agente impreſſa que per virtutem generantis quam gerit habet vim educendi formam de potentia materie et deponendi materiā ad talem formam. Et ſm̄ hunc doctorem nō niſi triplici modo forma dicitur eſſe in potētia in materia an̄ generatōem rei cuiꝰ eſt forma. et nullo illorum modorum aliquid eſſentie ipſius forme eſt in materia. Secꝰ autem eſt de formis accidentalibus que fluunt in motu ante terminuꝫ motus ¶ Concluſio prima. Forme naturales ante generatōnem non ſunt in materia totaliter ab intra. ptꝫ. quia ſi ſic ſequeretur ꝙ agentia naturalia nō facerēt niſi remouendo contrarias diſpoſitōnes. Et ꝙ quodlibet eſſet in quolibet. Et ꝙ nihil fieret ſimpliciter. Et ꝙ generatio ſubſtantialis eſſet alteratio. Concluſio ſc̄da. Forme naturales non ſunt om̄ino ab extra ſcꝫ a datore formaꝝ. quia ille attingeret eſſentiam forme et nō eſſe compoſiti quod cum nec attingatur ab agente naturali ſequeretur ꝙ cōpoſitum nō fieret per ſe. Ex quibus concluſionibus ſequitur ꝙ ſunt partim ab intra et partim ab extra. Concluſio tercia. Forma ſubſtantialis ante generatōnem rei cuius eſt forma non preexiſtit in materia ſm̄ eſſe formale formabile. quia de ratōne forme ſubſtantialis ē dare eſſe ſimpliciter et per conſequens quicquid poſtea veniret eſſet accidens. Item eſſe ſubſtantiale eſt primum et perfectiſſimū. ergo oportꝫ ꝙ ſit vnum et indiuiſibile. et per conſequens non poteſt recipere variatōeꝫ penes confuſum et diſtinctum alias non eſſet ſimpliciſſimū. Item ad hoc ponit Albertus inchoatōnem forme in materia vt generatio rei naturalis ſit a principio intrinſeco cooperante agente extrinſeco etiam actiue ad diſpoſitōnem materie ad formam. Sed ſi ponatur forma preeē in materia eo mō quo ipe ponit impoſſibile eſt ipam actiue concurrere ad generatōnem rei cuius eſt forma. ergo cauſa propter quam ponit videtur eſſe nulla. minor probatur dupliciter. p̄mo. quia nihil agit niſi ſm̄ ꝙ eſt in actu modo forma ſm̄ tale eſſe nō eſt in actu cum tale eſſe ſit ſoluꝫ potētiale et aptitudinale p̄t etiā ꝯcluſio ꝓbari ꝑ rōes factas pꝰ oppoᵐ.

Ad ratōes

Poſt oppoſitū. Ad p̄mam. ꝯceditur ꝙ ex q̄cunqꝫ nō albo indifferēter nō fit albū ſꝫ ex nō

albo actu quod eſt in potentia ad albū. in potentia quidē iam quodāmō
diſpoſita ad ipm album nō ponendo tamen in ipſo nō albo aliquid albe/
dinis ꝓpter quod ipm nō album ſit in potentia ad album. Ad ſcdam
dicitur ꝙ cum dicitur formam educi de potentia materie illa locutio eſt
methaphorica ⁊ ſumpta ex dictis platonis. nam illud ꝓprie dicitur edu
ci de aliquo qđ accipitur ab illo ⁊ in alio ponitur. modo ſic nō educitur
forma de potentia materie ſed educitur ſcđm quandā ſilitudinē ꝓut illđ
dicitur educi de aliquo qđ nō eſt in eo eo mō quo prius erat. modo forma
erat in ipſa materia in potētia paſſiua et poſt generatōem in actu. Ad
terciam negatur ꝯña. q2 materia eſt in potentia naturali ad ipam formā
et ſic forma eſt ꝑtim ab intra et ꝑtim ab extra. Ad quartā dđm ꝙ in
motu accidentali forma accidentalis fluit de eſſe imꝑfecto ad ꝑfectum
et econuerſo. et ſcđm eam attenditur intenſio et remiſſio. Et eſt in materia
ante terminū generatōnis etiam ſcđm eſſentiā. Sed forma ſubſtantialis
que nō acqritur per motū ꝓprie dictū nō eſt ante terminum mutatōnis
in materia ſcđm eſſentiam. nec in generatōe ſubſtantiali attenditur ſucceſſio
niſi ratōne alteratōis preuie Ad quintam ꝯceditur ꝙ materia mouetur
ad formam et quodāmodo indiget ea et nata eſt habere eā. ſed illa ap/
titudo nō eſt aliquid ipius forme idem ꝑ eſſentiā cum ipa forma ſed ē
met ipa natura materie vel aliqua diſpoſitio exñs in materia vl' aliqua
vis actiua q̄ h3 educere vnā formā de potentia materie et nō aliā. Et
ꝑ hoc ꝑt3 ſolutio. Ad ſextā. q2 materia appetit formā vt ꝑficiatur ab ea
Ad ſeptimā dđm ꝙ duplex eſt ſilitudo quedā eſt ſilitudo formalis
fundata ſc3 ſupra vnitatē forme et appetitus materie nō fundatur in tali ſi
militudine. Alia eſt ſimilitudo fundata in vnitate proportōnis ⁊ appe
titus materie fit ratione talis ſimilitudinis. nam potentia ſubſtancia/
lis habet proportōnem et analogiam ad formam ſubſtantialem que eſt
eius actus. Ad octauam dicitur ꝙ non eſt omnimoda ſimilitudo
inter matrem et materiam. nam manifeſtum eſt ꝙ mater eſt principiu3
extrinſecum. Dicitur vlterius ꝙ mater in generatōne miniſtrat mate
riam ex qua fit generatio per virtutem patris et ita mater non concur/
rit actiue ad generatōnem. Et ſicut materia incipit fructum et preeſt
fructui ſic materia etiam ſe habet ad formam. Ad nonam dicendu3
ꝙ turpe appetit bonum propter aptitudinem quam habet ad ipſum bo
num. non quia in turpi ſit forma bonitatis. Et proportionabiliter femi
na appetit maſculum et materia formam. Ad vltimam patet ſolu/
tio ex dictis. nam ex ſemine azini generatur azinus ⁊ non aliud. nō quia
in tali ſemine eſt forma azini eſſentialiter vel per eſſentiam. ſed quia in ta
li ſemine eſt vis formatiua azini que eſt qualitas de ſecunda ſpecie qua/
litatis. ſcilicet naturalis potentia actiua in ſe gerens virtutem forme azi
ni generantis vi cuius poteſt educere formam azini et non aliam.

Queritur Vtꝝ in materia generabiliū ⁊ corruptibiliū añ
oēm formā ſubſtantialē ſint ponende dimenſio/

nes interminate ipſi materie coeterne. Et videtᷣ ꝙ ſic pluribꝰ ratōnibꝰ
Auerrois Quaꝝ pͥma eſt.qꝛ foꝛme materiales diuiduntᷣ ꝑ ſubiectū qꝺ
eſt materia.ergo opoꝛtꝫ ſubiectū haꝝ foꝛmaꝝ eſſe diuiſibile. ſed materia
nō eſt diuiſibilis niſi ꝑ quātitatē.ergo añ receptōem foꝛmaꝝ ſubſtantia⸗
lium in materia ponende ſunt dimēſiones interminate Scđo ſic Nul
la foꝛma expellitur a materia niſi ratōne ꝯtrarietatis ſed dimēſiones in⸗
terminate nulli ꝯtrariantᷣ ſꝫ cōes ſunt omibus foꝛmis ꝗ recipiuntᷣ in ma
teria.ergo dimēſiones interminate nunꝗꝫ expelluntᷣ a materia. Ter⸗
cio ſic. Si dimēſiones interminate nō ꝑcederent qualibet foꝛmā ſubalēꝫ
ſeqretur ꝙ coꝛpus fieret ex nō coꝛꝑe ⁊ dimenſio ex nō dimenſione conſe⸗
quens eſt falſum.qꝛ oīs motus vel mutatio eſt in ente quanto vt habetᷣ
ſexto huius. Quarto ſic. niſi ſic ſeqretur ꝙ nō eſſet multitudo indi⸗
uiduoꝝ ſub vna ſpecie. qꝛ foꝛma adueniret materie indiuiſibili ⁊ nō ꝑti⸗
bili.⁊ ſic totā ipſam actuaret. Deinde arguitᷣ Ratōnibꝰ quoꝛundam ſe
quentiū auerroym.qꝛ ſi in materia nō eſſent dimenſiōes interminate ab
ea ſeꝑabiles ſequeretᷣ ꝙ augmētatio nō eſſet poſſibilis.ptꝫ ꝯña:qꝛ in au
gmentatōne ſolū adueniret materia.ſꝫ materia ſꝫm ſe ē indiuiſibilis In⸗
diuiſibile aūt additū indiuiſibili nō reddit ipſm maius.ergo materia ad
ueniēs rei augende ipſam nō augeret.iō dꝛ pͥmo de generatōe ꝙ augmē
tatio nō fit niſi adueniente aliquo coꝛpoꝛeo. Scđo ſic. Neceſſe eſt po
nere eandē quantitatē in genito ꝗ fuit in coꝛrupto ⁊ nō terminatā. ergo
interminatā. Añs ptꝫ qꝛ cū ex aere fit ignis foꝛma ignis ſubito inducitᷣ
ſed in pͥmo inſtanti eſſe ignis materia ignis.eſt ſub tota quantitate ignis
ergo ſi nō ꝑfuit quantitas ſeqtur ꝙ fiet in inſtanti extenſio quantitatia
ſed extenſio fit ꝑ motū localē.ergo motus localis erit in inſtanti qꝺ ē im
poſſibile. Tercio ſic. Potentia et actus diuidunt ens ⁊ qꝺlibet ge⸗
nus entis.ergo in quolibet genere eſt ꝓꝛiū potentiale receptiuū actuuꝫ
illius generis ſed ꝓꝛiū potentiale receptiuū actualis quantitatis nō eſt
aliud ꝗꝫ dimenſio interminata.ergo dimenſio interminata eſt ponenda.

Quarto ſic. In quolibet genere eſt vna pꝛima ꝯtrarietas .ſed diuer⸗
ſe ꝯtrarietates diuerſoꝝ geneꝝ reqrūt diuerſa ꝓꝛia receptiua. ergo pꝛe
ter ſubiectū qꝺ eſt cōe oībus generibꝰ ponendū eſt in quolibet genere ꝓ
pꝛium receptiuum.ſed ꝓꝛiū receptiuū quātitatis nō eſt aliud ꝗꝫ dimen
ſio interminata.igitur ⁊c. In ꝯtrariū arguitᷣ.qꝛ tales dimenſiones eēnt
accidētia.ergo ſi ponerentᷣ in materia añ oēm foꝛmā ſubſtantialē ſequere
tur pͥmo ꝙ foꝛma ſubſtātialis nō eſſꝫ pͥmus actus materie. Scđo ſeqre
tur ꝙ foꝛma ſubſtantialis adueniret enti in actu Tercio ꝙ cōpoſitio ſe⸗
cunda ꝑcederet pͥmā. Quarto ꝙ foꝛma ſubſtantialis vniretᷣ materie ꝑ
accidens. Pꝛo reſponſione. Sciendū Qꝫ quidā poſuerunt quātita⸗
tem ineſſe toti cōpoſito ꝑciſe ratōne materie. Occaſionē ſumentes ex ſu
fficientia ꝑdicamētoꝝ in qua dꝛ ꝙ quātitas oꝛitᷣ ex ꝑte materie Alia fu
it opinio Auerrois in libꝛo de ſubſtātia oꝛbis. Qui diſtiguit duplicē ꝗꝫ
titatem ſeu dimēſionē. Quedā eñ eſt indeterminata ad certā magnitu⸗
dinem et figurā ꝗ coeterna eſt materie et ꝑcedit oēm foꝛmā ſubſtantialē
in materia. Alia eſt dimenſio deterñiata ad certā magnitudinē et figurā
et talis ſeqtᷣ foꝛmā ſpecificā.iō ſꝫm diuerſas foꝛmas ſpecificas reperiun⸗

tur diuerſe quātitates et figure q̄ ſunt vnius ſpēi ſunt vnius figure ⁊ accedunt ad eandē quantitatē Alia fuit opinio Auicenne ponentis quātitatem indeterminatā ꝯſequi formam corporeitatis in materia ita ꝙ ad illam formā ſequit̄ aptitudo ad actualē trinam dimenſionē. Sed actualis trina dimenſio determinata ad ſpēm ſeq̄tur formā ſpecificā. Et determinata ad eſſe ꝑticulare ſequitur eſſe cōpletum indiuidui. Et hanc formam corporeitatis ponit cōmunem om̄ibus generabilibꝫ et corruptibilibus et diſtinctā a formis ſpecificis. ita ꝙ ſm eius poſitōem. Cū ex aere fit aqua et econtra manet eadem corporeitas ſm eſſentiam licet variet̄ ſm eſſe. qꝛ aliud eſſe hꝫ ſub forma aeris et aliud ſub forma aque. Et in hac poſitōne eum inſeq̄tur Albert⁹. Pro qua ſic argui p̄t p̄mo. Quia aīa eſt actus corpis organici phyſici. Sed corpus de genere ſubſtantie nō eſt corpus niſi ꝑ aliquā formam ſubſtantialē q̄ nō eſt niſi corporeitas ergo in aīatis p̄ter formā ſpecificā que eſt aīa ponenda eſt forma corporeitatis a forma ſpecifica realiter diſtincta. Scđo ſic Aīal mouet ſeipſum. ſed om̄e mouens ſeip̄m diuidit̄ in ꝑtem ꝑ ſe motā et in ꝑtem ꝑ ſe mouentēꝫ. ꝑs ꝑ ſe mouens eſt aīa. ꝑs aūt ꝑ ſe mota nō p̄t eſſe materia nuda. qꝛ materia nuda nō mouet̄. vt dꝛ q̇nto huius. qꝛ ſubiectū motus eſt in actu ſubſtantiali et in potentia ad eſſe accidētale. ergo in ꝑte ꝑ ſe mota eſt ponēda aliqua forma ſubſtātialis p̄ter aīam. q̄ nō eſt niſi corporeitas. ergo ponenda eſt forma corporeitatis diſtincta a ſpecificis diſtinguibilis et determinabilis ꝑ diuerſas formas ſpecificas ad diuerſa eſſe determinata. et ſic patent tres opiniones de cā quātitatis in cōpoſito materiali. Prima ponit materiā eſſe totā cauſam quātitatis etiā determinate. Scđa ponit materiā eſſe totā cauſam quātitatis nō tn̄ determinate. Tercia ponit formā corporeitatis in materia cauſam quātitatis indeterminate et formā ſpecificā eſſe cauſam q̄ntitatis determinate. Sed cōtra has opiniones Concluſio p̄ma Materia nō eſt tota cauſa quātitatis cōpoſiti. ꝓbatur. qꝛ ſi ſic ſeq̄retur ꝙ quoꝝ materia eſſet eadem et eiuſdē rōnis eſſet eadē quātitas. et ſic oīm generabiliū eſſet eadē quantitas cū ipoꝝ oīm ſit eadē materia qđ tn̄ falſum eſt. Scđo. qꝛ dr̄ phs ſcđo de aīa. Oꝫ omibus viuentibꝫ poſitus eſt certus terminus augmēti et decrementi ab ipa aīa. Cum igit̄ aīa ſit forma ſeq̄tur ꝙ forma facit ad quantitatē. ergo materia nō eſt tota cā quātitatis. Tercio. Quia dicit̄ in de generatōe ꝙ ex vno pugillo terre fiūt decē aque et centū aeris Sed ſi materia eſſet tota cauſa q̄ntitatis cū ſit eadē materia ſm ſubſtantiam q̄ p̄mo ſtat ſub vno pugillo terre. deinde ſub decē aque. tercio ſub centū aeris nō poſſit aſſignari rō talis diuerſitatis. Quarto materia eſt ens in pura potentia. ergo ab ea tanq̄ a tota cā nō p̄t aliqđ accn̄s originari. Concluſio ſcđa. In materia generabiliū et corruptibiliū non ſunt ponende dimenſiones interminate p̄cedentes oēm formā ſubſtantialem. ꝓbatur. qꝛ in quinto huius dꝛ Oꝫ ſubiectū generatōis nō occupat locū. ſed materia cū dimenſionibꝫ occupat locū. ergo materia cū huiuſmodi dimenſionibꝫ nō eſt ſubiectū generatōnis et tamē ad hoc ponebat Auerroys in materia huiuſmodi dimenſiones. Hoc etiā poſſet ꝓbari ratōnibꝫ factis poſt oppoſitū. Concluſio tercia In materia nō ē

ponenda forma corporeitatis ꝑ eſſentiā diſtincta a formis ſpecificis ſꝑ
manens eadem ſub oib⁹ illis. ꝓbaꝛ q꞉ forma ſubſtātialis differt ab acci
dentali in hoc ꝙ ip̄a dat eſſe ſimplr̄. Accn̄talis vero ꝯſtituiꝛ in eſſe a ſuo
ſubiecto. Etiā forma ſubſtantialis aduenit enti in pura potentia. ſꝫ ac/
cidentalis aduenit enti in actu ſimplr̄ et in potētia ſm q̄d. Cū igitur for
ma corporeitatis ſit forma ſubſtātialis ip̄a dabit materie eſſe ſimplr̄: ſed
quicq̄d aduenit enti in actu ſimplr̄ eſt accn̄s. ergo omnes forme ſpecifice
eſſent accidentia. Et ſi dicaꝛ ꝙ eſſe ſimplr̄ capiatur duplr̄. Uno mō vt
opponiꝛ ip̄i eſſe ſm quid quod eſt eſſe accn̄tale. ⁊ ſic forma corporeitatꝭ
dat eſſe ſimplr̄. Alio mō eſſe ſimplr̄ eſt eſſe in actu determinato ⁊ vltimo
ꝑ formam ſpecificā. ſic forma corporeitatis nō dat eſſe ſimplr̄. q꞉ dat eſſe
determinabile et diſtinguibile. Contra hoc replicaꝛ. q꞉ eſſe ſubſtātia
le in indiuiſibili ꝯſiſtit. ergo nō p̄t eſſe diſtinguibile et determinabile. an/
tecedēs ptꝫ. q꞉ p̄mum vniuſcuiuſq̄ʒ ordinis eſt metꝝ et menſura omniū
alioꝝ q̄ ſunt illius ordinis. qd̄ debet eſſe minimū ⁊ indiuiſibile. alias em̄
nō eſſet p̄ma menſura ſed eſſet menſurabile. ſed in ordine ip̄orum eſſe eē
ſubſtātiale eſt p̄mū. ergo eſt menſura cuiuſlibet alterius eſſe. ergo debet
eſſe minimū. et ergo indiuiſibile. Et hoc eſt qd̄ dicit ph̄s in octauo me/
thaphyſice. Qꝫ in ſubſtantialib⁹ ſp̄es ſe habēt ſicut numeri mō in nume
ris additio ⁊ ſubtractio indiuiſibilis variat ſpecieꝫ. ergo et in ſubſtantia
libus eſſe ſubſtantiale ſm rem nō eſt diſtinguibile et determinabile. Er
go ponit beatus Thomas Qꝫ ab eadem forma ſm rem multiplici tn̄
ſm virtutē et ꝑfectōem habet cōpoſitum materiale eſſe ſubſtantiale et
eſſe corporeū et eſſe ſpecificum et viuum. Et per hoc dicitur ad ratōes
alberti. quia ꝑ eandem formam corpus cui vnitur ip̄a anima eſt ſubſtan
tiale corporeū et ſic de alijs. Et intelligitur quantū ad poſteriores gra/
dus ꝑfectionales vniri materie per aliquod medium ſed quantū ad pri
mum qui eſt eſſe vnitur ſibi immediate. Ad ſcd̄am dicitur ſpecialiꝛ
Qꝫ id quod generatur non eſt materia ſed id quo. Concluſio quar/
ta. Quelibet forma ſubſtātialis vniꝛ materie p̄me. ꝓbaꝛ ſic. q꞉ materia
de ſua ꝓpria natura eſt potētia ſubſtātialis. ſꝫ potētia ſubalis p̄mo ⁊ di
recte recipit actū ſubſtantialē ⁊ nō ꝑ aliqd̄ mediū. iō d꞉ ſcd̄o de aīa ꝙ nō
eſt q̄renda cā quare ex materia et forma fit ꝑ ſe vnū niſi q꞉ ſcꝫ hec forma
eſt ꝓprius actus. ⁊ materia hec eſt ꝓpria eius potētia. Scd̄o. ſi forma
ſubſtātialis vniretꝛ materie ꝑ mediū. vel illud eſſet ſubale vel accn̄tale.
Si ſubale tunc adueniret enti in actu ſimplr̄. ⁊ ſic eēt accn̄s. Si accn̄ta
le tūc ex ip̄is nō fieret vnū ꝑ ſe. Et ſeq̄renꝛ incōuenientia illata poſt op/
poſitū. Ex q̄ ſequiꝛ Qꝫ oēs dimēſiones in materia ſꝑ ſunt actu ter/
minate ⁊ ſꝑ ꝯſequunꝛ ſm eſſe in actu ad aliquā formā ſpecificā. et qn̄ fit
mutatio de vna forma in aliā acq̄runꝛ noue dimēſiones ⁊ p̄cedentes ab
iciunꝛ. Et hec ꝯcluſio eſt doctoris ſancti. Quā tamē ꝓbabiliorē ſuſti/
nētes reſpondent ad rōnes ante oppoſitum.

Ad rōnes

Ad p̄mā d꞉ Qꝫ materia exn̄s actu ſub plurib⁹ formis fuit diuiſa ſub q̄ntitate exn̄te cuꝫ formis abiciēdis ⁊ nō ē diuiſa ꝑ q̄ntitatē manentē cū formis acq̄rendis. Ad

ſecūdam dr̄ q̄ nulla forma p̄ ſe p̄mo expellit̄ a ſubiecto niſi ratōe ꝯrietatis. Sꝫ bñ ex ꝯñti p̄ corruptōem ſui ſubiecti. Ideo lꝫ q̄ntitas nō habeat aliquā formā ſibi ꝯriā tñ p̄t corrūpi ex ꝯñti p̄ corruptōeꝫ forme ſublis quā ꝯſeq̄tur Ad terciā dr̄ Qꝫ corpus fit ex nō corpe in actu corpe. tamē in potētia ſilr̄ de dimenſione. licet em̄ materia p̄ ſe ſumpta nō ſit corp⁹ eſt tñ in potētia ad actū corp̄is Ad quartā negef̄ p̄mo ꝯña. Et rō ē qr̄ materia exñs ſub pluribꝫ formis indiuiduor̄ p̄t p̄us fuiſſe diuiſa ſub quātitate exiſtente cū formis p̄cedentibꝫ in materia. ſicut forma panis diuidit̄ p̄pter diuiſionē materie factā ſub quātitate forme p̄cedentis.

Ad quintā dr̄ Qꝫ indiuiſibile actu et potētia additū alteri nō reddit ip̄m maius. ſꝫ indiuiſibile actu diuiſibile tñ potentia cuiuſmodi ē materia ſm̄ ſe additū alteri habenti virtutē actiuā reducēdi talē potentiā ad actū bñ p̄t reddere alter̄ maius. Ad ſextā dr̄ Qꝫ cum ex aere fit ignis materia ignis ꝯtinue recedit a p̄pria q̄ntitate ꝛ diſpoſitōibꝫ forme aeris accedendo ad diſpoſitōnes forme ignis Et ſicut eſt dabile vltimū inſtans eſſe forme aeris ꝛ p̄mū ſui nō eſſe qđ eſt p̄mū eſſe forme ignis. ita nō eſt dare vltimū inſtans in q̊ materia ſit ſub p̄pria quātitate aeris ſꝫ eſt dabile p̄mū in q̊ eſt actu ſub quātitate ignis. iō talis augmētatio et extenſio materie nō fit in inſtanti ſꝫ ſucceſſiue ſub forma exiſtēte in materia aeris. Ad ſeptimā dr̄ Qꝫ nō in q̄libet genere rep̄it̄ potētia formalis formabilis et act⁹ determinans. ſicut genus eſt forma determinabilis ꝛ drā actus determinans ſꝫ ſolū in genere ſubſtantie rep̄itur potētia ſubiectiua realr̄ diſtincta a p̄prio actu eiuſdē generis. iō in generibus accñtiū nō oportet ponere aliud ſuſceptiuū realr̄ diſtinctū a formis illorum gener̄. Forme em̄ accñtales cū ſint forme ſimplices nō hñt materiā ex qua fiant. ſꝫ receptiuū ip̄ar̄ eſt ſubiectū de genere ſubſtantie. Et ſilr̄ dōm eſt ad octauū. Et hec de queſtione

Alter principia ponit ſub phyloſophia
Ad per ſe cauſas ſic quoqꝫ fortuitas

Rerum que ſunt alia q̄dem ſunt natura. alia vero propter alias cauſas. Natura quidem ſunt animalia queqꝫ et partes ipſorum et plante et ſimplicia corpora vt terra et ignis et aer et aqua. Hec enim eſſe et huiuſmodi a natura eſſe dicimus. Omnia autem que predicta ſunt videntur differentia et non natura exiſtentia. Que quidem em̄ natura ſunt omnia videntur habentia in ſeipſis principium motus et ſtat⁹. hec q̄dē ſm̄ locū. illa ṽo ſm̄ augmētū ꝛ decremētū Cap:-1